

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΠΑ & ΤΣ
ΟΜΑΔΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
«Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»
Υποδιεύθυνση Τομέα Περιβάλλοντος

Draft "1"

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
2021-2027 «ΠΕΚΑ»

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

Πίνακας Περιεχομένων

1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	6
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ	7
1.3. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΝΩΣΙΑΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	21
1.4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	24
1.5. ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΠΠ	24
1.6. ΜΑΚΡΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΛΕΚΑΝΕΣ	26
1.7. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΣΤΗΝ ΠΠ 2014-2020	26
1.8. ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	27
1.9. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	29
1.10. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	31
1.11. ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	32
1.12. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	35
2. ΑΞΙΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	62
2.A. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	63
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 1: «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές»	63
2.A.2. Ειδικοί στόχοι: Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης - Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας - Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης	63
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	63
2.A.2.1.2. Δείκτες	68
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	73
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή»	75
2.A.2. Ειδικός στόχος - Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	76
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	76
2.A.2.1.2. Δείκτες	81
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	84
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 3: «Αστική Αναζωογόνηση»	86
2.A.2. Ειδικός στόχος - Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	86
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	86
2.A.2.1.2. Δείκτες	89
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	92
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 4: «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία»	93
2.A.2. Ειδικός στόχος - Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική από πλευράς πόρων οικονομία	94
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	94
2.A.2.1.2. Δείκτες	100
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	103
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 5: «Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων»	104
2.A.2. Ειδικός στόχος - Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	105
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	105
2.A.2.1.2. Δείκτες	109
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	112
2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 6: «Προστασία της Βιοποικιλότητας»	113
2.A.2. Ειδικός στόχος – Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	113
2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων	113
2.A.2.1.2. Δείκτες	117
2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	119
2.B. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ «ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ»	120
2.B.1. Άξονας Προτεραιότητας 7: «Τεχνική Βοήθεια»	120
2.B.1.1. Παρέμβαση από τα Ταμεία	120

2.B.1.2.Δείκτες.....	121
2.B.1.3.Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης.....	123
2.B.2. Προτεραιότητα «Τεχνική βοήθεια» σύμφωνα με το άρθρο 32	123
2.B.2.1.Παρέμβαση από τα Ταμεία	123
2.B.2.2.Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης.....	124
3. ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	126
3.A. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ.....	126
3.1. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ	129
3.2. ΣΥΝΟΛΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΑΝΑ ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	129
4. ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΟΡΟΙ	131
5. ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	135
6. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ.....	136
7. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ	139
7.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	139
7.2. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	139
7.3. ΚΟΙΝΑ – ΣΤΟΧΟΣ	139
7.4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	140
7.5. ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	140
7.6 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	141
7.7 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	142
8. ΧΡΗΣΗ ΜΟΝΑΔΙΑΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ, ΕΦΑΠΑΞ ΠΟΣΩΝ, ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΔΑΠΑΝΕΣ	144
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.....	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΦΟΡΕΙΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	153

Ακρωνύμια – Συντμήσεις

ESCO:	European Skills, Competences, Qualifications and Occupations
ESG:	Environmental Social Governance
IoT:	Internet of Things
NECD:	National Emissions Ceilings Directive
PAF:	Priority Actions Framework
SRF:	Solid Recovered Fuel
ΑΕΙ:	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΜΕΑ:	Άτομα με Αναπηρία
ΑΠ:	Άξονας Προτεραιότητας
ΑΠΕ:	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΣΑ:	Αστικά Στερεά Απόβλητα
ΒΑΑ:	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΓΓ:	Γενική Γραμματεία
ΔΕΥΑ:	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης
ΔσΠ:	Διαλογή Στην Πηγή
ΕΔΠΑΡ:	Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης
ΕΕ:	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΛ:	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΚΠ:	Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος
ΕΚΤ:	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠ:	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑ:	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης
ΕΠΑΝΕΚ:	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΕΠΕΑΡ:	Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης
ΕΠεΚ:	Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Κεκτημένο
ΕΠΜ:	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
ΕΣ:	Ειδικός Στόχος
ΕΣΔΑ:	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΕΣΕΚ:	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα
ΕΣΜΗΕ:	Ελληνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΕΣΠΑ:	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΣΠΚΑ:	Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΕΣΤΥΜ:	Επιχειρησιακό Σχέδιο Τομέα Υποδομών και Μεταφορών
ΕΠΠΑΔΑ:	Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων
ΕΤΘΑ:	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας
ΕΤΠΑ:	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΖΔΥΚΠ:	Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου
ΚΔΕΥ:	Κέντρο Δημιουργικής Επαναχρησιμοποίησης Υλικών
ΚΥΤ:	Κέντρο Υψηλής Τάσης
ΚΧ:	Κοινόχρηστος Χώρος
ΜΔΝ:	Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά
ΜΚΟ:	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜμΕ:	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ΟΕΕ:	Ολοκληρωμένη Εδαφική Επένδυση
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΤΑ:	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΦΥΠΕΚΑ:	Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
ΟΧΠ:	Ομάδα Χάραξης Πολιτικών

ΠΑΚΠ:	Προκαταρκτική Αξιολόγηση Κινδύνων Πλημμύρας
ΠΔ:	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΔΕ:	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΔΠ:	Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον
ΠΕΠ:	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΕΣΔΑ:	Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
ΠεΣΠΚΑ:	Περιφερειακή Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΠΠ:	Προγραμματική Περίοδος
ΠΠΧΣΑΑ:	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΣΔΙΤ:	Σύμπραξη Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα
ΣΔΚΠ:	Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας
ΣΔΛΑΠ:	Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών
ΣΕΣ:	Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης
ΣΗΘΥΑ:	Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού-Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΣΣΕΔ:	Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης
ΣΥΘΗΑ:	Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού - Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΤΑΠΤΚ:	Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων
ΤΔΜ:	Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΤΠΕ:	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών
ΥΓΟΣ:	Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος
ΥΜΕΠΕΡΑΑ:	Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΥΠΕΝ:	Υπουργείο Περιβάλλοντος Και Ενέργειας
ΦΕΚ:	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΦΔΠΠ:	Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
ΦοΔΣΑ:	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΧΑΔΑ:	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων
ΧΥΤΑ:	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Αποβλήτων
ΧΥΤΕΑ:	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Αποβλήτων
ΧΥΤΥ:	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

CCI	
Τίτλος στα αγγλικά	Programme "Environment, Energy and Climate Change 2021-2027"
Τίτλος στην εθνική γλώσσα ή γλώσσες	Πρόγραμμα «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027»
Έκδοση	1 ^η
Πρώτο έτος	2021
Τελευταίο έτος	2027
Επιλέξιμο από	01/01/2021
Επιλέξιμο έως	31/12/2029
Αριθμός απόφασης της Επιτροπής	
Ημερομηνία απόφασης της Επιτροπής	
Αριθμός τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Ημερομηνία έναρξης ισχύος της τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Μη ουσιαστική μεταφορά (άρθρο 19 παράγραφος 5)	Ναι/Όχι
Περιφέρειες NUTS που καλύπτει το πρόγραμμα (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)	<i>EL30 Αττική</i> <i>EL41 Βόρειο Αιγαίο</i> <i>EL42 Νότιο Αιγαίο</i> <i>EL43 Κρήτη</i> <i>EL51 Ανατολική Μακεδονία, Θράκη</i> <i>EL52 Κεντρική Μακεδονία</i> <i>EL53 Δυτική Μακεδονία</i> <i>EL54 Ήπειρος</i> <i>EL61 Θεσσαλία</i> <i>EL62 Ιόνια Νησιά</i> <i>EL63 Δυτική Ελλάδα</i> <i>EL64 Στερεά Ελλάδα</i> <i>EL65 Πελοπόννησος¹</i>
Οικείο ταμείο	☒ ΕΤΠΑ ☒ Ταμείο Συνοχής ☐ ΕΚΤ+ ☐ ΤΔΜ ☐ ΕΤΘΑ

¹ Περιφέρειες επιπέδου NUTS 2, σύμφωνα με τον Κανονισμό 868/2014 ΕΕ

1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ: ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1.1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με το νέο Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, ο κεντρικός στόχος, κατά τα επόμενα χρόνια, πρέπει να είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας. Ειδικότερα, οι οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της χώρας πρέπει να είναι, μεταξύ άλλων, η επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και η συμμόρφωση στις Κοινοτικές Οδηγίες, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα, για παράδειγμα μέσω της ενεργειακής/ βιοκλιματικής αναβάθμισης κτιρίων και γενικότερα του αστικού και περιαστικού δομημένου περιβάλλοντος (σε επίπεδο πόλεων και οικισμών), η μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και της κλιματικής προσαρμογής των κτιρίων, η στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυνση του κόστους μετάβασης, η στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση και η μετάβαση σε συνθήκες Κυκλικής Οικονομίας.

Οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου Ανάπτυξης περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- τη διασύνδεση των ελληνικών νησιών, η οποία θα μειώσει σημαντικά το ενεργειακό κόστος νοικοκυριών και επιχειρήσεων και θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας,
- την εγκατάσταση έξυπνων τηλεμετρητών ενέργειας με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας,
- εκτεταμένο πρόγραμμα ενεργειακής και κλιματικής αναβάθμισης κατοικιών, κτιριακών υποδομών επιχειρήσεων και δημοσίων κτιρίων, υπαίθριων ΚΧ και υποδομών,
- την προώθηση στρατηγικών αστικών αναπλάσεων υψηλής αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής αξίας,
- μεγάλες επενδύσεις σε αντιπλημμυρικά έργα,
- εγκατάσταση τηλεμετρητών για τον εντοπισμό διαρροών και την έξυπνη διαχείριση του νερού και συστημάτων επανάχρησης νερού σε κτίρια και υποδομές,
- νέο Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης σε συνδυασμό με αναμόρφωση των δασικών χαρτών και πρωτοβουλίες για προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση Εθνικού Συστήματος Μόνιμης Παρακολούθησης ειδών και βιοτόπων και επιτήρησης των προστατευόμενων περιοχών.

Το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) για την περίοδο 2021-2025 θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες, μεταξύ των οποίων είναι η Έξυπνη Ανάπτυξη, η Πράσινη Ανάπτυξη και η Ανάπτυξη Υποδομών. Τα διαλαμβανόμενα στο ΕΠΑ επηρεάζουν το σχεδιασμό πολλών Προγραμμάτων, επιδιώκοντας την ανάπτυξη συνεργειών και συμπληρωματικών παρεμβάσεων μεταξύ τους.

Παράλληλα ο προσανατολισμός της Πολιτικής της Συνοχής για την ΠΠ 2021-2027 διαμορφώνεται από την ανάγκη αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, τη μείωση των ανισοτήτων, την άμεση διασύνδεση με το Ευρωπαϊκό εξάμηνο και τις προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις, που προβλέπονται από αυτό, καθώς και με τις στρατηγικές για τη βέλτιστη οικονομική διακυβέρνηση, την αποτελεσματική εφαρμογή του κράτους δικαίου και του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Επιπλέον, στους πέντε Στόχους Πολιτικής, όπως αυτοί έχουν αναφερθεί στην 1^η Εγκύκλιο, προστέθηκε και ένας νέος ειδικός στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» της περιόδου 2021-2027 σχεδιάζεται στο πλαίσιο του **Στόχου Πολιτικής 2 του ΕΣΠΑ 2021-2027** για την προώθηση «μιας πιο πράσινης Ευρώπης με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας». Επιπλέον, αποτελεί το κύριο Τομεακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού του αρμόδιου Φορέα Πολιτικής, του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ).

Το Πρόγραμμα έχει ως κύριο στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ελλάδας στους Βασικούς Θεματικούς Τομείς «Ενέργεια», «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή», «Αστικό περιβάλλον (Ατμοσφαιρική ρύπανση - Θόρυβος)», «Κυκλική Οικονομία - Διαχείριση Αποβλήτων», «Διαχείριση Υδάτων - Λυμάτων» και «Προστασία Βιοποικιλότητας» για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, όπως προκύπτουν από το σχέδιο του ΣΕΣ 2021-2027.

1.2. Ανάλυση προκλήσεων και οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων

Μετά την επιτυχή έξοδο της από το πρόγραμμα στήριξης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας τον Αύγουστο του 2018, η Ελλάδα εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο συντονισμού των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών και υπόκειται σε ενισχυμένη εποπτεία, η οποία παρακολουθεί, μεταξύ άλλων, την υλοποίηση των μεταπρογραμματικών δεσμεύσεων πολιτικής. Παρά την οικονομική ανάκαμψη, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές συσσωρευμένες μακροοικονομικές ανισορροπίες, ως αποτέλεσμα της κρίσης, και θα χρειαστεί χρόνος για να εξαλειφθούν.

Όσον αφορά την πρόοδο επίτευξης των εθνικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που αφορούν σε θέματα περιβάλλοντος και ενέργειας, η Ελλάδα έχει καλές επιδόσεις ως προς τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου καθώς και ως προς την επίτευξη των στόχων της σχετικά με τη χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Επίσης έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος τα τελευταία έτη ως προς την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Παράλληλα έχει παρατηρηθεί σημαντική πρόοδος ως προς τους περιβαλλοντικούς στόχους (ΣΒΑ 7, 12, 13 – κάτωθι Πίνακας) με πολύ σημαντικά επιτεύγματα όσον αφορά τους στόχους της δράσης για το κλίμα.

που σχετίζονται με το Περιβάλλον και την Ενέργεια

Στόχος για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου: μείωση κατά 4 % έως το 2020 σε σύγκριση με το 2005 (σε τομείς εκτός ΣΕΔΕ)	Έως το 2020, η Ελλάδα αναμένεται να υπερκαλύψει, κατά μεγάλο ποσοστό, τον στόχο της απόφασης επιμερισμού των προσπαθειών για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, με μείωση κατά 22 % έως το 2020 σε σχέση με το επίπεδο του 2005.
Στόχος για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: 18 % της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.	Το 2018 το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ελλάδα ήταν 18 %. Αν και υπερβαίνει την ενδεικτική πορεία για την περίοδο 2017/2018 (14,1 %), απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου για το 2020.
Στόχος για την ενεργειακή απόδοση: απόλυτο επίπεδο πρωτογενούς κατανάλωσης 24,7 εκατ. ΤΙΠ	Με 23,01 εκατ. ΤΙΠ το 2017, η Ελλάδα βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει τους στόχους της όσον αφορά την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας για το 2020, αλλά θα πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να διατηρήσει την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας σε αυτό το επίπεδο ή να ελαχιστοποιήσει την αύξησή της όταν αυξηθεί και πάλι το ΑΕΠ την επόμενη πενταετία.

Οι κύριες **προκλήσεις** που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία και κοινωνία στους τομείς Περιβάλλον και Ενέργεια είναι οι ακόλουθες:

1. Ενέργεια

Η Ελλάδα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εισαγωγές βασικών πηγών πρωτογενούς ενέργειας, όπως το πετρέλαιο (υψηλή χρήση σε σχέση με τον Μ.Ο. της ΕΕ) και το φυσικό αέριο. Ο τομέας αυτός χαρακτηρίζεται επίσης από στρεβλώσεις της αγοράς, έλλειψη ανταγωνισμού και αργή ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τα τελευταία έτη. Παράλληλα λόγω της γεωγραφικής της θέσης, θα μπορούσε να καταστεί ενεργειακός κόμβος για τη ΝΑ Ευρώπη, με υλοποίηση σημαντικών έργων υποδομής σε συνεργασία με γειτονικές χώρες.

Συγκεκριμένα:

Ενώ η ηπειρωτική Ελλάδα διαθέτει ικανοποιητικό επίπεδο διασύνδεσης για την ηλεκτρική ενέργεια, απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις, ιδίως για την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων με τα νησιά των Κυκλάδων, και για τη δημιουργία διασυνδέσεων με την Κρήτη και τις γειτονικές χώρες. Η καλύτερη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η διακοπή της ρυπογόνου και μη αποδοτικής παραγωγής ενέργειας, βάσει ντίζελ, στα νησιά εξαρτώνται από τις επενδύσεις αυτές. Η κατάλληλη διασύνδεση διαμορφώνει ανάλογες τιμές στην αγορά, τέτοιες ώστε να ενθαρρύνονται οι επενδύσεις.

Η αγορά φυσικού αερίου είναι μικρή, αλλά αναπτύσσεται. Το φυσικό αέριο ενώ παρέχει επί του παρόντος περίπου το 35 % της δυναμικότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας εν τούτοις η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τα συνδεδεμένα νοικοκυριά, ενώ ορισμένες

περιοχές της χώρας δεν διαθέτουν καμία σύνδεση. Οι επενδύσεις σε δίκτυα θα πρέπει να συμβάλουν στην αύξηση αυτού του μεριδίου.

Το δυναμικό ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι πολύ υψηλό σε όλους τους τομείς. Η Ελλάδα έθεσε σε εφαρμογή ένα νέο σύστημα υποβολής προσφορών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας το 2018 και, στο πλαίσιο του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, επικεντρώθηκε στη διατήρηση του πλεονάσματος του ειδικού λογαριασμού της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Οι συνθήκες-πλαίσιο ευνοούν τις νέες επενδύσεις στον ελληνικό τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ο τομέας των εγχώριων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ανταποκρίθηκε θετικά στο νέο αυτό κανονιστικό περιβάλλον, ιδίως όσον αφορά την αιολική ενέργεια. Τέλος, ένα μεγάλο μέρος της επάρκειας ισχύος που χορηγήθηκε πρόσφατα στο πλαίσιο του προγράμματος για την υποβολή προσφορών για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα υλοποιηθεί μετά το 2020.

Η κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα αυξήθηκε ελαφρά το 2018 και το 2019, θέτοντας σε κίνδυνο την επίτευξη του στόχου ενεργειακής απόδοσης για το 2020. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση απαιτείται εξοικονόμηση του 1,5 % των ετήσιων πωλήσεων ενέργειας στους τελικούς καταναλωτές. Η προκαταρκτική σύγκριση της σωρευτικής εξοικονόμησης που αναφέρθηκε για την περίοδο 2014-2017 με την εκτιμώμενη σωρευτική εξοικονόμηση ενέργειας για την περίοδο 2014-2017 βάσει της μέσης ετήσιας απόδοσης δείχνει ότι η Ελλάδα πέτυχε λιγότερο από το 80 % του στόχου το 2017. Ως εκ τούτου, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η επίτευξη του στόχου ενεργειακής απόδοσης της ΕΕ.

Η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων που έχουν συμφωνηθεί θα διασφαλίσει την ελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού του ενεργειακού τομέα. Οι μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν την εισαγωγή αποδοτικότερων και φιλοπεριβαλλοντικών τεχνολογιών για τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η διασύνδεση των νησιών με την ηπειρωτική χώρα πρέπει να επιταχυνθεί και οι τεχνολογίες για καινοτόμες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να αναπτυχθούν στα μη διασυνδεδεμένα νησιά. Αυτό αναμένεται να έχει θετικό αντίκτυπο σε όλους τους τομείς μέσω του μειωμένου κόστους παραγωγής.

Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την **ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** (κυρίως της αιολικής και της ηλιακής με χρήση φωτοβολταϊκών). Το 2018, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) αντιστοιχούσαν στο 13% της συνολικής παραγωγής πρωτογενούς ενέργειας και στο 31% της ηλεκτροπαραγωγής, υπερκεράζοντας τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ (10% και 26% αντίστοιχα). Η χώρα πέτυχε τον στόχο για το 2020 που έθεσε η Οδηγία της ΕΕ για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Εντούτοις, εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο και τον άνθρακα. **(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020)**

Θετικά βήματα:

Ο **νόμος 4643/2019** εισήγαγε τροποποιήσεις όσον αφορά την ανάπτυξη εγκαταστάσεων για ηλεκτρικά οχήματα, ενώ συστάθηκε διυπουργική επιτροπή με σκοπό τον σχεδιασμό **στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης** στην Ελλάδα και στις 23-07-2020 δημοσιεύτηκε ο Ν. 4710/2020 για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης.

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τις επενδύσεις που σχετίζονται με την ενέργεια (έργα που αφορούν την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη διασύνδεση). Τον Δεκέμβριο του 2019 οι αρχές υπέβαλαν το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 2021-2030 (ΕΣΕΚ), το οποίο καθορίζει μακροπρόθεσμους στόχους και στρατηγικές σε αυτούς τους τομείς και παρέχει τη βάση για περαιτέρω επενδύσεις.

Όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, η Ελλάδα βρίσκεται σε καλό δρόμο προς την επίτευξη των στόχων της για το 2020, ενώ το 2019 οι επενδύσεις που συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ είχαν ήδη βελτιώσει την ενεργειακή απόδοση 19.100 νοικοκυριών. Χάρη σε προγράμματα όπως το «Εξοικονόμηση κατ' οίκον» και το «Ηλέκτρα» θα βελτιωθεί περισσότερο η ενεργειακή απόδοση των νοικοκυριών και των δημόσιων κτιρίων (με τον νόμο 4643/2019 δίδεται η δυνατότητα στις ESCO's συμμετέχουν στη ανάπτυξη των ανωτέρω έργων όπως στο «ΗΛΕΚΤΡΑ»).

Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο νόμος 4643/2019 εισήγαγε τροποποιήσεις για τη διευκόλυνση μεγάλων επενδυτικών έργων, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής υβριδικών εγκαταστάσεων σε μη διασυνδεδεμένα νησιά, ενώ η κυβέρνηση εξήγγειλε περαιτέρω μέτρα για τον εξορθολογισμό του πλαισίου αδειοδότησης των επενδύσεων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Όσον αφορά τα έργα διασύνδεσης, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα προβλέπει χρονοδιάγραμμα για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά και για την Β' Φάση του μείζονος έργου που συνδέει την Κρήτη με το ηπειρωτικό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας και δη την Αττική (με την Πελοπόννησο το δίκτυο ολοκληρώνεται) με εκτίμηση για το 2023.

Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (κυρίως της αιολικής και της ηλιακής με χρήση φωτοβολταϊκών). Το 2018, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) αντιστοιχούσαν στο 13% της συνολικής παραγωγής πρωτογενούς ενέργειας και στο 31% της ηλεκτροπαραγωγής, υπερκεράζοντας τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ (10% και 26% αντίστοιχα). Η χώρα πέτυχε τον στόχο για το 2020 που έθεσε η Οδηγία της ΕΕ για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Εντούτοις, εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο και τον άνθρακα **(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020).**

Συμπέρασμα: Ο προσδιορισμός των επενδυτικών αναγκών για πράσινες τεχνολογίες και βιώσιμες λύσεις, καθώς και η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης είναι παράγοντες καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια και θα διαμορφώσουν ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Χρειάζονται επενδύσεις για βιώσιμη ανάπτυξη, ιδίως στον τομέα της ενέργειας.

2. Περιβάλλον

ι. Περιβαλλοντική νομοθεσία/ Περιβαλλοντική διακυβέρνηση και διαχείριση

Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα αντιμετωπίζει διάφορα διαχειριστικά προβλήματα, καθώς και προβλήματα απλοποίησης (π.χ. ανακοινώσεις της WWF, του Παγκόσμιου Ταμείου για τη

Φύση, της «Ετήσιας έκθεσης για την περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα», Δεκέμβριος 2019). Η περιβαλλοντική νομοθεσία εξακολουθεί να μην έχει κωδικοποιηθεί και δεν υπάρχουν ψηφιακά εργαλεία για την παρακολούθηση της εφαρμογής της, γεγονός που περιορίζει την προσβασιμότητά της για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, οι διοικητικές πράξεις που απαιτούνται για την εφαρμογή των νόμων εκδίδονται είτε με σημαντικές καθυστερήσεις ή καθόλου. Οι νόμοι αλλάζουν συχνά χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση, και χωρίς διακριτά πραγματολογικά στοιχεία. Τέλος, όταν η χρήση της δημόσιας διαβούλευσης δεν απαιτείται από το δίκαιο της ΕΕ (δηλαδή, στην περίπτωση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων), η χρήση της δημόσιας διαβούλευσης αντιμετωπίζει προβλήματα όπως σύντομες προθεσμίες ή περιορισμένη δημοσιότητα.

Υφιστάμενο Θεσμικό και Ρυθμιστικό Πλαίσιο

Το αποκεντρωμένο σύστημα διακυβέρνησης που παρέχει ισχυρή αυτονομία στις περιφέρειες και στους δήμους απαιτεί σαφέστερη κατανομή αρμοδιοτήτων και καλύτερο κάθετο συντονισμό.

Η ισχύουσα Περιβαλλοντική Νομοθεσία, που αφορά στην έγκριση περιβαλλοντικών όρων συνδέει τις διαδικασίες εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αδειοδότησης και ολοκληρώνει την ενσωμάτωση όλων των αδειοδοτήσεων στην απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων. Οι δραστηριότητες χαμηλής όχλησης εμπίπτουν στις συνήθεις περιβαλλοντικές απαιτήσεις, σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Παράλληλα έχουν εισαχθεί άδειες βασισμένες στην ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης για δραστηριότητες με υψηλό περιβαλλοντικό κίνδυνο και οι συνθήκες τους βασίζονται σε βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές.

Χρησιμοποιείται τακτικά στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση σχεδίων και προγραμμάτων. Ωστόσο, η Ελλάδα κατατάσσεται χαμηλά μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ όσον αφορά την ποιότητα της εκτίμησης των επιπτώσεων των νόμων και κανονισμών.

Το Εθνικό Κτηματολόγιο είναι σε πλήρη εξέλιξη, όμως όσα κενά υπάρχουν στον τοπικό χωροταξικό σχεδιασμό αντισταθμίζονται από καθεστώςτα ειδικής αδειοδότησης. Η αυθαίρετη δόμηση εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα.

Υποχρέωση Διασφάλισης Συμμόρφωσης & Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής

Τα υψηλά ποσοστά μη συμμόρφωσης υπονομεύουν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Οι περικοπές προσωπικού οδήγησαν σε μειωμένη παρακολούθηση της συμμόρφωσης σε εθνικό επίπεδο παρά την υψηλή μη συμμόρφωση.

Οι επιθεωρήσεις είναι κατασταλτικές και σπάνια προγραμματίζονται βάσει κινδύνου. Παράλληλα τα διοικητικά πρόστιμα είναι κατά μέσο όρο υψηλά και το ένα τρίτο παραμένουν απλήρωτα.

Η συμμόρφωση και οι πράσινες πρακτικές προωθούνται όλο και περισσότερο: ο αριθμός των νέων πιστοποιήσεων ISO 140001 αυξήθηκε από 455 το 2009 σε 1.520 το 2017.

Η χρήση χρηματοοικονομικών εγγυήσεων έναντι περιβαλλοντικών ζημιών είναι υποχρεωτική για δραστηριότητες υψηλού κινδύνου, αλλά στην πράξη μέχρι σήμερα περιορίζεται μόνον σε δραστηριότητες διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων.

Περιβαλλοντική Δημοκρατία

Υφίσταται λογοδοσία χάρη στο θεσμό του Συνηγόρου του Πολίτη, που δραστηριοποιείται έντονα στις περιπτώσεις που αφορούν το περιβάλλον.

Γίνεται χρήση με μεγαλύτερη ένταση των ηλεκτρονικών πλατφόρμων για τις δημόσιες διαβουλεύσεις και την περιβαλλοντική πληροφόρηση, ωστόσο υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης των συστημάτων παρακολούθησης για την αξιολόγηση των κυριότερων περιβαλλοντικών τάσεων

Για την βελτίωση της κατάστασης, απαιτούνται οι κατωτέρω ενέργειες:

- Βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και του συντονισμού μεταξύ όλων των επιπέδων της διοίκησης για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης.
- Βελτίωση της χωροταξίας σε τοπικό επίπεδο και περιορισμός της χρήσης ειδικών χωροταξικών καθεστώτων στις στρατηγικές επενδύσεις.
- Αύξηση του μεριδίου των προγραμματισμένων επιθεωρήσεων βάσει αξιολόγησης κινδύνου, ενίσχυση της ικανότητας κάθε αρμόδιας αρχής για την επιθεώρηση του περιβάλλοντος.
- Βελτίωση της παρακολούθησης της κατάστασης του περιβάλλοντος και της σχετικής πληροφόρησης

(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020)

ii. Διαχείριση στερεών αποβλήτων

Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική διαρθρωτική πρόκληση. Η Ελλάδα εξακολουθεί να εφαρμόζει σε μεγάλο βαθμό την υγειονομική ταφή (80 % έναντι 24 % στην ΕΕ κατά μέσο όρο) και τη μηχανική-βιολογική επεξεργασία αντί για τις πιο σύγχρονες τεχνικές. Σύμφωνα με την έκθεση έγκαιρης προειδοποίησης 2018 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα διατρέχει τον κίνδυνο να μην μπορέσει να επιτύχει τους στόχους της ΕΕ για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση (50 % έως το 2020), δεδομένου ότι επί του παρόντος ανακυκλώνεται μόλις το 17 % των αστικών αποβλήτων έναντι μέσου όρου 46 % στην ΕΕ (48). Επιπλέον, θα χρειαστεί να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη των αναθεωρημένων στόχων ανακύκλωσης για το μέλλον (μέχρι 65 % έως το 2035).

Ιδιαίτερα προβληματική είναι η κατάσταση στην Αττική, η οποία παράγει το ήμισυ του συνόλου των στερεών αποβλήτων στη χώρα, καθώς και σε πολλά νησιά όπου η ικανότητα διαχείρισης είναι περιορισμένη. Παρά τη μείωση των τελευταίων ετών, εξακολουθούν να λειτουργούν πολλοί παράνομοι χώροι υγειονομικής ταφής, για τους οποίους η χώρα καταβάλλει πρόστιμα.

Παράλληλα η Ελλάδα έχει υιοθετήσει την **Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία** και εναρμόνισε τη νομοθεσία της με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Την τελευταία δεκαετία, έχει πραγματοποιήσει άλματα για το κλείσιμο των παράνομων χωματερών και την επέκταση συστημάτων ευθύνης των παραγωγών. Το 2018 θεσπίστηκε φόρος που περιορίσε σημαντικά τη χρήση της πλαστικής σακούλας μιας χρήσης. **Ωστόσο, το 80% των αστικών αποβλήτων καταλήγει σε χώρους υγειονομικής ταφής και είναι απίθανο να επιτευχθεί ο στόχος του 50% για την επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση στην Ελλάδα έως το 2020.** Στα μέσα του 2018, περισσότεροι από 50 χώροι διάθεσης αποβλήτων δεν πληρούσαν τις απαιτήσεις της ΕΕ. Εξακολουθούν να

υφίστανται μεγάλες ελλείψεις όσον αφορά τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων **(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020).**

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τα νομικά και θεσμικά μέτρα που έχουν ληφθεί για την αύξηση της ανακύκλωσης των αποβλήτων και την επέκταση των προγραμμάτων διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Ήδη όμως έχει εγκριθεί ο Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων το 2020 και είναι σε εξέλιξη η αναθεώρηση των Περιφερειακών Σχεδιασμών. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα εν λόγω σχέδια και συναφή νομικά εργαλεία υποστηρίχθηκαν από το πρόγραμμα LIFE, το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, υπάρχει έλλειψη υποδομών διαχείρισης στην πηγή και κατά την επεξεργασία, όπως και στον διαχωρισμό των διακριτών ρευμάτων. Η χρήση χρηματοδοτικών μέσων με στόχο την παροχή κινήτρων για την πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση είναι ανεπαρκής και οι επιδόσεις των υφιστάμενων καθεστώτων δεν είναι ικανοποιητικές.

iii. Διαχείριση αστικών λυμάτων και υδάτων

Απαιτούνται επενδύσεις για τη βελτίωση της επεξεργασίας των υδάτων, για την τήρηση των κατευθυντήριων γραμμών της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Στην πράξη, μόνο το 90 % περίπου του παραγόμενου φορτίου συνδέεται με δίκτυα αποχέτευσης, ποσοστό που αντιστοιχεί σε λίγο περισσότερο από το ήμισυ των ελληνικών οικισμών. Όσον αφορά το υπόλοιπο φορτίο, η επεξεργασία γίνεται αποκλειστικά μέσω μεμονωμένων ή κατάλληλων συστημάτων (όπως σηπτικές δεξαμενές, μονάδες αποθήκευσης ή μεμονωμένες μονάδες επεξεργασίας) και χρειάζεται αναβάθμιση. Επιπλέον, τα εν λόγω συστήματα δεν διαθέτουν τις απαραίτητες πληροφορίες για την εξέταση της συμμόρφωσης με την οδηγία.

Η Ελλάδα διαθέτει πλούσιους πόρους γλυκών υδάτων, ωστόσο αναμένεται να ενταθούν τα ζητήματα λειψυδρίας λόγω της κλιματικής αλλαγής. Παρατηρείται υπέρμετρη άντληση γλυκών υδάτων εξαιτίας της άρδευσης, η οποία ευνοείται από τις μειωμένες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος και τις διαρροές στο σύστημα διανομής νερού. Ένα ικανοποιητικό μερίδιο των υδάτινων μαζών έχουν καλή οικολογική και χημική κατάσταση. Υπάρχει πρόσβαση σε πόσιμο νερό υψηλής ποιότητας και τα περισσότερα ύδατα κολύμβησης είναι εξαιρετικής ποιότητας, Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα σημαντικές ανάγκες για επενδύσεις για πόσιμο νερό βάσει της σχετικής Οδηγίας 98/83/EC. Οι τάσεις όσον αφορά την άντληση και την ποιότητα των υδάτων θα πρέπει να αξιολογηθούν καλύτερα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πιέσεις από τη διάχυτη ρύπανση και την εκτεταμένη άρδευση. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση της χρήσης λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και υδάτινων πόρων στη γεωργία **(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020).**

Απαιτούνται επίσης ακόμη σημαντικές επενδύσεις για να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα και την οδηγία για τις πλημμύρες, προκειμένου να αναληφθούν σημαντικές δράσεις, όπως η άρση των εμποδίων για τη μετανάστευση των ψαριών, η αποκατάσταση της ροής των ποταμών, καθώς και για να ληφθούν μέτρα για την πρόληψη και τον μετριασμό των πλημμυρών.

iv. Ατμοσφαιρική ρύπανση

Η ατμοσφαιρική ρύπανση εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες στην Ελλάδα, με σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία. Περίπου 11,7 χρόνια ζωής, τα οποία χάθηκαν ανά 1.000 κατοίκους το 2016, οφείλονταν στην έκθεση σε λεπτά αιωρούμενα σωματίδια. Η πρόσφατη αναγγελία κλεισίματος όλων των λιγνιτικών μονάδων είναι ένα τολμηρό και φιλόδοξο σχέδιο. Με γνώμονα τις ανησυχίες για την αγορά ενέργειας και το κλίμα, η εφαρμογή του εν λόγω σχεδίου θα μπορούσε να έχει θετικές επιπτώσεις στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. (Πηγή: Eur. Semester 2020)

Οι εκπομπές και οι συγκεντρώσεις των βασικότερων ατμοσφαιρικών ρύπων έχουν μειωθεί, κυρίως χάρη στον περιορισμό της κατανάλωσης ενέργειας, τα μέτρα για τη μείωση των εκπομπών και τη χρήση καθαρότερων καυσίμων. Σύμφωνα με τις εθνικές προβλέψεις, η χώρα πρόκειται να τηρήσει τις δεσμεύσεις της για τη μείωση των εκπομπών για το 2020 και το 2030 βάσει της Οδηγίας, σύμφωνα με τα εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών. Εξακολουθούν όμως να καταγράφονται ατμοσφαιρικοί ρύποι στις αστικές περιοχές που υπερβαίνουν τα όρια που τίθενται από την νομοθεσία της ΕΕ, με σοβαρές επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία. Η Ελλάδα υστερεί στην ανάπτυξη ενός εθνικού προγράμματος ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020).

Η χώρα αποκτά Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ). Με Κοινή Υπουργική Απόφαση (B 182) προβλέπονται μέτρα για τη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων για τα έτη 2020 έως 2029 και από το 2030 και μετά, για τους ρύπους διοξειδίου του θείου (SO₂), οξειδίων του αζώτου (NO_x), πτητικών οργανικών ενώσεων εκτός του μεθανίου (NMVOC), αμμωνίας (NH₃) και λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων (A_{52,5}). Οι εθνικές πολιτικές και τα μέτρα που περιλαμβάνει το ΕΠΕΑΡ αφορούν στον αγροτικό τομέα, τον τομέα διαχείρισης αποβλήτων και τον τομέα των μεταφορών. Το ΕΠΕΑΡ είχε αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας όπου και έλαβε χώρα εκτενής δημόσια διαβούλευση με εξαιρετικά ενδιαφέρουσες και εύστοχες παρατηρήσεις αναφορικά με τα μέτρα και τις πολιτικές που περιέχονται στο θεσμοθετημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) (Πηγή: Δελτίο Τύπου ΥΠΕΝ, 26.01.2021)

v. Κλιματική αλλαγή: μετριασμός και προσαρμογή

Α) Τάσεις όσον αφορά στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου προέρχονται ως επί το πλείστον από τους κλάδους της ενέργειας και των μεταφορών. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις δέκα χώρες του ΟΟΣΑ με τη μεγαλύτερη ένταση άνθρακα λόγω της έντονης εξάρτησης από τον άνθρακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και από το πετρέλαιο για τις μεταφορές, τη θέρμανση και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολλά νησιά.

Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μειώθηκαν αισθητά. Η οικονομική κρίση, που περιορίσε την ενεργειακή ζήτηση, εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τη μείωση αυτή, παρότι σε αυτό συνέβαλε επίσης η στροφή προς καθαρότερα καύσιμα. Η Ελλάδα ξεπέρασε τον στόχο της για την πρώτη περίοδο ανάληψης υποχρεώσεων βάσει του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Εκτιμάται ότι θα επιτευχθούν οι στόχοι

για το 2020 και το 2030 σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που δεν καλύπτονται από το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) της ΕΕ.

Β) Μετριασμός των επιπτώσεων και σύγκλιση με το ΕΣΕΚ

Το **Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)** προβλέπει μείωση των εκπομπών, πρωτίστως χάρη στη μικρότερη παραγωγή ενέργειας, και ελαφρά υποχώρηση των εκπομπών στους μη ενεργειακούς τομείς. Τα βασικότερα μέτρα είναι η **προώθηση του φυσικού αερίου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η διασύνδεση των νησιών με το χερσαίο δίκτυο στην ηπειρωτική Ελλάδα και ο παροπλισμός των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη**. Θα μπορούσαν να εξειδικευθούν περαιτέρω οι πολιτικές άμβλυνσης στη γεωργία, τη χρήση γης, την αλλαγή των χρήσεων γης και τη δασοκομία, τις μεταφορές **και τα απόβλητα**.

Οι ετήσιες επενδυτικές ανάγκες για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση εκτιμώνται ότι υπερβαίνουν το 2% του ΑΕΠ του 2018 ετησίως. Η Ελλάδα αντικατέστησε τα τιμολόγια για την τροφοδότηση του δικτύου με ενέργεια με ένα σύστημα πριμοδότησης μέσω πλειστηριασμών, το οποίο είναι περισσότερο προσανατολισμένο στην αγορά και αναμένεται να περιορίσει το κόστος υποστήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) από την πολιτεία. **Η ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης** θα συμβάλει στην αξιοποίηση των ΑΠΕ στα μικρά νησιά (βλ. Τήλος). Το **ΕΣΕΚ προβλέπει την ανακαίνιση 60.000 κτιρίων ετησίως μέχρι το 2030**. Πέρα από την αποτελεσματική χρήση των ενωσιακών κονδυλίων, η ανάπτυξη ιδιωτικής χρηματοδότησης μέσα από συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης μπορεί να βοηθήσει να υπερκεραστούν οι δυσκολίες πρόσβασης σε τραπεζικό δανεισμό.

Η Ελλάδα έχει εκπονήσει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική έως το 2050. Θα είναι απαραίτητες πρόσθετες πολιτικές, καθώς η συνέχιση των μέτρων του ΕΣΕΚ μετά το 2030 δεν θα επαρκεί για την επίτευξη ουδετερότητας σε σχέση με το κλίμα μέχρι το 2050.

Γ) Προσαρμογή στις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή

Μέχρι το τέλος του αιώνα, η βροχή αναμένεται ότι θα μειωθεί μεταξύ 5% και 19% σε όλη την επικράτεια, ενώ η θερμοκρασία του αέρα προβλέπεται ότι θα αυξηθεί κατά 3 °C με 4,5 °C. Οι πρωταρχικοί συναφείς κίνδυνοι είναι η άνοδος της στάθμης των υδάτων και η έλλειψη γλυκών υδάτων. Χωρίς την ανάληψη δράσης, η κλιματική αλλαγή μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του ΑΕΠ κατά 2% ετησίως έως το 2050 και να φθάσει έως και 6% το 2100.

Η γεωργία είναι ένας από τους κλάδους που θα δεχθεί το σοβαρότερο πλήγμα, αλλά ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό και στις παράκτιες περιοχές θα επηρεάσει ιδιαίτερα τα έσοδα των νοικοκυριών και την οικονομία.

Η χώρα έχει ενισχύσει το πλαίσιο πολιτικής για την προσαρμογή. Ωστόσο, η υλοποίηση είναι σε εξέλιξη. Δεδομένου ότι η αρμοδιότητα για την εκπόνηση σχεδίων δράσης ανήκει στις περιφέρειες, η ανάπτυξη ικανότητας και ο συντονισμός των διαφόρων επιπέδων διοίκησης είναι απαραίτητα στοιχεία για την εναρμόνιση των πολιτικών. Η προσαρμογή μελετάται σε ορισμένες στρατηγικές, αλλά θα πρέπει να παρακολουθείται η πρόοδος όσον αφορά την ύδρευση, τη γεωργία και τον τουρισμό.

(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020)

vi. Διατήρηση και αειφόρος χρήση της βιοποικιλότητας**A) Παρακολούθηση της κατάστασης της βιοποικιλότητας και τάσεις**

Η κατάσταση διατήρησης των φυσικών ενδιατημάτων έχει βελτιωθεί τα τελευταία χρόνια και είναι εν γένει θετική. Η τελευταία έκθεση που συντάχθηκε σύμφωνα με την Οδηγία της ΕΕ περί οικοτόπων διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι (63%) βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση, περίπου το ένα τρίτο (33%) είναι σε μη ικανοποιητική-ανεπαρκή κατάσταση και μόλις το 3% βρίσκεται σε μη ικανοποιητική-κακή κατάσταση. Σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ, η Ελλάδα είχε πολύ καλύτερες επιδόσεις σε όλους τους δείκτες.

Πάνω από το ήμισυ των ειδών (55%) βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Οι κύριες αιτίες είναι η αλλοίωση του τοπίου, ο κατακερματισμός των ενδιατημάτων, η λαθροθηρία και η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Τα πουλιά απειλούνται λιγότερο από άλλες κατηγορίες, ενώ έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την προστασία επιλεγμένων ειδών τους, όπως ο Δαλματικός πελεκάνος. Ωστόσο, τα κοινά είδη πουλιών έχουν μειωθεί κατά 20% περίπου μεταξύ 2007 και 2016, ακολουθώντας παρόμοια τάση με τις χώρες της υπόλοιπης Ευρώπης.

Η Ελλάδα δεν έχει ακόμη θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο εθνικό σύστημα παρακολούθησης της βιοποικιλότητας. Η «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα» περιλαμβάνει στόχους για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της εφαρμογής της και αναμένεται να διευκολύνει την πρόσβαση στην επιστημονική γνώμη σχετικά με τη χλωρίδα και την πανίδα της Ελλάδας και να καλύψει τα σχετικά κενά πληροφόρησης.

B) Ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας σε όλους τους οικονομικούς κλάδους

Η Ελλάδα θα πρέπει να ενσωματώσει καλύτερα τη βιοποικιλότητα σε άλλους οικονομικούς κλάδους, καθορίζοντας σαφείς σχέσεις μεταξύ των οικοσυστημικών υπηρεσιών, της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της βιώσιμης χρήσης πόρων σε καίριους τομείς πολιτικής.

Ο τουριστικός κλάδος πλήττει ως επί το πλείστον τις παράκτιες περιοχές λόγω της ανάπτυξης υποδομών, π.χ. δρόμους προς τουριστικούς προορισμούς, αλλά και του συνωστισμού στις παραλίες. Ο τουρισμός στις περιοχές αυτές ασκεί πιέσεις στο περιβάλλον κατά την αιχμή της θερινής περιόδου, αλλά και μέσω της υπερβολικής κατανάλωσης νερού κατά τη διάρκεια των περιόδων ξηρασίας. Η υπέρμετρη άντληση υδάτων μπορεί επίσης να οδηγήσει στην υφαλμύριση των υδροφόρων στρωμάτων. Οι τουρίστες παράγουν τεράστιες ποσότητες στερεών αποβλήτων, τα οποία δυσκολεύονται να διαχειριστούν οι τοπικές αυτοδιοικήσεις.

Η ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας στη γεωργία πραγματοποιείται κυρίως μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Ωστόσο, χρειάζεται μια πιο λεπτομερή ανάλυση προκειμένου να προκύψουν καθαρά οφέλη για τη βιοποικιλότητα μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο του προγράμματος.

Η Ελλάδα ελέγχει τις μεθόδους αλιείας απαγορεύοντας τα παρασυρόμενα δίχτυα και τις μηχανότρατες, αμφότερα εκ των οποίων είναι εξαιρετικά επιζήμια για τα προστατευόμενα θαλάσσια

είδη (για παράδειγμα, καταλήγουν να αλιεύονται θαλάσσια θηλαστικά και θαλασσοπούλια ως παρεμπύπτοντα αλιεύματα). Η αλιεία υπόκειται σε περιορισμούς σε ορισμένες περιόδους (π.χ. κατά την περίοδο αναπαραγωγής) για τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και την προστασία των απειλούμενων θαλάσσιων οργανισμών. Πιο αυστηροί περιορισμοί ισχύουν στις προστατευόμενες περιοχές και τους οικοτόπους προτεραιότητας, όπως τα υποθαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*), τα οποία αποτελούν περιοχές Natura 2000.

Γ) Εργαλεία για τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας

Πέρα από τα τέλη για την άντληση υπόγειων υδάτων, περιορισμένα τέλη για την πρόσβαση σε εθνικά πάρκα και τα τέλη για την απόκτηση κυνηγετικής και αλιευτικής άδειας, τα οικονομικά εργαλεία εξακολουθούν να μην χρησιμοποιούνται επαρκώς.

Έχουν υιοθετηθεί μόλις έξι σχέδια διαχείρισης που καλύπτουν μόλις το 2% των εκτάσεων του δικτύου Natura 2000.

Ο περίπλοκος χωροταξικός σχεδιασμός και τα ειδικά καθεστώτα για ορισμένα επενδυτικά σχέδια προκαλούν περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η αυθαίρετη δόμηση, ιδίως στις παράκτιες και δασικές περιοχές, εξακολουθεί να αποτελεί μείζον περιβαλλοντικό ζήτημα.

Η Ελλάδα δεν διαθέτει ένα συνολικό πλαίσιο για τις πράσινες υποδομές, το οποίο αποτελεί στόχευση της «Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα» και της Στρατηγικής της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020.

Επόμενα βήματα / βιοποικιλότητα

Ολοκλήρωση της χαρτογράφησης και της αξιολόγησης των οικοσυστημικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις. Ενημέρωση του «κόκκινου καταλόγου» των απειλούμενων ειδών.

Ολοκλήρωση των σχεδίων διαχείρισης για όλες τις προστατευόμενες περιοχές με ισχύ νόμου και επαρκείς πόρους για την υλοποίησή τους.

Υποστήριξη των δήμων για την αποτελεσματική υλοποίηση τοπικών χωρικών σχεδίων που ενσωματώνουν το σχετικό με τη βιοποικιλότητα προβληματισμό. Ανάπτυξη ενός στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για τις πράσινες υποδομές.

Υποστήριξη πρωτοβουλιών για το βιώσιμο τουρισμό και προώθηση μορφών θεματικού τουρισμού εναρμονισμένων με την προστασία και τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Συνδρομή στους αγρότες για την υιοθέτηση πρακτικών φιλικών προς τη βιοποικιλότητα και ανάπτυξη περιοχών βιολογικής γεωργίας.

Ενίσχυση της βιώσιμης αλιείας. Αναθεώρηση του ρυθμιστικού πλαισίου για την αλιεία λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες για την προστασία της φύσης.

Αναβάθμιση των δασικών χαρτών της χώρας.

(Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020)

vii. Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι

Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλαπλούς και σοβαρούς φυσικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους, ιδίως **πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές**. Η κατάλληλη αντιμετώπιση παρεμποδίζεται συχνά από την **έλλειψη δομών**, συντονισμού, σχεδιασμού και ιεράρχησης προτεραιοτήτων, καθώς και από την απουσία συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Οι επενδύσεις για την **υλοποίηση έργων αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή (διάβρωση ακτών, αντιμετώπιση ερημοποίησης εδαφών κ.λπ.)** θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αποδοτική χρήση των πόρων μέσω της μείωσης του κόστους και της παροχής πολλαπλών οφελών. Έχουν καταρτιστεί σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας για τις περιοχές που διατρέχουν κίνδυνο. Οι χάρτες κινδύνων πλημμύρας και τα συνοδευτικά σχέδια θα περιλαμβάνουν μέτρα για τη μείωση της πιθανότητας πλημμυρών και των πιθανών συνεπειών τους. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως η ξηρασία, οι καύσωνες ή η λειψυδρία, απαιτούν την επανεξέταση των πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, παράλληλα με την εκ νέου ιεράρχηση των δημόσιων δαπανών.

Θέματα επενδύσεων & καινοτομίας

- Οι δημόσιες επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος έχουν μειωθεί παρά τις σημαντικές πιστώσεις από την ΕΕ. Την περίοδο 2007-2013, μόλις το 13% των πιστώσεων του Ταμείου Συνοχής δαπανήθηκε για το περιβάλλον. Οι χρηματοδοτήσεις αυξήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ιδίως όσον αφορά τα απόβλητα, αλλά τα έργα έχουν καθυστερήσει λόγω ελλιπούς σχεδιασμού και περιορισμών ως προς την ικανότητα των φορέων. Η αποτελεσματική χρήση των ενωσιακών κονδυλίων είναι καίρια για την ανάκτηση του χαμένου εδάφους όσον αφορά τις περιβαλλοντικές υποδομές.
- Οι επιδόσεις της Ελλάδας όσον αφορά τις **οικολογικές καινοτομίες** είναι μέτριες. Έχουν επιτευχθεί σημαντικά έργα επίδειξης (βλ. Τήλος, σελ. 8). Τα **περιβαλλοντικά ζητήματα, η ενέργεια** και οι μεταφορές αποτελούν προτεραιότητες της Στρατηγικής Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020, για την οποία έχουν διατεθεί 1,1 δισεκ. ευρώ σε ενωσιακά κονδύλια. (Πηγή: ΟΟΣΑ - Αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιδόσεων – Ελλάδα, 2020).

Συμπερασματικά οι Προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Χώρα και οι ανάγκες που προκύπτουν για τον Τομέα του Περιβάλλοντος και αποτυπώνονται στο Πρόγραμμα “Περιβάλλον - Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή” συνοψίζονται, ως κατωτέρω:

- Παρά τη στροφή του ενεργειακού μίγματος προς καθαρότερα καύσιμα, η ελληνική οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα, με αποτέλεσμα να υστερεί στην ανάπτυξη υποδομών ΑΠΕ. Για τον λόγο αυτό η Ελλάδα πραγματοποιεί μια φιλόδοξη ενεργειακή μετάβαση μέσω της σταδιακής απολιγνιτοποίησης έως το 2028 και υιοθέτησε το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα μέχρι το 2030. Ωστόσο, η επίτευξη “ουδετερότητας σε σχέση με το κλίμα” και η μετάβαση σε ένα νέο ενεργειακό μίγμα, αποτελεί πρόκληση, με προώθηση έργων ΑΠΕ.

- Παρατηρείται επίσης ότι η κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα αυξήθηκε ελαφρά το 2018 και το 2019, θέτοντας σε κίνδυνο την επίτευξη του στόχου ενεργειακής απόδοσης για το 2020 και της εξοικονόμησης ενέργειας. Επίσης παρά την μεγάλη επιτυχία του προγράμματος «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ», η Χώρα υπολείπεται στην εκπλήρωση του στόχου για την πλήρη ενεργειακή αποδοτικότητα όλου του κτιριακού αποθέματος κατοικιών, δημόσιων κτιρίων και Επιχειρήσεων. Αποτελεί πρόκληση λοιπόν η εφαρμογή παρεμβάσεων αντιστροφής του προβλήματος, με δράσεις, αφενός μεν, εξοικονόμησης ενέργειας σε όλους τους Τομείς με χρήση ΑΠΕ (συμπεριλαμβανομένων και των θερμικών ΑΠΕ) και υποδομές ηλεκτροκίνησης με παράλληλες παρεμβάσεις για υιοθέτηση πράσινων νησιών, αφετέρου δε, με δράσεις βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος, με κτίρια μηδενικής κατανάλωσης, βιοκλιματικά και ΑΠΕ στο πλαίσιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων.
- Ενώ η ηπειρωτική Ελλάδα διαθέτει ικανοποιητικό επίπεδο διασύνδεσης για την ηλεκτρική ενέργεια, απαιτούνται πρόσθετες επενδύσεις, ιδίως για την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων με τα νησιά των Κυκλάδων, των Δωδεκανήσων και του Β. Αιγαίου, καθώς και για τη δημιουργία διασυνδέσεων με την Κρήτη και τις γειτονικές χώρες.
- Παράλληλα ως μεσογειακή χώρα με χιλιάδες νησιά, η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Θα πρέπει λοιπόν, αφενός μεν, να υπάρξει συνεχής και σταδιακή προσπάθεια μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την εκπλήρωση του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 και την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, όπως προβλέπεται στον οικείο κανονισμό (ΕΕ), αφετέρου δε, να αναληφθούν προσπάθειες προσαρμογής, ειδικά όσον αφορά την ύδρευση, τη γεωργία και τον τουρισμό.
- Το 2018, η Ελλάδα ανανέωσε τη δέσμευσή της προς την αειφόρο ανάπτυξη με μια Εθελοντική Εθνική Αξιολόγηση για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο, πρόκληση αποτελεί η διασφάλιση συνοχής μεταξύ της περιβαλλοντικής πολιτικής και τομεακών πολιτικών, μεταξύ άλλων, για την ενέργεια, τις μεταφορές, τη γεωργία και τον τουρισμό. Η Ελλάδα έχει κάνει βήματα για την ταχύτερη μετάβαση στην οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Το Ταμείο Ανάκαμψης της ΕΕ προσφέρει την ευκαιρία να δοθεί ώθηση στις πράσινες επενδύσεις. Η Ελλάδα έχει αυξήσει τις τιμές για τις εκπομπές άνθρακα, αλλά θα μπορούσε να εναρμονίσει τα φορολογικά κίνητρα με τους περιβαλλοντικούς στόχους, προστατεύοντας παράλληλα τους μη προνομιούχους. Παράλληλα αποτελεί πρόκληση να προωθηθεί ένα μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης που επιστρέφει στο περιβάλλον περισσότερα από όσα του αφαιρεί, αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, και επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία.
- Ο περιορισμός των ενεργειακών πηγών απαιτεί έργα υποδομής αποθήκευσης ενέργειας για ενεργειακή ασφάλεια και αυτονομία.
- Αντιμετωπίζονται προκλήσεις σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων. Οι Κοινοτικές Οδηγίες (850 & 851/2018/ΕΕ) για την Κυκλική Οικονομία, οδηγούν σε αναγκαίες προσαρμογές των υφιστάμενων υποδομών και στην ανάγκη συστηματικότερης πρόληψης και ανακύκλωσης όλων των διακριτών ρευμάτων στην πηγή με ταυτόχρονη μείωση των αποβλήτων, ώστε με την πλέον σύγχρονη επεξεργασία να οδηγούμαστε σε μη υπόλειμμα σε ταφή, σύμφωνα και με τον αναθεωρημένο Εθνικό Σχεδιασμό Αποβλήτων για το 2030.

- Αντιμετωπίζεται μεγάλη πρόκληση από την ρύπανση ευαίσθητων και μη υδάτινων συστημάτων λόγω ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων και δη σε πυκνοδομημένες περιοχές, όπως οι οικισμοί της Ανατολικής Αττικής.
- Η ατμοσφαιρική ρύπανση και ο θόρυβος, εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, κυρίως στις αστικές περιοχές, αλλά και σε περιοχές πυκνής συγκέντρωσης ρύπων, όπως σε αεροδρόμια, λιμένες, κ.λπ., όπως επίσης και η παροχή ποιοτικού και επαρκούς πόσιμου νερού σε όλα τα σημεία ακόμη και τα πιο απομακρυσμένα στην Χώρα. Γενική πρόκληση είναι η επιδίωξη μηδενικής ρύπανσης για ένα περιβάλλον χωρίς τοξική επιβάρυνση, μεταξύ άλλων για τον αέρα, τα ύδατα και το έδαφος, και προστασία της υγείας και της ευημερίας των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον.
- Απαιτούνται μεγάλες προσπάθειες για την πρόληψη και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής με διαρκή ανάγκη για πρόοδο, ιδίως σε ευάλωτες περιοχές, όσον αφορά τη βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τη μείωση της ευπάθειας στην κλιματική αλλαγή.
- Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλαπλούς και σοβαρούς φυσικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους, ιδίως πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές. Η κατάλληλη αντιμετώπιση παρεμποδίζεται συχνά από την έλλειψη δομών, συντονισμού, σχεδιασμού και ιεράρχησης προτεραιοτήτων, καθώς και από την απουσία συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Οι επενδύσεις για την υλοποίηση έργων αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή (διάβρωση ακτών, αντιμετώπιση ερημοποίησης εδαφών κ.λπ.) θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αποδοτική χρήση των πόρων μέσω της μείωσης του κόστους και της παροχής πολλαπλών οφελών. Έχουν καταρτιστεί σχέδια διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας για τις περιοχές που διατρέχουν κίνδυνο. Οι χάρτες κινδύνων πλημμύρας και τα συνοδευτικά σχέδια θα περιλαμβάνουν μέτρα για τη μείωση της πιθανότητας πλημμυρών και των πιθανών συνεπειών τους. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως η ξηρασία, οι καύσωνες ή η λειψυδρία, απαιτούν την επανεξέταση των πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, παράλληλα με την εκ νέου ιεράρχηση των δημόσιων δαπανών.
- Η περιβαλλοντική και χωροταξική νομοθεσία έχει εξορθολογιστεί προκειμένου να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος για τις επιχειρήσεις. Η μεγαλύτερη διαφάνεια του κυβερνητικού έργου έχει συμβάλει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής δημοκρατίας. Ωστόσο, σημαντική πρόκληση αποτελεί η διασφάλιση της συμμόρφωσης.
- Η Ελλάδα είναι μια από τις χώρες της Ευρώπης με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα χάρη σε μια πλούσια ποικιλομορφία ειδών, σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης, τεράστια ακτογραμμή και χιλιάδες νησιά που δημιουργούν διαφοροποιημένα τοπία με υψηλή αισθητική και πολιτιστική αξία. Η προστασία των φυσικών ενδιατημάτων έχει βελτιωθεί, αλλά περισσότερο από το ήμισυ των ειδών βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Τα κύρια αίτια απώλειας της βιοποικιλότητας είναι η αστυφιλία.
- Ο κατακερματισμός των ενδιατημάτων, η ρύπανση, τα χωροκατακτητικά ξενικά είδη, η κλιματική αλλαγή και οι πυρκαγιές. Οι κυριότερες πιέσεις προέρχονται από τη γεωργία, την αλιεία, τις μεταφορές και τον τουρισμό (ιδίως στις παράκτιες περιοχές). Η Ελλάδα δεν έχει ακόμη θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο εθνικό σύστημα παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη η νέα Κεντρική Δομή) και δεν έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την ενσωμάτωση των ζητημάτων βιοποικιλότητας στους κλάδους της οικονομίας, οπότε αποτελεί πρόκληση η προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των

υπηρεσιών οικοσυστημάτων εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών, η ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου, ιδίως του αέρα, των υδάτων, του εδάφους και των δασών, των γλυκών υδάτων, των υγροτόπων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

- Οι δημόσιες επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος έχουν μειωθεί παρά τις σημαντικές πιστώσεις από την ΕΕ. Την περίοδο 2007-2013, μόλις το 13% των πιστώσεων του Ταμείου Συνοχής δαπανήθηκε για το περιβάλλον. Οι χρηματοδοτήσεις αυξήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ιδίως όσον αφορά τα στερεά απόβλητα, αλλά τα έργα έχουν καθυστερήσει λόγω ελλιπούς σχεδιασμού και περιορισμών ως προς την ικανότητα των φορέων. Η αποτελεσματική χρήση των ενωσιακών κονδυλίων είναι καίρια για την ανάκτηση του χαμένου εδάφους όσον αφορά τις περιβαλλοντικές υποδομές. Ως εκ τούτου αποτελεί πρόκληση η κινητοποίηση βιώσιμων επενδύσεων από δημόσιες και μόχλευση πόρων από ιδιωτικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων και μέσων που διατίθενται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της Ένωσης, μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών.
- Η βελτίωση της συνεργασίας και διαλειτουργικότητας μεταξύ Κεντρικού – Περιφερειακού και τοπικού επιπέδου είναι πρόκληση, ώστε να δοθεί μέριμνα και οι περιβαλλοντικές πολιτικές και δράσεις, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, να βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές γνώσεις στην ενίσχυση των συστημάτων παρακολούθησης, καταγραφής, ελέγχου και ανατροφοδότησης δεδομένων βάσει γενικών αρχών, όπως διασφάλιση ποιότητας, ισορροπία, δυνατότητα εφαρμογής, στην ιεράρχηση προτεραιοτήτων, στην ευελιξία, στο χρονοδιαγράμματα και στην περιοδικότητα.

1.3. Σχετικές ειδικές συστάσεις για τη χώρα και άλλες συναφείς ενωσιακές συστάσεις

Σύμφωνα με την ανάλυση της έκθεσης χώρας του 2020², που έγινε από την Επιτροπή, διαφαίνεται ότι η χώρα εμφανίζει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, οι ανισορροπίες, που εντοπίστηκαν, αφορούν στο υψηλό δημόσιο χρέος, στο μεγάλο απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων στους ισολογισμούς των τραπεζών και στον εξωτερικό τομέα, σε πλαίσιο χαμηλής ακόμη δυνητικής ανάπτυξης και υψηλής ανεργίας.

Οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 ενδέχεται να είναι άνισα κατανομημένες στις ελληνικές περιφέρειες λόγω διαφορών στην εξειδίκευση, ιδίως σε περιοχές που εξαρτώνται σημαντικά από τον τουρισμό και, γενικότερα, από επιχειρηματικές δραστηριότητες με διά ζώσης επαφή με τους καταναλωτές. Αυτό το ενδεχόμενο συνεπάγεται σημαντικό κίνδυνο διεύρυνσης των περιφερειακών και εδαφικών ανισοτήτων στο εσωτερικό της χώρας.

² SWD(2020) 507 final 2.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19 αναμένεται να είναι σοβαρές, διότι συγκριτικά με άλλα κράτη μέλη η Ελλάδα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους τομείς του τουρισμού, που είναι ο σημαντικότερος εξαγωγικός κλάδος υπηρεσιών της ελληνικής οικονομίας και των μεταφορών.

Για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης, θα είναι σημαντικό να επισπευσθούν ώριμα έργα δημόσιων επενδύσεων και να προωθηθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις, μεταξύ άλλων μέσω σχετικών μεταρρυθμίσεων. Οι αρχές ξεκίνησαν να αντιμετωπίζουν τη συνεχιζόμενη «υποεκτέλεση» εκπονώντας «εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο» για την ενίσχυση των κανόνων που διέπουν την ανάπτυξη, τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση και την υλοποίηση υποστηριζόμενων έργων, καθώς και σχέδιο δράσης για τη βελτίωση των προβλέψεων και της παρακολούθησης των δημόσιων επενδύσεων. Δεδομένου του σημαντικού ρόλου που θα έχουν οι δημόσιες επενδύσεις στην εκκίνηση της οικονομικής ανάκαμψης μετά την κρίση λόγω της νόσου COVID-19, κρίσιμη σημασία έχει η αντιμετώπιση τυχόν διοικητικών εμποδίων που απομένουν και ο καθορισμός μιας σειράς νέων έργων. Η δημιουργία ειδικού μηχανισμού προετοιμασίας έργων θα μπορούσε να βελτιώσει και να επιταχύνει περαιτέρω τις δημόσιες επενδύσεις. Η Ελλάδα θα μπορούσε να επωφεληθεί επίσης από περισσότερο αποδοτικές και βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις ως αναπόσπαστο μέρος των προσπάθειών της να βελτιώσει και να εξορθολογίσει τις δημόσιες δαπάνες, καθώς και να διασφαλίσει ένα ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Για να το επιτύχει αυτό θα απαιτηθεί η αντιμετώπιση των ελλείψεων που έχουν εντοπιστεί, όπως το μόνιμο φαινόμενο των αδικαιολόγητων υπερβολικά χαμηλών προσφορών, μέσω κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων.

Για την αναζωπύρωση της ελληνικής οικονομίας θα απαιτηθεί επίσης η αντιμετώπιση ορισμένων μακροχρόνιων αδυναμιών και η αξιοποίηση δυνητικών μελλοντικών ευκαιριών. Στους τομείς με σημαντικές επενδυτικές ανάγκες περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και η διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των αστικών λυμάτων, όπου χρειάζονται περιβαλλοντικά βιώσιμες επενδύσεις.

Για τον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα απαιτηθούν επίσης σημαντικές ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις για παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Θα ήταν δυνατό να επισπευσθούν σχεδιαζόμενες επενδύσεις, για παράδειγμα έργα μικρής κλίμακας στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης, ανακαινίσεις κτιρίων και έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και έτσι να συμβάλουν στην οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία COVID-19. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες για μεσοπρόθεσμα μέτρα ανάκαμψης είναι δυνατό να επωφεληθούν από επενδύσεις που προγραμματίζονται στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα, καταλόγους έργων κοινού ενδιαφέροντος και σχέδια ανάπτυξης υποδομών. Οι σχετικές επενδύσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν διασυνοριακές συνδέσεις για την εισαγωγή και την εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ γειτονικών κρατών μελών ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολίτες και επιχειρήσεις στην Ελλάδα, καθώς και μέτρα για τη διασφάλιση της δίκαιης μετάβασης των περιφερειών που πλήττονται περισσότερο από το φιλόδοξο σχέδιο της Ελλάδας για απομάκρυνση από την ηλεκτροπαραγωγή με βάση τον λιγνίτη.

Παράλληλα στις συστάσεις της ΕΕ, που εστάλησαν σε συνέχεια του ΣΕΣ, εκτός των άλλων, αυτές επικεντρώνονται στην αναφορά Γενικών Αρχών και κατευθύνσεων για την διακριτοποίηση και μη αλληλοεπικάλυψη υλοποίησης παρεμβάσεων διαφόρων θεματικών ενοτήτων.

Κατόπιν τούτου ο Σχεδιασμός του Προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» έχει προσανατολιστεί σε διαχωρισμό των δράσεων (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ – DEMARCATION – Διαχωρισμός δράσεων με λοιπά Προγράμματα) μεταξύ των προγραμμάτων, συμπεριλαμβάνοντας το ΠΔΑΜ, το Πολιτικής Προστασίας και τα ΠΕΠ, ήτοι σε σχέση «**ΠΟΙΟΣ ΚΑΝΕΙ ΤΙ**» και **συγκεκριμένα τηρώντας τις κάτωθι βασικές αρχές:**

- Τα τμηματοποιημένα έργα (Phasing), ολοκληρώνονται από την ΔΑ που ήδη τα διαχειρίζεται στην ΠΠ 2014-2020,
- Τα έργα ύδρευσης θα διαχειρίζονται από τα ΠΕΠ και συγκεκριμένα έργα Ύδρευσης σημαντικά για περιβαλλοντικούς λόγους θα διαχειρίζονται από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον», καθώς και λίγες πιλοτικές παρεμβάσεις σε δράσεις ολιστικής προσέγγισης για διαχείριση υδατικών πόρων σε μεγάλες πόλεις (αντικατάσταση αγωγών αμιάντου, έργα τηλεμετρίας και υδρομέτρων, δράσεις εξοικονόμησης ύδατος σε κατοικίες, κ.λπ.). Παράλληλα εκπονείται ήδη το Επιχειρησιακό Σχέδιο για το Πόσιμο Νερό (enabling condition) από το οποίο θα προκύψουν οι κατάλληλες υποδομές για υλοποίηση.
- Τα έργα αστικών λυμάτων τα υλοποιούν τα ΠΕΠ ενώ στο Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» θα υλοποιούνται μόνον πιλοτικές παρεμβάσεις.
- Τα μικρά αντιπλημμυρικά έργα και τα έργα ομβρίων σε αστικές περιοχές, όπου η ευθύνη και η κυριότητα ανήκει στις Τοπικές και Περιφερειακές Αρχές (Δήμοι και Περιφερειακές Αρχές) θα τα διαχειρίζονται τα ΠΕΠ και τα μεγάλα αντιπλημμυρικά έργα ιδιοκτησίας και ευθύνης του Υπουργείου Υποδομών θα τα διαχειρίζεται το παρόν Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή».
- Δράσεις Κυκλικής Οικονομίας θα υλοποιούνται από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» και όσον αφορά τον πράσινο μετασχηματισμό των Επιχειρήσεων.
- Η διαχείριση στερεών αποβλήτων, που η εμπειρία της ΠΠ 2014-2020 έδειξε ότι αυτή μπορεί να επιτευχθεί με το καταλληλότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο, κεντρικά και λαμβάνοντας υπόψη και την ανάγκη συντονισμού τριών επιπέδων παραγόντων (Δήμοι – ΦοΔΣΑ – Κεντρική Διοίκηση) αυτή θα υλοποιείται από το παρόν Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή».
- Όλες οι οριζόντιες Περιβαλλοντικές Δράσεις ευθύνης του Φορέα Πολιτικής (ΥΠΕΝ) θα διαχειρίζονται από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή».
- Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας Μεγάλων Δημόσιων Κτιρίων Υπηρεσιών τα υλοποιεί το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» και τα έργα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων στην τοπική αυτοδιοίκηση (μικρά κτίρια, σχολεία, κ.λπ.) τα ΠΕΠ.
- Τέλος το πρόγραμμα υλοποιεί δράσεις στις περιοχές μετάβασης (ΠΔΑΜ – Δυτική Μακεδονία – Μεγαλόπολη – Νησιά – Εδαφικά Σχέδια) όπου χρειαστεί συμπληρωματικά (π.χ. grecoislands), είναι δε διακριτή η διαφορά του με το πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας (το Πρόγραμμα αυτό υλοποιεί δράσεις πρόληψης – καταστολής – αποκατάστασης, ενώ το Περιβάλλον υλοποιεί Υποδομές παρέμβασης).
- Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» θα υλοποιεί το «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» ως κεντρική διαχείριση και υλοποιεί όλες τις δράσεις Στερεών Αποβλήτων εκτός, έργα τοπικής σημασίας (βάσει τοπικών σχεδίων), ήτοι τα Πράσινα Σημεία.

- Η Βιοποικιλότητα υλοποιείται εν τω συνόλω από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» από την στιγμή που και η Κεντρική Δομή ευθύνης ο «ΟΦΥΠΕΚΑ» είναι υπό τον Φορέα Πολιτικής – ΥΠΕΝ, οι δε δράσεις που προβλέπονται είναι απόλυτα διακριτές από τις δράσεις που έχουν προταθεί στο RRF.
- Εξετάζεται η συμπληρωματικότητα δράσεων του Προγράμματος «Περιβάλλον – Ενέργεια & Κλιματική Αλλαγή» στον ΣΠ5, όπως τα grecoislands και η μικροκινητικότητα, στο πλαίσιο του e-mobility και της βιοποικιλότητας στο αστικό τοπίο.

1.4. Διοικητική ικανότητα και διακυβέρνηση

Η εξασφάλιση ενός άρτιου σχεδιασμού έργων/ δράσεων, η σύντμηση και τήρηση των εκτιμώμενων χρόνων υλοποίησής τους, ο ακριβέστερος προϋπολογισμός του κόστους και η μη υπέρβασή του, καθώς και η εξασφάλιση της ποιότητας του παραγόμενου έργου, έχουν ως απώτερο στόχο την αναβάθμιση της διαχειριστικής ικανότητας των δικαιούχων.

Απαιτείται η έγκαιρη διάγνωση των αναγκών και η λήψη μέτρων για την ενίσχυση της διοικητικής, χρηματοοικονομικής και επιχειρησιακής ικανότητας των δικαιούχων, που θα υλοποιήσουν δράσεις δημόσιου χαρακτήρα, καθώς και η συστηματική υποστήριξή τους.

Ήδη εκπονείται εμπειρογνωμοσύνη με σκοπό την αποτίμηση της ικανότητας των Δικαιούχων, από την οποία θα αποφασιστεί και η εφαρμογή μέτρων για την ενίσχυσή τους.

Η ανωτέρω εμπειρογνωμοσύνη θα στηριχθεί στην Δομή Διακυβέρνησης που υφίσταται στους Φορείς Πολιτικής, που έχουν την ευθύνη του Προγραμματισμού – Σχεδιασμού και παρακολούθησης της επίτευξης των στόχων που τίθενται. Η Δομή αυτή έχει κύριους Πυλώνες «μεταφοράς» της Πολιτικής τις Επιτελικές Δομές των Θεματικών Υπουργείων (ΥΠΕΝ – Υπουργείο Υγείας – Υπουργείο Οικονομίας – Υπουργείο Ναυτιλίας – Υπουργείο Μεταφορών), οι οποίες συγκεντρώνουν τις ανάγκες των παρεμβάσεων από τις αρμόδιες Γενικές Γραμματείες των Υπουργείων και αφού προβούν σε προτεραιοποίηση της προωθούν ως προτάσεις για χρηματοδότηση στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, την ευθύνη και την διοίκηση του οποίου την έχει η Ειδική Γραμματεία του ΕΤΠΑ & ΤΣ. Η Δομή διακυβέρνησης συμπληρώνεται από την συνεργασία με τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα, που στην προηγούμενη ΠΠ 2014-2020 ήταν ΕΦΔ του Τομεακού.

1.5. Διδάγματα από την προηγούμενη ΠΠ

Για τη διαμόρφωση των παρεμβάσεων του Προγράμματος της νέας Προγραμματικής Περιόδου, λήφθηκε υπόψη η πορεία υλοποίησης των έργων και δράσεων στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, που βαίνει προς ολοκλήρωση, καθώς και το σημαντικά διαφοροποιημένο περιβάλλον σε σχέση με την περίοδο σχεδιασμού τους. Το τελευταίο αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα κατά την τρέχουσα περίοδο της διεθνούς υγειονομικής κρίσης, καθώς διαπιστώνονται αποκλίσεις στην ενεργοποίηση και υλοποίηση των παρεμβάσεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ και του ΕΠΑΝΕΚ, που λειτουργούν ως διδάγματα για την κατάρτιση του νέου Προγράμματος.

Βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες των καθυστερήσεων είναι κυρίως:

- ⇒ Οριζόντια και συστημικά θέματα, όπως π.χ. στο θεσμικό πλαίσιο είτε οριζόντιο (π.χ. εφαρμογή της νέας Νομοθεσίας περί Δημόσιων Συμβάσεων- Ν. 4412/2016, κυρίως για την υλοποίηση μεγάλου πλήθους έργων με το Σύστημα Μ-Κ) είτε θεματικό (π.χ. σχεδιασμοί διαχείρισης αποβλήτων, ΚΕΝΑΚ, Μετάβαση σε Κεντρική Δομή για την παρακολούθηση των Natura 2000, σύνθετο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και διαχείρισης των Μονάδων Υγείας - Νοσοκομεία). Ήδη έχουν επιλυθεί τα προβλήματα που προέκυψαν και έχει εκδοθεί ο Ν. 4782/2021 ο οποίος απλοποιεί διαδικασίες, ενσωματώνει δυσλειτουργίες του αρχικού Νόμου και επιλύει θέματα επί της Διαγωνιστικής Διαδικασίας (π.χ. Επιτροπές Διαγωνισμών), καθώς και το θέμα των ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών που οδηγούσε σε ατελέσφορη ολοκλήρωση των έργων. Παράλληλα εκδόθηκαν υποδείγματα Προκηρύξεων με το σύστημα Μ-Κ με την βέλτιστη σχέση ποιότητας – τιμής, που απαντάται σε μεγάλη κλίμακα στους διαγωνισμούς Διαχείρισης στερεών αποβλήτων που αποτελούν μεγάλο ποσοστό του Π/Υ του προγράμματος, καθώς και Προκηρύξεις μικτών συμβάσεων (εργολαβία – προμήθεια) για τις Ενεργειακές Αναβαθμίσεις. Ταυτόχρονα συστήθηκε Κεντρική Δομή (ΟΦΥΠΕΚΑ) για την παρακολούθηση, τον συντονισμό και την εφαρμογή μέτρων στις περιοχές Natura 2000.
- ⇒ Οριζόντια θέματα διαχείρισης (π.χ. βαρύ σύστημα ελέγχου συμβατότητας με κρατικές ενισχύσεις). Ήδη έχουν εκδοθεί εγκύκλιοι και Οδηγοί από την ΕΥΚΕ, ενώ πλέον οι Δικαιούχοι με κατευθύνσεις και από την ΕΥΔ έχουν αποκτήσει εμπειρία χειρισμού των θεμάτων αυτών.
- ⇒ Προβλήματα κατά τον σχεδιασμό και τη διαβούλευση δράσεων (προγραμμάτων/ στρατηγικών) λόγω μη έγκαιρης νομοθέτησης, μεγάλων χρονικών διαστημάτων, που κρατούν οι διαβουλευσεις, απαιτητικών στόχων, που τίθενται με στενό χρονικό ορίζοντα για την επίτευξή τους κ.λπ.. Προβλέπονται, προκαταρκτικά, δράσεις ενημέρωσης – ευαισθητοποίησης των πολιτών σε ότι αφορά Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου για σημαντικά θέματα και πληρέστερη ενημέρωση των εκπροσώπων των Φορέων που συμμετέχουν στις Επ.Πα. του Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- ⇒ Προβλήματα κατά την υλοποίηση πράξεων που οφείλονται π.χ. στην χωροθέτηση των έργων, στην Περιβαλλοντική Αδειοδότηση, σε μη επαρκείς δικαιούχους και σε ανωριμότητα των τεχνικών μελετών. Ήδη έχει απαλειφθεί η υποχρέωση για Προέγκριση Χωροθέτησης, η οποία οδηγούσε σε καθυστερήσεις και έχει αναληφθεί η υποχρέωση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης, ειδικά για σημαντικές παρεμβάσεις (ΜΕΑ Απορριμμάτων) από την Κεντρική Υπηρεσία (ΔΙΠΑ) του ΥΠΕΝ. Σχετικά με την επάρκεια των Δικαιούχων εκπονείται εμπειρογνωμοσύνη η οποία θα προτείνει τα κατάλληλα μέτρα ενίσχυσής τους.
- ⇒ Προβλήματα κατά τη λειτουργία πράξεων που οφείλονται π.χ. σε μη επαρκείς φορείς λειτουργίας και σε χρονική απόκλιση των απαραίτητων έργων που υλοποιούνται και συμμετέχουν στην λειτουργικότητα αυτών. Η εμπειρογνωμοσύνη που θα εκπονηθεί για την επάρκεια των Δικαιούχων θα προτείνει μέτρα και μεθόδους αντιμετώπισης και του σημαντικού θέματος της λειτουργίας των εγκαταστάσεων.
- ⇒ Θεματικές εμπλοκές (π.χ. αγορά ΑΠΕ, αγορά ενέργειας, απολιγνιτοποίηση κ.λπ.).
- ⇒ Σαφώς καθυστερημένη ενεργοποίηση του ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Για τον λόγο αυτό υπάρχει ο κατάλληλος συντονισμός, ώστε η παρούσα ΠΠ 2021-2027 να ξεκινήσει με εμπροσθοβαρείς δράσεις με παράλληλη ωρίμανση μελετών για έργα που έχουν επιλεξιμότητα την ΠΠ 2021-2027 με χρηματοδότηση από την Τεχνική Βοήθεια και από θεματικούς άξονες προτεραιότητας του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ.

⇒ Κοινωνικές αντιδράσεις σε σημαντικά έργα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων, όσον αφορά στην χωροθέτησή τους. Ήδη το μεγαλύτερο ποσοστό των έργων υγρών και στερεών αποβλήτων ή βρίσκεται σε υλοποίηση, ή έχει ήδη τουλάχιστον έγκριση χωροθέτησης.

Τέλος, ελήφθησαν υπόψη οι Ειδικές Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, η μελέτη για την Περιφερειακή Πολιτική της Ελλάδας που εκπόνησε ο ΟΟΣΑ και οι Εθνικές ή/ και Περιφερειακές Στρατηγικές.

1.6. Μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα υλοποίησης δράσεων που ενσωματώνουν προτεραιότητες των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και των στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες στο πλαίσιο του σχεδιασμού ΕΣΠΑ της περιόδου 2021 - 2027.

Το Πρόγραμμα εν γένει συμβάλει κατά το δυνατόν και στα όρια των διαθέσιμων πόρων, στην αναπτυξιακή πρόκληση της προώθησης των στόχων του Πυλώνα 2 – Υποομάδα Ενέργεια και του Πυλώνα 3 της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Μακροπεριφέρεια της Αδριατικής-Ιονίου (EUSAIR), με δράσεις και έργα, όπως θα εξειδικευτούν στο ΕΣΠΑ 2021-2027 και στο Πρόγραμμα.

1.7. Αντικείμενο που έχει επιτευχθεί στην ΠΠ 2014-2020

Παρά τις όποιες καθυστερήσεις και την ανακατανομή των πόρων, ως προς τη χρηματοδοτική βαρύτητα συγκεκριμένων ειδικών στόχων, κατά τη λήξη της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου αναμένεται να έχουν επιτευχθεί τα παρακάτω:

- ✓ Υλοποίηση σημαντικού αριθμού έργων βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίησης ΑΠΕ, κυρίως σε κατοικίες και δημόσια κτίρια
- ✓ Υλοποίηση έργων θερμικών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ
- ✓ Κατηγοριοποίηση των δημόσιων έργων, όπου απαιτείται, ως προς τη φύση τους (προμήθεια-τεχνικό έργο) με σκοπό την ομογενοποιημένη αντιμετώπισή τους κατά την υλοποίηση
- ✓ Υλοποίηση έργων ηλεκτρικών διασυνδέσεων και ενίσχυση του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας για την αύξηση της διείσδυσης των ΑΠΕ
- ✓ Υλοποίηση έργων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου για την ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού και τη διείσδυση του αερίου σε νέες περιοχές
- ✓ Υλοποίηση έργων «έξυπνων» δικτύων και Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την ενεργειακή αυτονομία και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος σε επίπεδο νησιού
- ✓ Ολοκλήρωση της 1^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας και Δρομολόγηση σημαντικών έργων αντιπλημμυρικής προστασίας στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας
- ✓ Σχεδιασμός και σταδιακή υλοποίηση δικτύου υποδομών ανάκτησης και διάθεσης υπολειμματικών σύμμεικτων αστικών αποβλήτων. Δράσεις ανακύκλωσης (Πράσινα Σημεία και

- Γωνιές ανακύκλωσης) – διαλογής στην πηγή με χωριστή συλλογή του οργανικού υλικού, οικιακή κομποστοποίηση και υλοποίηση υποδομών επεξεργασίας προδιαλεγμένων βιοαποβλήτων
- ✓ Υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πολιτών σε θέματα χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων και ανακυκλωσίμων, που συνοδεύουν τις αντίστοιχες δράσεις
 - ✓ Υλοποίηση σημαντικών έργων στην ύδρευση
 - ✓ Προσαρμογή των διαγωνιστικών διαδικασιών στον νέο Ν. 4412/2016 και απόκτηση εμπειρίας σε θέματα Κρατικών Ενισχύσεων.
 - ✓ Υποδομές αφαλάτωσης σε νησιωτικές, κυρίως, περιοχές, εξασφαλίζοντας πόσιμο νερό με επάρκεια και ποιότητα
 - ✓ Συστήματα Τηλεελέγχου - Τηλεχειρισμού διαρροών δικτύων ύδρευσης
 - ✓ Εφαρμογή και υλοποίηση οριζόντιων δράσεων για τη συμμόρφωση της χώρας με τις κατευθύνσεις και τις αρχές του Κανονιστικού Πλαισίου του ΕΠΕΚ
 - ✓ Ολοκλήρωση του μεγαλύτερου ποσοστού των έργων συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας και ενεργοποίηση των αντίστοιχων έργων στους υπολειπόμενους οικισμούς Β' προτεραιότητας στην Αττική
 - ✓ Η πιλοτική εφαρμογή ενός μοντέλου πολυεπίπεδης διακυβέρνησης για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναγκαίων έργων για τη διαχείριση και επεξεργασία λυμάτων, μέσω Επιτελικής Προγραμματικής Σύμβασης μεταξύ των συναρμόδιων υπουργείων και των συλλογικών φορέων της αυτοδιοίκησης και της δημιουργίας ενιαίου καθοδηγητικού οργάνου (Επιτροπή Καθοδήγησης) και επιχειρησιακού μηχανισμού συντονισμού της εφαρμογής (Τεχνική Γραμματεία Λυμάτων)
 - ✓ Σημαντικές παρεμβάσεις σε νοσοκομεία - ενεργειακή απόδοση - σύγχρονες τεχνολογίες - ΣΗΘΥΑ
 - ✓ Αλλαγή μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών του δικτύου Natura 2000 (Κεντρική Δομή ΟΦΥΠΕΚΑ).
 - ✓ Ολοκλήρωση της σύνταξης ΕΠΜ και Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων περιοχών Natura 2000
 - ✓ Παρεμβάσεις για την αστική αναζωογόνηση
 - ✓ Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
 - ✓ Σύνταξη πρότυπων τευχών δημοπράτησης για ΜΕΑ απορριμμάτων με λειτουργία και μικτών συμβάσεων (Προμήθεια – έργο) για τα Νοσοκομεία.

1.8. Κύρια Στόχευση και Προγραμματική Στρατηγική του Προγράμματος

Η κύρια στόχευση του Προγράμματος Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή της περιόδου 2021-2027 αφορά στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων, τα οποία επικεντρώνονται στις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- i. Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές άνθρακα
- ii. Προώθηση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας
- iii. Προώθηση των πράσινων και μπλε επενδύσεων
- iv. Μετάβαση στην κυκλική οικονομία
- v. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
- vi. Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων λόγω Κλιματικής Αλλαγής.

Οι κατευθύνσεις αυτές είναι μέρος μιας συνεκτικής πολιτικής κατεύθυνσης με στόχο τη μετάβαση σε ένα μοντέλο βιώσιμης, πράσινης ανάπτυξης. Μιας κατεύθυνσης που θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών, όπως έχουν αποτυπωθεί, μεταξύ άλλων, και στη Συμφωνία των Παρισιών.

Σε αδρές γραμμές οι στρατηγικοί τομείς που στοχεύει να υποστηρίξει χρηματοδοτικά το νέο Πρόγραμμα αναλύονται συνοπτικά ως ακολούθως:

Ενέργεια: Οι επιλογές πολιτικής στον τομέα της Ενέργειας αφορούν στη βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων, ιδιωτικών κτιρίων και υποδομών επιχειρήσεων, στην προώθηση της αυτονομίας με αξιοποίηση ΑΠΕ ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, στη χρήση ΑΠΕ, στην ενεργειακή μετάβαση, ιδίως, των νησιών σε «καθαρές» μορφές ενέργειας, στην ηλεκτροκίνηση, στην ενίσχυση της διασύνδεσης όλων των περιοχών με το ηπειρωτικό σύστημα. Ενισχύονται διασυνοριακά έργα και προωθείται η προσαρμογή των επιχειρήσεων στον πράσινο μετασχηματισμό, όπως η εξοικονόμηση ενέργειας, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης (σύμφωνα με τα μέτρα και τις πολιτικές του ΕΣΕΚ).

Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή: Υλοποιούνται υποδομές και δράσεις για την πρόληψη, τον μετριασμό και την εφαρμογή μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής, με σκοπό την ανθεκτικότητα των υποδομών και την προστασία του πληθυσμού και των οικοσυστημάτων.

Κυκλική Οικονομία – Διαχείριση Αποβλήτων: Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων, έμφαση θα δοθεί στην μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία με στήριξη της ανακύκλωσης, της διαλογής στην πηγή, της επαναχρησιμοποίησης και της ολοκλήρωσης ή/και αναβάθμισης, ή/και εκσυγχρονισμού των σχετικών υποδομών, συμπεριλαμβανοντας και υποδομές διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων. Παράλληλα ενισχύεται η επιχειρηματικότητα με την μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία.

Διαχείριση Υδάτων - Λυμάτων: Προβλέπεται η υλοποίηση σημαντικών υποδομών για την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβανομένων και θαλάσσιων) με βασική επιδίωξη την παροχή σε όλη την Χώρα επαρκούς και ποιοτικού νερού. Θα δοθεί προτεραιότητα στην Παρακολούθηση των Επιφανειακών, Υπογείων και Θαλάσσιων Υδάτων. Παράλληλα ολοκληρώνονται, κατά προτεραιότητα, οι υποδομές διαχείρισης αστικών λυμάτων για συμμόρφωση της Χώρας στην οδηγία 91/271/ΕΟΚ, ενώ προωθείται και η υλοποίηση υποδομών σε οικισμούς <2000 κατοίκων σε περιοχές ευαίσθητες περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, τουριστικά.

Αστικό Περιβάλλον (Ατμοσφαιρική Ρύπανση - Θόρυβος): Έμφαση θα δοθεί στην δημιουργία υπολειπόμενων δράσεων για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου, κυρίως σε μεγάλες πόλεις αλλά και τοπικά σε λιμένες και αεροδρόμια. Παράλληλα υλοποιούνται υποδομές στο αστικό τοπίο με σκοπό την ευκολία πρόσβασης (μικροκινητικότητα) και την βιοποικιλότητα.

Προστασία της βιοποικιλότητας: Η προστασία της βιοποικιλότητας και των δασών με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, την αναβάθμιση της οικολογικής συνοχής του δικτύου NATURA 2000, την καλύτερη αντιμετώπιση των ξενικών ειδών, τη βελτίωση των οικοσυστημικών υπηρεσιών, την ικανότητα παρακολούθησης και καταγραφής απειλών και αναγκών

διαχείρισης. Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν οριζόντιες δράσεις το πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση.

Οι Επιλογές Πολιτικής που εξυπηρετούν την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, είναι ως κάτωθι:

- ☞ Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, συμπεριλαμβανόμενων των κατοικιών, καθώς και βελτίωση της ενεργειακής έντασης σε όλους τους τομείς.
- ☞ Προώθηση και βελτίωση της οικιακής αυτονομίας με αξιοποίηση ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης.
- ☞ Προώθηση της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ για θέρμανση και ψύξη.
- ☞ Υποστήριξη ενεργειακής μετάβασης των νησιών σε «καθαρές» μορφές ενέργειας, αξιοποίησης εγχωρίων ενεργειακών πηγών και ενίσχυση της μεταξύ τους διασυνδεσιμότητας ή με το ηπειρωτικό σύστημα.
- ☞ Ενίσχυση διασυνοριακών έργων διασύνδεσης, αναβάθμιση υφιστάμενων δικτύων μεταφοράς και διανομής, ανάπτυξη ολοκληρωμένων κέντρων ενεργειακού ελέγχου.
- ☞ Ανάπτυξη «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων, δικτύου και εξοπλισμού αποθήκευσης.
- ☞ Προσαρμογή των επιχειρήσεων στον πράσινο μετασχηματισμό.
- ☞ Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και αντιμετώπιση των επιπτώσεών της.
- ☞ Προστασία και αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος με έμφαση στην αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξή του.
- ☞ Ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων με έμφαση στην κυκλική κατανάλωση, στη στήριξη της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης.
- ☞ Στροφή προς την κυκλική οικονομία.
- ☞ Προσαρμογή των επιχειρήσεων στον πράσινο μετασχηματισμό για την κυκλική οικονομία.
- ☞ Ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβανομένων και των θαλάσσιων).
- ☞ Κάλυψη των αναγκών σε υποδομές διαχείρισης λυμάτων.
- ☞ Προστασία της βιοποικιλότητας και των δασών.

1.9. Προϋποθέσεις για τη Διαμόρφωση των Παρεμβάσεων του Προγράμματος

Για την επίτευξη των Επιλογών Πολιτικής του Προγράμματος Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027 απαιτούνται παρεμβάσεις, οι οποίες καταρτίστηκαν έχοντας υπόψη:

- ⇒ Τα συμπεράσματα της διαβούλευσης για το Concept Paper του Προγράμματος Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027.
- ⇒ Τα συμπεράσματα της διαβούλευσης για το ΕΣΠΑ 2021-2027.
- ⇒ Τις παρατηρήσεις της ΕΕ σε θέματα του Τομέα Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως αναλύονται στο κείμενο που εστάλη από τις Υπηρεσίες της, μετά την 1^η Υποβολή του Σχεδίου ΕΣΠΑ 2021-2027 από την ΓΓ ΕΣΠΑ και προσεγγίζουν τις θέσεις της για αυτά.
- ⇒ Τα συμπεράσματα των Ομάδων Χάραξης Πολιτικών (ΟΧΠ) για το σχεδιασμό του νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης, ΕΣΠΑ 2021-2027 του ΥΠΕΝ.

- ⇒ Τις δεσμεύσεις που προκύπτουν από υποχρεώσεις, που διατυπώνονται στους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή/ και σε Αποφάσεις και Εγκυκλίους των εθνικών Αρχών και οργάνων κατάρτισης και συντονισμού του ΕΣΠΑ.
- ⇒ Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Τομέα Υποδομών και Μεταφορών (ΕΣΤΥΜ), το οποίο βρίσκεται υπό εκπόνηση στο τελικό στάδιο και θα εγκριθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.
- ⇒ Το κείμενο «Πρόταση Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών για το ΕΣΠΑ 2021-2027», όπως διαβιβάστηκε στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ).
- ⇒ Την εφαρμογή της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας μέσω εγκεκριμένων Στρατηγικών Θεματικών Σχεδίων, όπως:
 - Τις εκθέσεις της ΕΕ για την υφιστάμενη κατάσταση της Ελλάδας σε θέματα περιβάλλοντος, ενέργειας και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.
 - Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η οποία αποτελεί τον χάρτη πορείας για την επίτευξη της βιωσιμότητας της οικονομίας της ΕΕ.
 - Ο Ευρωπαϊκός Νόμος για το Κλίμα.
 - Η Στρατηγική της ΕΕ για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.
 - Η Στρατηγική της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030.
 - Η πρόταση για το 8^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον.
 - Τη στρατηγική της Πράσινης Ανάπτυξης του ΥΠΕΝ και τις Προτεραιότητες που τίθενται σε αυτήν με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας.
 - Την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία.
 - Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ).
 - Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις.
 - Το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων (ΕΠΠΔΑ).
 - Το Εθνικό και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια Αστικών Λυμάτων.
 - Το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής για το Πόσιμο νερό.
 - Τα ισχύοντα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας και των αντίστοιχων Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
 - Τα ισχύοντα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών για το σύνολο των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας.
 - Τη 1^η Αναθεώρηση της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας (ΠΑΚΠ) και τον προσδιορισμό των αναθεωρημένων Ζωνών Δυσνητικά Υψηλού Κινδύνου (ΖΔΥΚΠ).
 - Την Εθνική Στρατηγική για την προστασία και τη διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
 - Την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας (ΠΔΠ) 2021-2027.
 - Το Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση).
 - Το πρώτο Σχέδιο Δράσης του Σχεδίου Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Δημόσια Πολιτική Πρόληψης Δασικών Πυρκαγιών).
 - Την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) και τα Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ).
 - Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).
 - Την Εθνική πολιτική για τον Χωρικό Σχεδιασμό (Χωροταξία, Πολεοδομία, Αστικός Σχεδιασμός)

- ο Το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ).

1.10. Αναμενόμενες σημαντικές παρεμβάσεις του Προγράμματος

Οι προαναφερόμενες Επιλογές Πολιτικής αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντικές παρεμβάσεις, ανά θεματική περιοχή όπως κατά κύριο λόγο:

Ενέργεια

1. Ενεργειακή εξοικονόμηση και αποδοτικότητα ιδιωτικού και δημόσιου κτιριακού αποθέματος.
2. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων για αποθήκευση ενέργειας και σε Επιχειρήσεις, με ή χωρίς την αξιοποίηση των ΑΠΕ, με στόχο την ενεργειακή αυτονομία σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
3. Ενίσχυση υποδομών ηλεκτροκίνησης.
4. Ενίσχυση ενεργειακής ασφάλειας και διασύνδεσης.

Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

5. Αντιπλημμυρική θωράκιση ευαίσθητων περιοχών.
6. Αντιμετώπιση διάβρωσης παράκτιων ή και μεσόγειων περιοχών.
7. Συστηματική παρακολούθηση κλιματικών μεταβολών και παραμέτρων και σχεδιασμός μέτρων προσαρμογής (έργα υποδομής πρόληψης - μετριασμού - αποκατάστασης).

Αστική αναζωογόνηση

8. Έλεγχος και μετριασμός των επιπέδων θορύβου, ατμοσφαιρικής και οπτικής ρύπανσης σε αστικές περιοχές.
9. Στρατηγικού χαρακτήρα επεμβάσεις στον αστικό ιστό για την βελτίωση του μικροκλίματος και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πόλεων.
10. Δημιουργία αστικών θυλάκων χωρίς αυτοκίνητα, περιοχές ήπιας κυκλοφορίας και χαμηλών ταχυτήτων κίνησης οχημάτων (π.χ. μικροκινητικότητα), με αναβάθμιση της ποιότητας του κτιριακού αποθέματος.
11. Αποκατάσταση ρυπασμένων χώρων και εκτάσεων.

Ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων – Μετάβαση στη κυκλική οικονομία

12. Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων βάσει των προβλέψεων του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και δράσεις μετάβασης στην κυκλική οικονομία.
13. Ενίσχυση δικτύων χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αποβλήτων.
14. Εκσυγχρονισμός ή/και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών ανακύκλωσης και επεξεργασίας αποβλήτων και δημιουργία μονάδων διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων.
15. Επενδύσεις σε νέους ΧΥΤΥ (μόνο σε νησιά και απομονωμένες περιοχές).
16. Ενίσχυση της κυκλικής επιχειρηματικότητας.

17. Στήριξη επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογίας επαναχρησιμοποίησης συσκευασιών.
18. Ενεργειακή αξιοποίηση αστικών στερεών αποβλήτων.
19. Κατάρτιση ειδικών σχεδίων δράσεων ενδυνάμωσης της πράσινης, γαλάζιας και κυκλικής οικονομίας στα νησιά.
20. Επαναχρησιμοποίηση αντικειμένων καθημερινής χρήσης σε συνδυασμό με δημιουργία κοινωνικών και επιχειρηματικών δικτύων (π.χ. δίκτυα επισκευής πόλης).

Διαχείριση αστικών λυμάτων και υδάτινων πόρων

21. Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων με αξιοποίηση κατά προτεραιότητα των επιφανειακών υδάτων.
22. Εξασφάλιση ποιοτικού και επαρκούς πόσιμου νερού σε όλη την χώρα με την ολοκλήρωση εν εξελίξει Έργων, την υλοποίηση σημαντικών στρατηγικών παρεμβάσεων καθώς και ολιστικών πιλοτικών παρεμβάσεων σε μεγάλες πόλεις.
23. Ολοκλήρωση διαχείρισης αστικών λυμάτων σε Α', Β' και Γ' κατηγορίες οικισμών.
24. Υλοποίηση πιλοτικών υποδομών αποχετευτικών δικτύων, ΕΕΛ, επεξεργασίας ιλύος και επανάχρησης ύδατος, με ολιστική αντιμετώπιση σε οικισμούς περιβαλλοντικά, ή/και πολιτιστικά, ή/ και τουριστικά σημαντικούς.
25. Αναβάθμιση ποιοτικών εκροών σε λειτουργούντα συστήματα επεξεργασίας αστικών λυμάτων.
26. Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων.
27. Παρακολούθηση ποιότητας επιφανειακών, υπογείων και θαλασσίων υδάτων.

Προστασία της βιοποικιλότητας

28. Αποτελεσματικότερη προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, ειδών και οικοτόπων με εφαρμογή μέτρων από την Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα και το ΡΑΦ.
29. Προώθηση της προστασίας και της αποκατάστασης των δασών από βιοτικούς και αβιοτικούς κινδύνους, και προώθηση των αναδασώσεων.

1.11. Διαθέσιμοι πόροι για το Πρόγραμμα

Τα ποσοστά συγχρηματοδότησης, ανάλογα με την κατηγορία των Περιφερειών, έχουν διαμορφωθεί κατ' ανώτατο όριο σε:

- ✓ 85% για τις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες
- ✓ 60% για τις Περιφέρειες σε μετάβαση
- ✓ 40% για τις περισσότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες
- ✓ 85% για το Ταμείο Συνοχής.

Η διαμόρφωση σαφούς λογικής της παρέμβασης (intervention logic) αποτελεί κεντρικό σημείο στο σχεδιασμό του Προγράμματος Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027 και στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων (ΕΤΠΑ/ ΤΣ) και στην έμφαση στα αποτελέσματα, με τη δημιουργία λογικών συνδέσεων ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή των στόχων και των αποτελεσμάτων. Το Πρόγραμμα σχεδιάζεται με βάση τις Προκλήσεις που αντιμετωπίζει η

Χώρα και τις συγκεκριμένες αναπτυξιακές ανάγκες που προκύπτουν για τον Τομέα του Περιβάλλοντος, της Ενέργειας και της Κλιματικής Αλλαγής, έχοντας ως γνώμονα για τη διαμόρφωση της λογικής της παρέμβασης, τους Ειδικούς Στόχους (ΕΣ) που αποτυπώνουν την αναμενόμενη αλλαγή. Οι ειδικοί στόχοι της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή και αναφέρονται στους Κανονισμούς των επιμέρους Ταμείων. Η επιλογή των ειδικών στόχων οδηγεί στον προσδιορισμό κατάλληλων δράσεων, η υλοποίηση των οποίων οδηγεί στην παραγωγή συγκεκριμένων παραδοτέων (εκροές) και στην επίτευξη επιθυμητών αλλαγών (αποτελέσματα). Οι εκροές συνδέονται άμεσα με τις υλοποιούμενες παρεμβάσεις, η συλλογή των στοιχείων θα γίνεται από τις δράσεις και τα έργα που υλοποιούνται και η πηγή των δεδομένων για τους δείκτες εκροής είναι το σύστημα παρακολούθησης του Προγράμματος. Τα αποτελέσματα συνδέονται είτε άμεσα είτε έμμεσα από την υλοποίηση των παρεμβάσεων. Η συλλογή των στοιχείων για τους δείκτες αποτελέσματος θα γίνεται ανάλογα με τη φύση του μετρούμενου μεγέθους, είτε από τις δράσεις και τα έργα που υλοποιούνται είτε από τις αρμόδιους φορείς που προσδιορίζονται στο Πρόγραμμα ως πηγή των δεδομένων. Η λογική της παρέμβασης ολοκληρώνεται με τον προσδιορισμό του προϋπολογισμού, ο οποίος γίνεται στο επίπεδο του ειδικού στόχου.

Η αρχιτεκτονική του Προγράμματος «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή της περιόδου 2021-2027» βασίζεται στη λογική της απλούστευσης και της αποτελεσματικής διαχείρισης κατά την υλοποίησή του. Ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός είναι 3,7 δις. ευρώ. Εξειδικεύοντας τους στόχους του Προγράμματος σε επίπεδο Στρατηγικής και με την επιφύλαξη του διαμερισμού των πόρων μεταξύ ΕΤΠΑ και Ταμείου Συνοχής, οι προτεινόμενοι Άξονες Προτεραιότητας, διαμορφώνονται ως ακολούθως:

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1:** «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές» (πολυταμειακός, ΕΤΠΑ/ Ταμείο Συνοχής)

Συνδέεται με τους Ειδικούς Στόχους ΕΣi, ΕΣii & ΕΣiii

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2:** «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή» (πολυταμειακός, ΕΤΠΑ/ Ταμείο Συνοχής)

Συνδέεται με τον Ειδικό Στόχο ΕΣiv

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3:** «Αστική Αναζωογόνηση» (ΕΤΠΑ)

Συνδέεται με τον Ειδικό Στόχο ΕΣvii

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4:** «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων - Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία» (Ταμείο Συνοχής)

Συνδέεται με τον Ειδικό Στόχο ΕΣvi

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5:** «Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων» (Ταμείο Συνοχής)

Συνδέεται με τον Ειδικό Στόχο ΕΣv

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6:** «Προστασία της Βιοποικιλότητας» (ΕΤΠΑ)

Συνδέεται με τον Ειδικό Στόχο ΕΣνii

⇒ **ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 7:** «Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής)»

DRAFT

1.12. Αιτιολόγηση επιλογής ειδικών στόχων του Προγράμματος

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
Στόχος Πολιτικής 2: Μια πιο πράσινη Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και	ι. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	Τα επίπεδα κατανάλωσης πρωτογενούς και τελικής ενέργειας της Ελλάδας ήταν χαμηλότερα από τους ενδεικτικούς εθνικούς στόχους για το 2020³, κυρίως λόγω της έντονης οικονομικής κρίσης. Όμως, δεδομένου ότι η μελλοντική εξέλιξη είναι άμεσα συνυφασμένη με την εξέλιξη του ΑΕΠ, απαιτείται ένταση των προσπάθειών εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Η ενεργειακή κατανάλωση του κτιριακού τομέα (κυρίως κατοικίες) παραμένει υψηλή, καθώς αντιπροσωπεύει το 41%⁴ της συνολικής τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Αυτό οφείλεται τόσο στη μεγάλη ηλικία του κτιριακού αποθέματος, το οποίο παρουσιάζει μηδενικό ή χαμηλό επίπεδο θερμομόνωσης/ ενεργειακών προδιαγραφών, όσο και στο υψηλό ποσοστό νοικοκυριών για τα οποία δεν πληρούνται οι συνθήκες θερμικής άνεσης. Συνεπώς, αναμένεται να προκύψουν σημαντικά οφέλη από τη βελτίωση των ενεργειακών απαιτήσεων στον τομέα των κτιρίων και των ενεργειακών προδιαγραφών στις οικιακές συσκευές. Οι βελτιώσεις αυτές θα πρέπει ταυτόχρονα να εξασφαλίζουν και την προσαρμογή του κτιριακού αποθέματος στις νέες κλιματικές συνθήκες. Θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η περαιτέρω χρήση του φυσικού αερίου στην τελική κατανάλωση με την ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών μεταφοράς και διανομής. Το φυσικό αέριο θα συμβάλει αφενός στη μετάβαση σε ένα μοντέλο

³ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Αξιολόγηση Δεσμεύσεων (ANNEX A από Έκθεση Χώρας – Ελλάδα 2020, SWD (2020) 507 final, 16.02.2020)

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ 2019, Έκθεση χώρας - Ελλάδα 2020

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων		χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε όλους τους τομείς τελικής κατανάλωσης και αφετέρου στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και σε χαμηλότερο ενεργειακό κόστος, συγκριτικά με άλλες συμβατικές τεχνολογίες.
	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Το ενεργειακό μείγμα της Ελλάδας, ως προς την εγκατεστημένη ισχύ, κυριαρχείται από το λιγνίτη, το φυσικό αέριο και την υδροηλεκτρική ενέργεια. Τα αντίστοιχα μερίδια το 2019 ήταν 22% για το λιγνίτη, 28% για το φυσικό αέριο, 18% για την υδροηλεκτρική ενέργεια και 32% για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)⁵. Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά στην ανάπτυξη των ΑΠΕ (κυρίως της αιολικής και της ηλιακής με χρήση φωτοβολταϊκών). Η χώρα πέτυχε τον στόχο για το 2020 που έθεσε η Οδηγία της ΕΕ για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Εντούτοις, εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο και τον άνθρακα. Ο κλάδος της ηλεκτροπαραγωγής, λόγω του λιγνίτη, αποτελεί το μεγαλύτερο κλάδο εκπομπής ρύπων, καθώς ευθύνεται για ποσοστό υψηλότερο του 35%⁶ των ισοδύναμων εκπομπών CO₂ επί του συνόλου της χώρας (95,4 Mt το 2017⁷). Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις δέκα χώρες του ΟΟΣΑ με τη μεγαλύτερη ένταση άνθρακα λόγω της έντονης εξάρτησης από τον άνθρακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και από το πετρέλαιο για τις μεταφορές, τη θέρμανση και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολλά νησιά. Προβληματισμό για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας προκαλεί η υψηλή και αυξανόμενη εξάρτηση της χώρας από εισαγόμενες πηγές ενέργειας, κυρίως πετρέλαιο και φυσικό αέριο, οι οποίες ανήλθαν από 61,5% κατά το 2013 σε 70,5% το 2018 (έναντι 55,1% στην ΕΕ28)⁸. Πρόκληση για τη νέα Προγραμματική Περίοδο αποτελεί η ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών για παραγωγή ηλεκτρικής, θερμικής και ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ (π.χ. αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού για

⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020), Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, Έκθεση χώρας –Ελλάδα 2020⁶ Πρόταση Υπουργείου Περιβάλλοντος, Τομέας Ενέργειας, 2019⁷ Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος, 2019⁸ Eurostat, 2018

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		ηλεκτροπαραγωγή, ανάπτυξη θαλάσσιων αιολικών πάρκων, πιλοτικές εφαρμογές ανάπτυξης έργων για την ενεργειακή αξιοποίηση της κυματικής ενέργειας και παραγωγή υδρογόνου από ΑΠΕ), ιδιαίτερα στο βιομηχανικό και τριτογενή τομέα.
	iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης	Οι επενδύσεις σε δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας είναι καθοριστικές για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού παραγωγής ενέργειας της χώρας από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως στα νησιά, αλλά και στις ηπειρωτικές περιοχές με αξιόλογο αιολικό και ηλιακό δυναμικό. Οι εν λόγω επενδύσεις θα πρέπει να είναι ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή. Η βέλτιστη οικονομική αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πηγών, αποτελεί βασικό στόχο και επιδίωξη για την εξέλιξη του εθνικού ενεργειακού συστήματος, συνεισφέροντας καθοριστικά σε θέματα ενεργειακής ασφάλειας και επιτυγχάνοντας εξοικονόμηση πόρων, περιορισμό της ενεργειακής εξάρτησης και παροχή υψηλής ποιότητας ηλεκτρικής ενέργειας και υπηρεσιών στους πολίτες. Η αύξηση του μεριδίου της ενέργειας από ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα μπορεί να επιτευχθεί με παρεμβάσεις στον τρόπο λειτουργίας των ενεργειακών δικτύων και με την αναβάθμισή τους σε «έξυπνα», οι οποίες θα συμβάλουν στη μείωση της αιχμής φορτίου και στην εξομάλυνση της κατανάλωσης. Άλλη μία πρόκληση για τη νέα ΠΠ αποτελεί η ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών για παραγωγή ηλεκτρικής, θερμικής και ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ σε συνδυασμό με συστήματα αποθήκευσης και η περαιτέρω εκμετάλλευση της περίσσειας ηλεκτροπαραγωγής προς άλλες χρήσεις (π.χ. μετατροπή της ηλεκτρικής ενέργειας σε ανανεώσιμο αέριο). Για την επίτευξή τους θα απαιτηθεί επικαιροποίηση του κανονιστικού πλαισίου, όπως και για την επέκταση των σχημάτων αυτοπαραγωγής και ενεργειακού συμψηφισμού, που ήδη εφαρμόζονται. Για την ενδυνάμωση του ρόλου των τοπικών κοινωνιών, αλλά και των καταναλωτών, το σχήμα των ενεργειακών κοινοτήτων θεωρείται σημαντικό εργαλείο και θα πρέπει η λειτουργία τους να υποστηριχθεί.
	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική	Η κλιματική αλλαγή έχει αρχίσει να συντελείται από το τέλος του 19 ^{ου} αιώνα και τα αποτελέσματα αυτής γίνονται όλο και περισσότερο αισθητά στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Η άνοδος της θερμοκρασίας αποτελεί τη σημαντικότερη αλλαγή και αποδίδεται σε μεγάλο ποσοστό στην αλλαγή της σύστασης της ατμόσφαιρας λόγω της ανθρωπογενούς δραστηριότητας.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
	αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	Αυτή η ανθρωπογενής συνιστώσα της κλιματικής αλλαγής έχει συνδεθεί με τη χρήση ορυκτών καυσίμων και τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Σύμφωνα με την έκθεση του World Economic Forum για το 2020, τέσσερις εκ των πέντε σοβαρότερων παγκόσμιων κινδύνων σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και αφορούν τα ακραία καιρικά φαινόμενα, την απώλεια ενδιαιτημάτων, την κρίση του νερού και την αδυναμία τόσο του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής όσο και της προσαρμογής σε αυτήν. Άμεση συνέπεια αυτής της συνεχούς αύξησης της θερμοκρασίας είναι η τήξη των πολικών πάγων και ως εκ τούτου η άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Στις σημαντικές αλλαγές του παγκόσμιου κλίματος συγκαταλέγονται, επίσης οι μεταβολές στην ποσότητα των κατακρημνισμάτων και η συχνότερη εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων, όπως ξηρασία, καύσωνες, πλημμύρες, τυφώνες, καταιγίδες κ.λπ.. Οι ως άνω αναφερθείσες κλιματικές μεταβολές επιφέρουν με τη σειρά τους σοβαρές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των οικοσυστημάτων, τους υδατικούς πόρους, τη δημόσια υγεία, την προσφορά τροφής, τη βιομηχανία, τις γεωργικές καλλιέργειες, τις μεταφορές και τις υποδομές. Ειδικότερα, οι υψηλότερες θερμοκρασίες αυξάνουν τον κίνδυνο εξάλειψης ορισμένων ειδών και τη μετάδοση μολυσματικών ασθενειών, η τήξη των πάγων επηρεάζει τη στάθμη της θάλασσας, την παροχή ύδατος και αυξάνει τον κίνδυνο πλημμύρας, η λειψυδρία επηρεάζει τόσο τις ανθρώπινες δραστηριότητες όσο και τα οικοσυστήματα, ενώ η αναγκαστική μετανάστευση από τις πιο πληγείσες περιοχές εντείνει την πιθανότητα συγκρούσεων και ανασφάλειας. Η κλιματική αλλαγή μπορεί να επηρεάσει όλους τους περιβαλλοντικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς, για αυτό η οργανωμένη προσαρμογή σε αυτή είναι σημαντική για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της οικονομίας της χώρας. Η αύξηση της θερμοκρασίας και η μείωση των βροχοπτώσεων, αναμένεται να επηρεάσουν άμεσα τους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και των δασών. Επίσης, οι μεταβολές στη θερμοκρασία της θάλασσας και γενικότερα οι μεταβολές στις περιβαλλοντικές παραμέτρους αναμένεται να επηρεάσουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα και κατ' επέκταση την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες, ενώ ακραία καιρικά φαινόμενα θα προκαλέσουν καταστροφές στις σχετικές εγκαταστάσεις και υποδομές.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Επιπλέον, οι μεταβολές στη θερμοκρασία και στην κατανομή των βροχοπτώσεων αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους, ενώ η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, μπορεί να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα παράκτια οικοσυστήματα και στις δραστηριότητες και τις υποδομές που συγκεντρώνονται στις παράκτιες ζώνες. Πέρα των προαναφερόμενων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αναμένονται επιπτώσεις και στην υγεία των ανθρώπων, είτε άμεσα μέσω της αύξησης της έντασης και της συχνότητας των ακραίων καιρικών φαινομένων, είτε έμμεσα, όπως για παράδειγμα μέσω της αύξησης των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω διαβιβαστών. Επίσης, αναμένονται σημαντικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα, τον τουρισμό, την ενέργεια, τις υποδομές και τις μεταφορές, το δομημένο περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά, την εξορυκτική βιομηχανία και τον ασφαλιστικό τομέα. Προκειμένου να αποφευχθούν οι σοβαρότεροι κίνδυνοι από την κλιματική αλλαγή και, ιδίως, οι μεγάλης κλίμακας, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, η πλανητική αύξηση της θερμοκρασίας πρέπει να συγκρατηθεί σε λιγότερο από 2 °C σε σχέση με τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής. Συνεπώς, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα για τη διεθνή κοινότητα. Η Ελλάδα έχει ξεπεράσει τον στόχο της για την πρώτη περίοδο ανάληψης υποχρεώσεων βάσει του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Είναι σε καλό δρόμο προς την επίτευξη των στόχων για το 2020 και το 2030 σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, που δεν καλύπτονται από το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) της ΕΕ. <u>Σχεδιασμός σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο</u> Η χώρα έχει ήδη προχωρήσει σε εθνικό και περιφερειακό σχεδιασμό για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ, ΠεΣΠΚΑ), ενώ παράλληλα δρομολογεί δράσεις, που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση και συμπλήρωση αυτών των σχεδιασμών, όπως δράσεις που συμβάλλουν στη βελτίωση των εκτιμήσεων/ προβλέψεων των αναμενόμενων κλιματικών μεταβολών και των μεταβολών στην παράκτια ζώνη και τη διάθεση των σχετικών κλιματικών δεδομένων και πληροφοριών, την εκπόνηση αναλυτικών μελετών για την εξειδίκευση των επιμέρους μέτρων προσαρμογής ανά τομέα (π.χ. τομεακές μελέτες τρωτότητας), την εκπόνηση τομεακών ή πολυτομεακών στρατηγικών ή σχεδίων για την προσαρμογή στην

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		κλιματική αλλαγή ή την ανάπτυξη μεθοδολογιών για την ενσωμάτωση του κλιματικού κινδύνου σε υφιστάμενες στρατηγικές και σχέδια, την βελτίωση των συστημάτων παρακολούθησης των παραμέτρων και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, καθώς και Τοπικών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή των μεγάλων αστικών κέντρων και δράσεων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ανταλλαγής τεχνογνωσίας για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ο πρωταρχικός σκοπός της ΕΣΠΚΑ είναι να συμβάλλει στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας όσον αφορά στις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή και στη δημιουργία των προϋποθέσεων, ώστε οι αποφάσεις να λαμβάνονται με βάση τη σωστή πληροφόρηση και με μακροπρόθεσμη στόχευση, αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που πηγάζουν από την κλιματική αλλαγή. Η ΕΣΠΚΑ προβλέπει έναν αρχικό ορίζοντα πενταετίας για την ανάπτυξη ικανότητας προσαρμογής και για την ιεράρχηση και υλοποίηση ενός πρώτου συνόλου δράσεων. Η σημαντική αβεβαιότητα που συνδέεται με την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της, η πληθώρα νέων πληροφοριών και εξελίξεων, κατά περίπτωση επικαιροποιούν τις απόψεις για τον κατάλληλο τρόπο προώθησης της προσαρμογής και επιβάλλουν συνεχή αξιολόγηση, εκμάθηση και εξειδικευμένη ανάλυση. Τα ΠεΣΠΚΑ επιχειρούν να εξειδικεύσουν τις κατευθύνσεις της ΕΣΠΚΑ, καθορίζοντας τις άμεσες προτεραιότητες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, σε τοπικό/ περιφερειακό επίπεδο, δεδομένου ότι η ένταση των κλιματικών αλλαγών και των συνεπαγόμενων επιπτώσεών τους δεν θα είναι η ίδια σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές της χώρας. Μέσω των ΠεΣΠΚΑ υλοποιείται η στρατηγική της κάθε Περιφέρειας για την αντιμετώπιση της απειλής της κλιματικής αλλαγής, η οποία έχει ως βασικό στόχο τη μείωση της ευπάθειας της Περιφέρειας στις επιπτώσεις που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή και τη θωράκισή της έναντι αυτής. Για να γίνει αυτό εκτιμώνται οι αλλαγές στους κλιματικούς δείκτες, που πρόκειται να συμβούν τις επόμενες δεκαετίες σε επίπεδο Περιφέρειας και εξετάζονται οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν για το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία εξαιτίας των αλλαγών αυτών. Στη συνέχεια καθορίζονται οι τομείς και οι γεωγραφικές περιοχές προτεραιότητας της Περιφέρειας για να γίνει η αναγνώριση και ιεράρχηση των επιλογών προσαρμογής, η εκτίμηση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν, το χρονοδιάγραμμα και το κόστος τους. Τα ΠεΣΠΚΑ καλούνται, επίσης, να συμβάλουν στην ενδυνάμωση των δομών της Περιφέρειας που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα ή στην δημιουργία νέων δομών, καθώς και να προτείνουν ένα σύστημα παρακολούθησης τόσο του ίδιου του

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		προβλήματος της κλιματικής αλλαγής όσο και της υλοποίησης του προγράμματος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Τέλος, τα ΠεΣΠΚΑ εμπλέκουν την τοπική κοινωνία και τους κοινωνικούς και παραγωγικούς εταίρους σε διάλογο με στόχο να δημοσιοποιηθεί το πρόβλημα και να ευαισθητοποιηθεί η κοινωνία, ώστε να συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση και την εφαρμογή της στρατηγικής για την προσαρμογή. Όλα τα Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή έχουν ολοκληρωθεί κι αναμένεται η έγκριση των Στρατηγικών τους Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ωστόσο, τονίζεται ότι οι συντονισμένες ενέργειες της πολιτείας θα είναι αποτελεσματικές ιδιαίτερα όταν αποτελέσουν παράμετρο σχεδιασμού κάθε μελλοντικού μεγάλου έργου της χώρας. Επιπλέον, επισημαίνεται η ανάγκη οριζόντιας ενσωμάτωσης των πολιτικών προσαρμογής στη κλιματική αλλαγή σε όλες τις τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές της χώρας. <u>Επόμενα βήματα</u> Για την επίτευξη του σκοπού της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή θα απαιτηθεί εξυπνότερη, ταχύτερη και πιο συστημική προσαρμογή, καθώς και ενίσχυση της διεθνούς δράσης για την προσαρμογή. Αυτό συνεπάγεται διεύρυνση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τις λύσεις προσαρμογής, βελτίωση του σχεδιασμού προσαρμογής και των αξιολογήσεων του κλιματικού κινδύνου, επιτάχυνση της δράσης προσαρμογής και συμβολή στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή σε παγκόσμιο επίπεδο. Η προσέγγιση αυτή αφορά την οικονομία στο σύνολό της και αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στους πιο ευάλωτους προκειμένου να διασφαλιστεί μια δίκαιη και ισότιμη ανθεκτικότητα⁹.

⁹ Forging a climate-resilient Europe - the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change, 2021

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Όσον αφορά στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής στη χώρα¹⁰, συνεχίζονται οι συνολικές μειώσεις εκπομπών αερίων θερμοκηπίου τόσο λόγω της σταδιακής μετάβασης του ενεργειακού συστήματος σε ένα σύστημα χαμηλών εκπομπών, όσο και λόγω της μειωμένης δραστηριότητας λόγω της οικονομικής και της υγειονομικής κρίσης. Στην κατεύθυνση αυτή διαμορφώθηκε ο εθνικός σχεδιασμός για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030, αλλά και ευρύτερα προς το 2050. Ο στόχος για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για το 2030 αναμένεται να συνδυαστεί με στόχους για την ενεργειακή εξοικονόμηση και την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στο πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί και το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο. Σημειώνεται ότι με την ολοκλήρωση επικείμενων έργων, όπως οι διασυνδέσεις των νησιών με το ηλεκτρικό δίκτυο της ηπειρωτικής χώρας, που θα έχουν ως συνέπεια την απόσυρση των πετρελαϊκών μονάδων από τα μη διασυνδεδεμένα νησιά, σε συνδυασμό με τη μείωση των λιγνιτικών σταθμών, οι μειώσεις αναμένεται να είναι ακόμα μεγαλύτερες.
	ν. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	Αστικά Λύματα Σύμφωνα με την «Επιτελική Σύνοψη του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών Προτεραιότητας Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ» (2020), στη χώρα υφίστανται 482 οικισμοί προτεραιότητας, οι οποίοι κατηγοριοποιούνται, για την εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, ως εξής: ➤ δεκαεννέα (19) οικισμοί ως Α' Προτεραιότητας, ➤ εξήντα τέσσερις (64) οικισμοί ως Β' Προτεραιότητας και ➤ τριακόσιοι ενενήντα εννέα (399) οικισμοί ως Γ' Προτεραιότητας.

¹⁰ ΕΚΠ, 2018

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Η κατάσταση του συνόλου των οικισμών προτεραιότητας της χώρας συνοψίζεται ως εξής: <u>A. Από τους δεκαεννέα (19) οικισμούς Α' προτεραιότητας:</u> ➤ Δεκαπέντε (15) οικισμοί παρουσιάζονται σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ ➤ Τέσσερις (4) οικισμοί δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. <u>B. Από τους εξήντα τέσσερις (64) οικισμούς Β' προτεραιότητας:</u> ➤ Πενήντα τρεις (53) οικισμοί παρουσιάζονται σε συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ ➤ Έντεκα (11) οικισμοί δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. <u>Γ. Από τους τριακόσιους ενενήντα εννέα (399) οικισμούς Γ' προτεραιότητας:</u> ➤ Εκατό σαράντα τρεις (143) οικισμοί παρουσιάζονται σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ ➤ Διακόσιοι πενήντα έξι (256) οικισμοί δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Σημαντικός αριθμός οικισμών προτεραιότητας (είκοσι έξι οικισμοί) έχουν ολοκληρωμένες υποδομές για τη διαχείριση των λυμάτων τους, όμως δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση προς την Οδηγία είτε επειδή δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί οι ιδιωτικές συνδέσεις είτε επειδή έχουν ελλειπείς μετρήσεις εκροής. Οι οικισμοί αυτοί θεωρούνται εν δυνάμει συμμορφούμενοι και ο τρόπος αντιμετώπισης είναι η ευαισθητοποίηση των φορέων λειτουργίας τους, ώστε αφενός να ολοκληρώσουν το υπολειπόμενο ποσοστό των ιδιωτικών συνδέσεων (π.χ. Ελευσίνα), αφετέρου να λειτουργήσουν σωστά τις υποδομές και να καταχωρήσουν τις απαραίτητες μετρήσεις στη βάση δεδομένων για τις υποδομές λυμάτων του ΥΠΕΝ. Επιπλέον, ένας σημαντικός αριθμός (είκοσι πέντε) οικισμών προτεραιότητας (κατά κύριο λόγο Γ' προτεραιότητας) έχει ολοκληρώσει παλαιότερα την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών τους, οι οποίες όμως έχουν καταστεί μη λειτουργικές και πρέπει να αποκατασταθεί η λειτουργικότητά τους προκειμένου να καλύψουν τις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271. Οι

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		λόγοι που οδήγησαν στη μη αποτελεσματική απόδοση των εκτελεσθέντων έργων, τα περισσότερα από τα οποία έχουν κατασκευαστεί προ 20ετίας, είναι οι ακόλουθοι: ✚ Η μη παράλληλη κατασκευή των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων με τα δίκτυα αποχέτευσης (λόγω ελλειπούς χρηματοδότησης), με αποτέλεσμα να παραμένουν χωρίς να λειτουργούν για αρκετά χρόνια και να καταστραφεί ο εξοπλισμός τους από βανδαλισμούς ή άλλες αιτίες. ✚ Η κακότεχνη κατασκευή δικτύων αποχέτευσης (έλλειψη στεγανότητας), ιδίως σε περιοχές που γειτνιάζουν με τη θάλασσα, η οποία οδήγησε σε εισροή θαλασσινού νερού, κάτι το οποίο δημιούργησε προβλήματα τόσο στα αντλιοστάσια όσο και στην εγκατάσταση επεξεργασίας. ✚ Η καθυστερημένη ή ελλιπής σύνδεση των ιδιοκτησιών στο δίκτυο αποχέτευσης με αποτέλεσμα την αδυναμία αποτελεσματικής λειτουργίας της εγκατάστασης επεξεργασίας. ✚ Η υπερδιαστασιολόγηση των εγκαταστάσεων λόγω σχεδιασμού να καλύψουν στο μέλλον και οικισμούς του δήμου που δεν είναι οικισμοί προτεραιότητας και στους οποίους δεν κατασκευάστηκε ποτέ δίκτυο. Σύμφωνα με την «Επισκόπηση εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ελλάδα-2019», το 89,6% του όγκου των παραγόμενων λυμάτων συνδέεται με συστήματα συλλογής, ενώ μόλις το 10,4% υπόκειται σε επεξεργασία μέσω μεμονωμένων ή άλλων κατάλληλων συστημάτων (όπως σηπτικές δεξαμενές, μονάδες αποθήκευσης ή μεμονωμένοι σταθμοί επεξεργασίας π.χ. σε τουριστικές μονάδες). Οι αναγκαίες υποδομές διαχείρισης λυμάτων για το μεγαλύτερο αριθμό οικισμών προτεραιότητας (εκατόν ογδόντα δύο οικισμοί), που δεν έχουν συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 91/271, αλλά διαθέτουν την αναγκαία ωριμότητα σε επίπεδο μελετών και απαιτούμενων αδειοδοτήσεων για την έναρξη κατασκευής των έργων αυτών προβλέπονται να καλυφθούν από τους διαθέσιμους πόρους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 -2020 (κατά κύριο λόγο από το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ).

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Ένας πολύ μικρός αριθμός οικισμών (τέσσερις οικισμοί) έχει ενταγμένα έργα σε προγράμματα, που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους (π.χ. ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ/ Α. ΤΡΙΤΣΗΣ). Ένας, επίσης, μικρός αριθμός οικισμών (δέκα οικισμοί) έχουν υπολειπόμενες ανάγκες σε υποδομές για τη διαχείριση των λυμάτων τους, αλλά παρότι διαθέτουν ωριμότητα μελετών, δεν έχουν διασφαλίσει το σύνολο των απαιτούμενων αδειοδοτήσεων και δεν έχει διασφαλισθεί η χρηματοδότηση. Τέλος, απομένει ένας αριθμός οικισμών Γ' προτεραιότητας (38 οικισμοί) για τους οποίους δεν έχει ολοκληρωθεί η σύνταξη των απαραίτητων μελετών και επομένως δεν διαθέτουν ωριμότητα εκτέλεσης έργων. Αυτή η κατηγορία των οικισμών βρίσκεται πιο μακριά χρονικά από την κάλυψη των υποχρεώσεων με βάση την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των υποχρεώσεων της χώρας και συμμόρφωσης των οικισμών Γ' προτεραιότητας με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ, σχεδιάζονται μία σειρά μέτρων/ δράσεων, που διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες: 1. Μέτρα υλοποίησης απαιτούμενων έργων υποδομής 2. Μέτρα αναβάθμισης - ενίσχυσης υποδομών 3. Μέτρα ελέγχου/ βελτίωσης λειτουργίας υφιστάμενων έργων υποδομής 4. Υποστηρικτικές δράσεις για την εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ και την κυκλική οικονομία: ✚ Καταγραφή συστημάτων συλλογής λυμάτων (Δίκτυα αποχέτευσης) ✚ Καταγραφή βιομηχανικών εγκαταστάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 13 και Παράρτημα ΙΙΙ της Οδηγίας ✚ Βιώσιμη διαχείριση της παραγομένης λάσπης ✚ Βιώσιμη επαναχρησιμοποίηση εκροής τριτοβάθμιας επεξεργασίας. Οι κύριες προκλήσεις για τα επόμενα χρόνια είναι η ολοκλήρωση των εναπομεινάντων μονάδων επεξεργασίας λυμάτων στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας, η σύνδεση των εναπομεινάντων κατοίκων με τα ήδη κατασκευασμένα δίκτυα και η διασφάλιση της καλής λειτουργίας των πολλών μικρών βιολογικών καθαρισμών, που είναι διάσπαρτοι σε μικρούς Δήμους της χώρας και εμφανίζουν προβλήματα λόγω εποχιακής διακύμανσης της παροχής και υπερδιαστασιολόγησης.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Έμφαση θα δοθεί στην ικανοποίηση αναγκών για τη διαχείριση λυμάτων σε μικρότερους οικισμούς (με πληθυσμό αιχμής μικρότερο από 2.000 ι.κ.) με ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, στην καταγραφή και στον έλεγχο των γεωτρήσεων και στο εκσυγχρονισμό του βετούς κύκλου της εφαρμογής των διαφόρων Οδηγιών με τα προβλεπόμενα στο κοινοτικό δίκαιο. Υδάτινοι Πόροι Η Ελλάδα διαθέτει πλούσιους πόρους γλυκών υδάτων, ωστόσο αναμένεται να ενταθούν τα ζητήματα λειψυδρίας λόγω της κλιματικής αλλαγής. Παρατηρείται υπέρμετρη άντληση γλυκών υδάτων εξαιτίας της άρδευσης, η οποία ευνοείται από τη μερική ανάκτηση του κόστους, τις μειωμένες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος και τις διαρροές στο σύστημα διανομής νερού. Σύμφωνα με την ΕΚΠ 2019, γενικά η ποιότητα των επιφανειακών υδάτων στην Ελλάδα παραμένει καλή με τα λιμναία και τα μεταβατικά ύδατα να είναι συγκριτικά σε δυσμενέστερη κατάσταση (μέτρια ή/ και σε άγνωστη κατάσταση, λόγω ανεπαρκών δεδομένων και έλλειψης σταθμού παρατήρησης). Από άποψη χημικής κατάστασης όλες οι κατηγορίες των επιφανειακών υδατικών συστημάτων βρίσκονται κατά κύριο λόγο σε καλή κατάσταση και μόνο ένα μικρό ποσοστό βρίσκεται σε άγνωστη κατάσταση ή/ και κατώτερη της καλής. Τα υπόγεια υδατικά συστήματα βρίσκονται, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, σε καλή ποιοτική (85%) και ποσοτική (80%) κατάσταση. Η ποιοτική υποβάθμιση των υπόγειων υδάτων οφείλεται, κατά κύριο λόγο, αφενός στη νιτρορύπανση ως αποτέλεσμα εντατικής καλλιέργειας και αλόγιστης χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, αφετέρου στην υφαλμύριση (υπέρβαση σε ιόντα χλωρίου) ως αποτέλεσμα υπερεκμετάλλευσης και υπεράντλησης των παράκτιων υπόγειων υδροφορέων (μέσω και πληθώρας παράνομων γεωτρήσεων). Η ποιότητα των υδάτων κολύμβησης ήταν και παραμένει εξαιρετική, όπως, επίσης, και η ποιότητα και διαθεσιμότητα του πόσιμου νερού. Έχει ολοκληρωθεί η 1^η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας (ΣΔΛΑΠ), ενώ έχει ήδη δρομολογηθεί η 2^η Αναθεώρησή τους, με βάση τα οριζόμενα στην Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Επίσης, έχει προχωρήσει η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας και εκπονείται η Εθνική Στρατηγική για το Πόσιμο νερό (enable condition). Στο πλαίσιο εφαρμογής των ΣΔΛΑΠ υλοποιούνται σημαντικά έργα και δράσεις διαχείρισης των υδάτων, όπως υποδομές ύδρευσης και έργα ελέγχου διαρροών, ενώ παράλληλα ενεργοποιήθηκαν δράσεις της Θαλάσσιας Στρατηγικής. Ωστόσο, απαιτούνται ακόμη σημαντικές επενδύσεις για να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την Οδηγία-Πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και την Οδηγία για το πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ) και να εφαρμοστούν πλήρως τα μέτρα των ΣΔΛΑΠ και της Θαλάσσιας Στρατηγικής. Οι τάσεις όσον αφορά στην άντληση και στην ποιότητα των υδάτων θα πρέπει να αξιολογηθούν καλύτερα προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πιέσεις από τη διάχυτη ρύπανση και την εκτεταμένη άρδευση. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση της χρήσης λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και υδάτινων πόρων στη γεωργία, επομένως απαιτείται μείωση της διάχυτης ρύπανσης και ενθάρρυνση της αποταμίευσης νερού μέσα από γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, καθώς αναμένεται να ενταθούν τα ζητήματα λειψυδρίας λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Έμφαση, επίσης, θα δοθεί στην επάρκεια πόσιμου νερού σε νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Τέλος, σημαντική είναι η συνέχιση της λειτουργίας του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης των Υδάτων και του προγράμματος των Θαλασσίων Υδάτων. Επίσης, σημαντική είναι η προσαρμογή του υδατικού σχεδιασμού στην κλιματική αλλαγή.
	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Διαχείριση Αποβλήτων <u>ΑΣΑ</u>

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Σε πλήρη αντίθεση με την πυραμίδα ιεράρχησης των μεθόδων διαχείρισης των αποβλήτων, η υγειονομική ταφή αποτελεί στη χώρα σταθερά την κυρίαρχη επιλογή διαχείρισης¹¹. Το ποσοστό διάθεσης αποβλήτων σε ΧΥΤΑ κινείται μόνιμα κοντά στο 80% (78,4% των παραγόμενων ΑΣΑ για το 2018), ενώ απέχει πάρα πολύ από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ που είναι 22,6% της παραγωγής ΑΣΑ. Ειδικότερα και σε ότι αφορά την επεξεργασία αποβλήτων πριν την υγειονομική ταφή, έχουν τεθεί σταδιακά σε λειτουργία από το 2017 μέχρι σήμερα η ΜΕΑ Κοζάνης (στη Δ. Μακεδονία), η ΜΕΑ Ηπείρου και η ΜΕΑ Σερρών, οι οποίες περιλαμβάνουν και ρεύμα επεξεργασίας βιοαποβλήτων, ενώ από προηγούμενα έτη λειτουργούν ήδη το ΕΜΑΚ Α. Λιοσίων, η Μονάδα προεπεξεργασίας αποβλήτων Ηρακλείου, το ΕΜΑΚ Χανίων και η Μονάδα προεπεξεργασίας αποβλήτων Κεφαλλονιάς. Εντούτοις, παρουσιάζεται έλλειψη των απαιτούμενων σύγχρονων και ολοκληρωμένων υποδομών και μονάδων διαχείρισης σε πολλές Περιφέρειες της χώρας, λόγω καθυστερήσεων στις διαδικασίες ή/ και τοπικών αντιδράσεων. Επιπλέον, συνεχίζεται η ύπαρξη ή/ και λειτουργία χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (ΧΑΔΑ). Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία από την ΕΕ, εξακολουθούν να υπάρχουν στη χώρα 45 περιπτώσεις ΧΑΔΑ για τους οποίους συντρέχουν λόγοι επιβολής προστίμου. Από αυτούς 5 είναι ενεργοί και μη αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ, 19 μη αποκατεστημένοι ΧΑΔΑ, και άλλοι 21 ΧΑΔΑ που έχουν αποκατασταθεί, αλλά για τους οποίους η ΕΕ δεν έχει αποδεχθεί την παύση λειτουργίας, λόγω της μη λειτουργίας νόμιμης υποδομής διαχείρισης των αποβλήτων των Δήμων που φιλοξενούν τους εν λόγω ΧΑΔΑ. Τα ποσοστά ανακύκλωσης με προδιαλογή και ανάκτησης του συνόλου των ΑΣΑ βρίσκονται χαμηλά στο 16,5% και 21,6%, αντίστοιχα (στοιχεία 2018), απέχοντας σημαντικά από τους αντίστοιχους στόχους που είχε θέσει το προηγούμενο ΕΣΔΑ για το 2020 (50% και 74%, αντίστοιχα). Η επίδοση ανακύκλωσης για χαρτί, γυαλί, μέταλλο και πλαστικό (31% ήτοι 759.620 t των παραγόμενων ΑΥ το 2018, με βάση τη μέθοδο 2 της Απόφασης 2011/753/ΕΚ, L 310), παρά το γεγονός ότι εμφανίζει

¹¹ Υ.Α. πράξη 39 της 31.8.2020/2020 (ΦΕΚ 185/Α` 29.9.2020)

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		διαχρονική αύξηση, απέχει ακόμη πάρα πολύ από τον στόχο του 2020 (50% σύμφωνα με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ). Αναφορικά με τη χωριστή συλλογή αποβλήτων από χαρτί, πλαστικό, γυαλί και μέταλλο, κυρίαρχη προσέγγιση αποτελεί η συλλογή όλων των ανακυκλώσιμων συσκευασιών των υλικών αυτών σε έναν κοινό κάδο, η παρουσία ειδικών κωδωνών για γυαλί σε εστιασμένα σημεία, καθώς και η σποραδική παρουσία ειδικών κάδων για χαρτί. Η διαλογή στην πηγή ανακυκλώσιμων υλικών (χαρτί, πλαστικό, γυαλί και μέταλλο) ανέρχεται σε 30,8% ήτοι 752.620 t των παραγόμενων Ανακυκλώσιμων Υλικών, που απέχει ακόμη πάρα πολύ από τον στόχο του 65% του προηγούμενου ΕΣΔΑ για το 2020. Οι ποσότητες βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που οδηγήθηκαν σε ΧΥΤΑ ξεπερνούν κατά σχεδόν 2 εκατομμύρια τόνους τη μέγιστη επιτρεπόμενη ποσότητα που ορίζει η νομοθεσία. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2018, 2.771.773 τόνους βιοαποδομήσιμων αποβλήτων κατέληξαν σε ΧΥΤΑ, έναντι μέγιστης επιτρεπόμενης ποσότητας 910.000 τόνων. Ο στόχος χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων του Ν. 4042/2012 για το 2020 ήτοι 10% των παραγόμενων βιοαποβλήτων δεν έχει επιτευχθεί (5,7% για το 2018), λόγω απουσίας μέχρι πρότινος ολοκληρωμένου σχεδιασμού και δικτύου υποδομών. Επιπλέον, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις πλημμελούς λειτουργίας ΧΥΤΑ. Τέλος, ως εξόχως σημαντικές καταγράφονται οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση των απαιτούμενων υποδομών ΔΣΑ για την Αττική, η οποία έχει και τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην παραγωγή ΑΣΑ της χώρας (σχεδόν το ήμισυ των παραγόμενων ΑΣΑ της χώρας), καθώς δεν είχε σημειωθεί καμιά ουσιαστική πρόοδος τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με το νέο ΕΣΔΑ, η διαχείριση των ΑΣΑ θα πρέπει να γίνεται με βάση τους ακόλουθους άξονες: ✓ Χωριστή συλλογή ανακυκλώσιμων υλικών και βιοαποβλήτων (υποχρεωτική χωριστή συλλογή βιοαποβλήτων έως 31 Δεκεμβρίου 2022). ✓ Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των παραγόμενων ΑΣΑ τουλάχιστον σε ποσοστό 55% κατά βάρος μέχρι το 2025 και 60% κατά βάρος μέχρι το 2030. ✓ Ανακύκλωση Αποβλήτων Συσκευασιών τουλάχιστον στο 65% κ.β. έως το 2025 και στο 70% κ.β. ως το 2030. ✓ Χαμηλά ποσοστά ταφής, κάτω του 10%, μέχρι το 2030.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		✓ Επεξεργασία των υπολειπόμενων σύμμεικτων αποβλήτων σε σύγχρονες μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων (ΜΕΑ). Στις μονάδες αυτές τηρείται η ιεράρχηση των αποβλήτων και στόχος είναι αφενός η ανάκτηση ανακυκλώσιμων υλικών, η ενδεχόμενη ανάκτηση ενέργειας μέσω της αναερόβιας χώνευσης, και εν τέλει η δραστική μείωση του υπολείμματος προς διάθεση σε ΧΥΤ με την παραγωγή εναλλακτικού καυσίμου ή/ και την ενεργειακή αξιοποίηση των υπολειμμάτων σε άλλες μονάδες. ✓ Δημιουργία δικτύου μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης από υπολείμματα επεξεργασίας αποβλήτων ή/ και από εναλλακτικά καύσιμα. Οι μονάδες αυτές μπορεί να είναι κεντρικές μονάδες για όλη τη χώρα (ενδεικτικά τουλάχιστον 3-4 μονάδες), χωρίς όμως να αποκλείεται αυτό να γίνεται καθετοποιημένα και εντός των ίδιων των ΜΕΑ, εφόσον αυτό κρίνεται τεchnοοικονομικά εφικτό και προκριθεί από τα οικεία ΠΕΣΔΑ ή/ και τους οικείους ΦΟΔΣΑ. Επίσης, βάσει βέλτιστων ευρωπαϊκών πρακτικών τα εναλλακτικά καύσιμα μπορούν να αξιοποιούνται στην ενεργοβόρο βιομηχανία, αντικαθιστώντας τα παραδοσιακά ορυκτά καύσιμα. <u>Ιλύες αστικού τύπου</u> Οι ποσοτικοί στόχοι ανάκτησης (95% κ.β.) και διάθεσης (5% κ.β.) της παραγόμενης ιλύος, που είχαν τεθεί από το προηγούμενο ΕΣΔΑ για το 2020, δεν έχουν επιτευχθεί επί του παρόντος. Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το ποσοστό ανάκτησης (ήτοι για χρήση ιλύος επ' ωφέλεια της γεωργίας ή για ανάκτηση ενέργειας) υπολείπεται κατά 23,2% του στόχου του προηγούμενου ΕΣΔΑ. <u>Βιομηχανικά Απόβλητα</u> Παρότι η λειτουργία του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αποβλήτων (ΗΜΑ) βοήθησε σημαντικά στην ιχνηλασιμότητα των παραγόμενων βιομηχανικών αποβλήτων, εντοπίζονται σημαντικά προβλήματα ως προς τη διαχείρισή τους. Δεν έχει εξασφαλιστεί η επάρκεια σε εγχώριες εγκαταστάσεις διάθεσης/ αξιοποίησης με αποτέλεσμα να συνεχίζεται η προσωρινή αποθήκευση και η δαπανηρή εξαγωγή ποσοτήτων επικίνδυνων βιομηχανικών αποβλήτων μέσω διασυνοριακών μεταφορών (προς το παρόν έχει συνολικά απομακρυνθεί, κυρίως μέσω διασυνοριακών μεταφορών, περίπου το 47% των

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		ιστορικά αποθηκευμένων επικίνδυνων αποβλήτων της Ελλάδας). Τέλος, δεν έχει ολοκληρωθεί η αποκατάσταση των ρυπασμένων τοποθεσιών με επικίνδυνα ή μη απόβλητα. Σύμφωνα με το νέο ΕΣΔΑ, η διαχείριση των Βιομηχανικών Αποβλήτων θα πρέπει να περιλαμβάνει: ✓ Έμφαση σε πρακτικές βιομηχανικής συμβίωσης, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των βιομηχανικών αποβλήτων μέσω της απορρόφησής τους από άλλους παραγωγικούς κλάδους, π.χ. ως πρώτη ύλη, καύσιμο κ.λπ.. ✓ Ενίσχυση και δημιουργία σύγχρονου δικτύου μονάδων διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων στην κατεύθυνση της ιεράρχησης αποβλήτων, με προτεραιότητα στην προώθηση της αξιοποίησης μέσω ανακύκλωσης/ ανάκτησης. ✓ Για τα μη δυνάμενα να αξιοποιηθούν επικίνδυνα απόβλητα η χώρα επιβάλλεται να αποκτήσει το συντομότερο Χώρους Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων βιομηχανικών Αποβλήτων (ΧΥΤΕΑ), ώστε να σταματήσει η συστηματική εξαγωγή τους σε άλλα κράτη, που έχει τόσο περιβαλλοντικές όσο και οικονομικές αρνητικές συνέπειες. ✓ Συνεχής παρακολούθηση της υλοποίησης των σχεδίων εφαρμογής/ συμμόρφωσης για τα ιστορικά αποθηκευμένα απόβλητα. Κυκλική Οικονομία Η κυκλική οικονομία είναι βασικό στοιχείο του πανευρωπαϊκού και παγκόσμιου πρότυπου οικονομικού μοντέλου. Κεντρικός στόχος αυτού του «πράσινου μοντέλου ανάπτυξης» είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με λιγότερους και πιο «πράσινους πόρους», με παράλληλη ελαχιστοποίηση ή/ και μηδενισμό των αποβλήτων σε όλα τα στάδια παραγωγής, αλλά και μετά το τέλος του κύκλου ζωής των προϊόντων. Προϋπόθεση του μοντέλου κυκλικής οικονομίας είναι η μετάβαση σε πιο βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης, που συμβάλλουν στην επίτευξη των παγκόσμιων στόχων για τη διατήρηση της φύσης και της βιοποικιλότητας, δεδομένου ότι η εξόρυξη και η επεξεργασία πόρων αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 90% των πιέσεων στην παγκόσμια βιοποικιλότητα και τα ύδατα και περίπου το ήμισυ των παγκόσμιων εκπομπών άνθρακα.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Σε μία κυκλική οικονομία είναι σημαντικό να επιτευχθεί η μείωση της ποσότητας αποβλήτων, η αύξηση της ανακύκλωσης, η επιδιόρθωση/ επισκευή και επαναχρησιμοποίηση προϊόντων, η δημιουργία αγοράς δευτερογενών υλικών και αποβλήτων ως παραγωγικών πόρων, η χρήση εναλλακτικών καυσίμων, η μείωση χρησιμοποίησης επικίνδυνων ουσιών, η προώθηση της κυκλικότητας στις παραγωγικές διαδικασίες κ.ά.. Το 2018, το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π.) ενέκρινε το πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής για την Κυκλική Οικονομία ως κομβικό στοιχείο της Αναπτυξιακής Στρατηγικής της χώρας. Με το «Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο 2018-2019» τέθηκαν οι κύριοι μακροπρόθεσμοι στόχοι της στρατηγικής της κυκλικής οικονομίας για τη χώρα (2030), ενώ στο επιχειρησιακό σκέλος του σχεδίου, για τη διετία 2018-2019, καθορίστηκε μια σειρά δράσεων για την επιτάχυνση της μετάβασης της χώρας προς μια κυκλική οικονομία. Το Μάρτιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το «Νέο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία». Το νέο σχέδιο παρέχει ένα θεματολόγιο προσανατολισμένο στο μέλλον για την επίτευξη πιο καθαρής και πιο ανταγωνιστικής Ευρώπης, σε συνεργασία με τους οικονομικούς παράγοντες, τους καταναλωτές, τους πολίτες και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Στόχος του σχεδίου είναι η επίσπευση της μετασχηματιστικής αλλαγής, που απαιτείται με βάση την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Το Μάρτιο 2021 το ΥΠΕΝ έθεσε σε Δημόσια Διαβούλευση το Νέο Σχέδιο Δράσης - Οδικός Χάρτης για την Κυκλική Οικονομία 2021 - 2025, που επικαιροποιεί το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία προκειμένου αυτό να εναρμονίζεται με τους στόχους του «Νέου Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία» της ΕΕ. Το Νέο Σχέδιο Δράσης - Οδικός Χάρτης για την Κυκλική Οικονομία 2021 - 2025 αλληλοσυμπληρώνεται και συμβάλει στην υλοποίηση και άλλων βασικών στρατηγικών και πολιτικών (π.χ. «Ευρώπη 2020»¹², «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία»¹³, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, κανονιστικό πλαίσιο π.χ. διαχείριση αποβλήτων κ.ά.).

¹² COM/2010/2020 «Ευρώπη 2020-Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

¹³ COM/2019/640 «Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία»

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης της ΕΕ¹⁴ για την κυκλική οικονομία, το 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το πλαίσιο παρακολούθησης δεικτών¹⁵. Στόχος του πλαισίου παρακολούθησης είναι η καθοδήγηση των κρατών μελών στη διαμόρφωση της στρατηγικής τους για την κυκλική οικονομία, ο προσδιορισμός των παραγόντων επιτυχίας στα κράτη μέλη και να εκτιμηθεί αν έχουν ληφθεί επαρκή μέτρα. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό νέων προτεραιοτήτων προκειμένου να επιτευχθεί ο μακροπρόθεσμος στόχος της κυκλικής οικονομίας. Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα αυτά δεν έχουν σημασία μόνο για τους αρμόδιους χάραξης πολιτικής, αλλά συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων και του κοινού προς την υλοποίηση δράσεων προς μία κυκλική οικονομία. Το πλαίσιο παρακολούθησης περιλαμβάνει 10 δείκτες, που καλύπτουν όλα τα στάδια του κύκλου ζωής των πόρων, προϊόντων και υπηρεσιών, οι οποίοι κατατάσσονται σε τέσσερα στάδια και πτυχές της κυκλικής οικονομίας: 1) παραγωγή και κατανάλωση, 2) διαχείριση αποβλήτων, 3) δευτερογενείς πρώτες ύλες και 4) ανταγωνιστικότητα και καινοτομία. Παρότι, η Ελλάδα διαθέτει πλέον εγκεκριμένη Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία με καθορισμένους άξονες στρατηγικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή της (δράσεις για βιώσιμη παραγωγή και βιομηχανική πολιτική, δράσεις για βιώσιμη κατανάλωση, δράσεις για λιγότερα απόβλητα με μεγαλύτερη αξία, οριζόντιες δράσεις και δράσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων), υπάρχει ανάγκη εξειδίκευσής της σε σχέδια δράσης και ουσιαστικής εφαρμογής της, καθώς παρατηρείται σχετική υστέρηση συγκριτικά με το μέσο όρο των κρατών μελών της ΕΕ. Για την εφαρμογή των δράσεων κυκλικής οικονομίας απαιτούνται: ➤ Η δικτύωση και η εφαρμογή πολιτικών πολύ-επίπεδης διακυβέρνησης

¹⁴ COM/2015/0614 «Το κλείσιμο του κύκλου – Ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία»

¹⁵ COM/2018/29 «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με το πλαίσιο παρακολούθησης για την κυκλική οικονομία»

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		➤ Ο σχεδιασμός σε επίπεδο Περιφερειών των Σχεδίων Κυκλικής Οικονομίας σε συμβατότητα με το νέα Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας, ώστε να εξειδικευτεί η εφαρμογή του σε τοπικό επίπεδο ➤ Η ανάπτυξη νέων περιβαλλοντικών καινοτόμων λύσεων, τεχνολογιών και παραγωγικών μοντέλων στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων ➤ Η εφαρμογή των νέων κυκλικών και περιβαλλοντικών καινοτόμων λύσεων σε ΜμΕ ➤ Η ενημέρωση, εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση και ανάδειξη των νέων μοντέλων κυκλικής οικονομίας σε όλους τους πυλώνες της κοινωνίας. Τα ανωτέρω θα πρέπει να εστιαστούν κατά προτεραιότητα στο σχεδιασμό και στη διαχείριση του κύκλου ζωής προϊόντων τόσο για την πρόληψη όσο και για την επαναχρησιμοποίηση, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία: ➤ Σχεδιασμός και παραγωγή προϊόντων που υποστηρίζουν μοντέλα κυκλικής οικονομίας και θέσπιση μηχανισμού ενίσχυσης ΜμΕ ➤ Νέα μοντέλα μείωσης της σπατάλης τροφίμων ➤ Δημιουργία νέων μοντέλων Βιομηχανικής Συμβίωσης και προώθηση της Κυκλικότητας στην παραγωγή ➤ Δημιουργία νέων καινοτόμων μοντέλων κυκλικής πόλης ➤ Ανάπτυξη ψηφιακών λύσεων για την κυκλική οικονομία ➤ Ανάπτυξη νέων καινοτόμων μοντέλων για τη διαδικασία συλλογής κρίσιμων προϊόντων (κλωστοϋφαντουργικά, ηλεκτρονικά κ.λπ.), που καθίστανται απόβλητα προς εναλλακτική διαχείριση ➤ Ανάπτυξη νέων καινοτόμων μοντέλων για τη συλλογή των αποβλήτων ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών προς εναλλακτική διαχείριση ➤ Ανάπτυξη νέων καινοτόμων μοντέλων για τον περιορισμό των σκόπιμα προστιθέμενων μικροπλαστικών και μέτρων για την ακούσια απελευθέρωση μικροπλαστικών ➤ Ανάπτυξη νέων καινοτόμων μοντέλων για την ολοκληρωμένη διαχείριση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις μετάβασης στην κυκλική οικονομία στις αστικές, παράκτιες, νησιωτικές και ορεινές περιοχές αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Μέσω της κυκλικής οικονομίας

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		και της σχετικής αλλαγής προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης επιδιώκεται αφενός το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, στους φυσικούς πόρους, στην κλιματική αλλαγή κ.λπ. και αφετέρου η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη νέων σχημάτων μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας, η δημιουργία νέων επαγγελμάτων και η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας, της συνεργατικής οικονομίας και της βιώσιμης γαλάζιας ανάπτυξης, πτυχές σημαντικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας.
	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	Βιοποικιλότητα Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της Ευρώπης με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα, χάρη σε μια πλούσια ποικιλομορφία ειδών, σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης, τεράστια ακτογραμμή και χιλιάδες νησιά που δημιουργούν διαφοροποιημένα τοπία με υψηλή αισθητική και πολιτιστική αξία. Διαθέτει σημαντική βιοποικιλότητα τόσο σε χερσαίες όσο και σε υδάτινες προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες καταλαμβάνουν περίπου το 1/3¹⁶ της χώρας. Γενικά, η κατάσταση της φύσης και της βιοποικιλότητας της χώρας είναι αρκετά ικανοποιητική σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη, με τη χώρα να έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο. Παρότι η πλούσια βιοποικιλότητα παρέχει οικοσυστημικές υπηρεσίες και στηρίζει την οικονομία, δεν έχει ολοκληρωθεί η εκπόνηση και θεσμοθέτηση των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και των αντίστοιχων Σχεδίων Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών του δικτύου Natura 2000 της χώρας. Η προστασία των φυσικών ενδιατημάτων έχει βελτιωθεί (63% βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση, περίπου το 33% είναι σε μη ικανοποιητική/ ανεπαρκή κατάσταση και μόλις το 3% βρίσκεται σε μη ικανοποιητική/ κακή κατάσταση), αλλά περισσότερο από το ήμισυ των ειδών (55%) βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε μεγάλη μείωση (35%) του οικολογικού

¹⁶ Eurostat, 2018

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		αποτυπώματος (με την Ελλάδα να καταλαμβάνει μία από τις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη) και αντίστοιχη πτωτική τάση του αποτυπώματος άνθρακα της γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασοπονίας και αλιείας¹⁷. Συγκριτικά, τα χερσαία οικοσυστήματα φαίνεται να είναι σε καλύτερη κατάσταση από τα θαλάσσια, τα οποία πιέζονται κυρίως λόγω υπεραλίευσης και παράνομων πρακτικών αλίευσης. Θετική εξέλιξη αποτελεί η σχετικά πρόσφατη αύξηση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000. Τα κύρια αίτια απώλειας της βιοποικιλότητας είναι η αστυφιλία, ο κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων, η ρύπανση, η λαθροθηρία, τα χωροκατακτητικά ξενικά είδη, η κλιματική αλλαγή, οι πυρκαγιές και η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Οι κυριότερες πιέσεις προέρχονται από τη γεωργία, την αλιεία, τις μεταφορές και τον τουρισμό (ιδίως στις παράκτιες περιοχές). Επιπλέον, απαιτείται βελτίωση της γνώσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την κατάσταση των ειδών/ τύπων οικοτόπων, καθώς και των απειλών/ πιέσεων, που αντιμετωπίζουν, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, με στόχο τον καθορισμό των κατάλληλων κατά περίπτωση διαχειριστικών μέτρων και δράσεων. Πρόοδος έχει σημειωθεί σε θεσμικό επίπεδο με τη θεσμοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα (2014-2029) και με την έγκριση του νέου εθνικού καταλόγου περιοχών του δικτύου Natura 2000, με τον οποίο καλύφθηκε ένα μεγάλο μέρος εκκρεμοτήτων της χώρας, που αφορά στην ένταξη στο δίκτυο Natura 2000 χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών, που αφορούν τόσο σε τύπους οικοτόπων όσο και σε είδη χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας. Επίσης, συντάχθηκε το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σχετικά με τις περιοχές του δικτύου Natura 2000, το οποίο θα περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων, την περιγραφή των μέτρων/ δράσεων, που θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν, την αναγνώριση της πιθανής οικονομικής συνεισφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης του προγράμματος. Ως προς το Εθνικό Σύστημα Διοίκησης και Διαχείρισης των Προστατευόμενων Περιοχών τροποποιήθηκε το σχετικό θεσμικό πλαίσιο με σκοπό,

¹⁷ ΕΚΠ, 2019

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		μεταξύ άλλων, την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και την ενίσχυση των ικανοτήτων τους, ώστε να ανταποκριθούν στις αρμοδιότητές τους. Ωστόσο, σημειώνεται ότι εκτός από το θεσμικό πλαίσιο, απαιτούνται και οι απαραίτητοι πόροι, ώστε να εξασφαλιστεί η ενίσχυση της επιχειρησιακής δυνατότητας των Φορέων Διαχείρισης. Θεωρείται απαραίτητη η δημιουργία και λειτουργία εθνικού συστήματος παρακολούθησης της βιοποικιλότητας με σκοπό τη μόνιμη και επαναλαμβανόμενη παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων εθνικού και κοινοτικού ενδιαφέροντος, καθώς και η ενσωμάτωση των ζητημάτων βιοποικιλότητας στους κλάδους της οικονομίας. Η χώρα θα πρέπει να ενσωματώσει καλύτερα τη βιοποικιλότητα σε άλλους οικονομικούς κλάδους, καθορίζοντας σαφείς σχέσεις μεταξύ των οικοσυστημικών υπηρεσιών, της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της βιώσιμης χρήσης πόρων σε καίριους τομείς πολιτικής. Επισημαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης με τη θέσπιση των Προεδρικών Διαταγμάτων για την προστασία των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, με τη ρύθμιση των χρήσεων γης και τη λήψη διαχειριστικών μέτρων που σήμερα διαθέτουν ελάχιστες. Εντός της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου θα έχουν συνταχθεί Σχέδια Διαχείρισης για τις περιοχές Natura 2000 της χώρας μέσω των έργων «Εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και Σχεδίων Διαχείρισης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000» και «Τεχνικός και επιστημονικός συντονισμός της εκπόνησης Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, σχεδίων Προεδρικών Διαταγμάτων και Σχεδίων Διαχείρισης για τις περιοχές του δικτύου Natura 2000», όπως, επίσης, και Διαχειριστικά Σχέδια που εμπίπτουν σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα τα Διαχειριστικά Σχέδια Βόσκησης και τα Θεματικά Σχέδια Διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας σε προστατευόμενες περιοχές, τα οποία εκπονούνται σε κάποιες περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Επιπρόσθετα, η χώρα, μέσω του έργου LIFE-IP 4 Natura και του έργου «Εποπτεία των ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ), πρόκειται να ορίσει και να θεσπίσει στόχους διατήρησης, σύμφωνα με τα όσα προβλέπει η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Αναμένεται ότι με τη λήξη της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου τα ανωτέρω εργαλεία θα έχουν ολοκληρωθεί.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Ειδικότερα στον τομέα των δασών, με την Εθνική Στρατηγική για τα Δάση καθορίζονται οι αρχές και οι κατευθύνσεις της δασικής πολιτικής για την περίοδο 2018-2038, προσδιορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι της πολιτικής αυτής, καθώς και οι αναγκαίοι πόροι και τα μέσα εφαρμογής της. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην εξάλειψη των απειλών στα δασικά οικοσυστήματα, τα οποία δέχονται την πλειονότητα των πιέσεων από ποικίλλες δραστηριότητες, εξορυκτικές, βιομηχανικές, αγροτικές και οικιστικές. Ιδιαίτερα θετική είναι η πρόοδος που έχει συντελεστεί στην κατάρτιση των δασικών χαρτών, η οποία με την ολοκλήρωσή της θα συμβάλει καθοριστικά στη δυνατότητα παρακολούθησης και προστασίας των ελληνικών δασών. Τέλος, σημαντική υστέρηση παρατηρείται και στην υλοποίηση πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων πράσινων υποδομών προσβάσιμων σε άτομα με αναπηρία, τόσο σε πολλές αστικές περιοχές, όσο και στη σύνδεση περιοχών εντός ή/ και εκτός του δικτύου Natura 2000 για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων και τη διευκόλυνση της μετανάστευσης των ειδών λόγω της κλιματικής αλλαγής. Το ζήτημα αυτό κρίνεται σκόπιμο να αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο επανεξέτασης επιμέρους θεμάτων χωρικού σχεδιασμού σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΠΠΧΣΑΑ). Αστική Αναζωογόνηση Η αστική αναζωογόνηση θεωρείται ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία πολιτικών αστικού σχεδιασμού. Τα τελευταία χρόνια οι πολιτικές αστικής αναζωογόνησης στη χώρα στόχευαν στην οικονομική αναγέννηση περιοχών, που βρέθηκαν στη δίνη τοπικών κρίσεων αποβιομηχάνισης (π.χ. Γκάζι). Πλέον είναι περισσότερο από απαραίτητη η ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου και των επιπτώσεων του φαινομένου της «αστικής θερμικής νησίδας», που προκαλείται από τις υποβαθμισμένες ατμοσφαιρικές συνθήκες σε συνδυασμό με τις ελλείψεις σε πράσινες επιφάνειες εντός του αστικού ιστού.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Η ποιότητα του αέρα στην Ελλάδα έχει, γενικά, βελτιωθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Η μείωση των συνολικών εθνικών εκπομπών των κυριότερων ρυπαντών (NO_x, SO₂, PM_{2,5}, NH₃) είναι σημαντική, κυρίως λόγω της καθαρότερης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (μείωση λιγνιτικών σταθμών στο συνολικό ενεργειακό μίγμα, μείωση των ατμοσφαιρικών εκπομπών τους με δευτερογενή μέτρα, εξοικονόμηση ενέργειας, ΑΠΕ), και της χρήσης οχημάτων με νεότερης τεχνολογίας καθαρότερους κινητήρες κ.λπ.. Σύμφωνα με τις εθνικές προβλέψεις, η χώρα βρίσκεται σε καλό δρόμο για την τήρηση των δεσμεύσεων της σχετικά με τη μείωση των εκπομπών για το 2020 και το 2030 βάσει της Οδηγίας για τα εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών. Σε ότι αφορά την ατμοσφαιρική ρύπανση στις πόλεις, η διαχρονική εξέλιξη των μετρούμενων συγκεντρώσεων των αέριων ρύπων δείχνει ότι υπάρχει τάση πτωτική ή τάση σταθεροποίησης, ανάλογα με το ρύπο. Η εξέλιξη αυτή μπορεί να αποδοθεί στη μείωση των εκπομπών των ρύπων λόγω των μέτρων που ελήφθησαν τις προηγούμενες δεκαετίες και αφορούσαν κυρίως στην τεχνολογική αναβάθμιση του στόλου των Ι.Χ. αυτοκινήτων, στην εφαρμογή του μέτρου της κάρτας ελέγχου καυσαερίων (ΚΕΚ), στα μέτρα ελέγχου εκπομπής ρύπων από διάφορες πηγές, στη χρήση καυσίμων με καλύτερες τεχνικές προδιαγραφές, στη λειτουργία των μέσων σταθερής τροχιάς, στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, στη διείσδυση του φυσικού αερίου στον οικιακό, βιομηχανικό και τριτογενή τομέα και στην ολοκλήρωση των μεγάλων κυκλοφοριακών έργων¹⁸. Εντούτοις, η ατμοσφαιρική ρύπανση εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα σε μερικές περιοχές της χώρας, καθώς έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στην υγεία των ανθρώπων, όσο και στα οικοσυστήματα. Οι εκπομπές καυσαερίων από τα οχήματα, η θέρμανση των κατοικιών και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα αποτελούν τις σημαντικότερες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης, που καθορίζουν την ποιότητα του αέρα στις πόλεις της χώρας, με την

¹⁸ ΕΚΠ, 2018

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη να παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα ρύπανσης σε ορισμένους ρύπους. Τα κύρια χαρακτηριστικά της κατάστασης της ποιότητας του αέρα στις αστικές περιοχές της χώρας συνοψίζονται ως εξής: ✓ το όζον παραμένει σταθερό, με υπερβάσεις να εμφανίζονται με μεγαλύτερη ένταση στην Αθήνα, που οφείλονται κατά κύριο λόγο στις κλιματικές συνθήκες της χώρας, ✓ τα αιωρούμενα σωματίδια <i>PM10</i> παρουσιάζουν διαχρονικά υπερβάσεις της ημερήσιας οριακής τιμής στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, κυρίως στους σταθμούς κυκλοφορίας, οι οποίες οφείλονται σε σημαντικό βαθμό στη φυσική συνεισφορά (π.χ. Αφρικανική σκόνη), ✓ τα αιωρούμενα σωματίδια <i>PM2.5</i> και το <i>SO₂</i> δεν υπερβαίνουν σε καμία θέση μέτρησης την οριακή τιμή που έχει θεσπίσει η ΕΕ, ✓ υπερβάσεις των οριακών τιμών του <i>NO₂</i> παρατηρούνται μόνο στην Αθήνα και μόνο στους σταθμούς κυκλοφορίας, ✓ για το βενζόλιο σημειώνεται υπέρβαση της οριακής τιμής σε ένα σταθμό κυκλοφορίας στην Αθήνα και ✓ για το βενζο(α)πυρενίο δεν παρουσιάζονται υπερβάσεις στην Αθήνα. Για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, απαιτούνται μέτρα ενεργειακής θωράκισης των κτιρίων, περαιτέρω διείσδυση του φυσικού αερίου στην κεντρική θέρμανση, βιώσιμες και φιλικές προς το περιβάλλον επενδύσεις στις μεταφορές (π.χ. cold ironing¹⁹) και στροφή προς την πράσινη ενέργεια (π.χ. ηλεκτροκίνηση). Είναι αναγκαία η εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και επιπλέον, για την καταγραφή και παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η αναβάθμιση των υφιστάμενων σταθμών του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΔΠΑΡ) και η επέκτασή του, τόσο χωρικά όσο και ως προς τους ατμοσφαιρικούς ρύπους που παρακολουθούνται.

¹⁹ Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε ένα αγκυροβολημένο πλοίο εντός ζώνης λιμένα για το χρονικό διάστημα που θα του επιτρέπει την παροχή ισχύος ενώ οι κύριοι και βοηθητικοί κινητήρες του είναι απενεργοποιημένοι, βοηθώντας έτσι στο μηδενισμό των εκπεμπόμενων καυσαερίων, και του θορύβου και τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής	Ειδικός στόχος	Αιτιολόγηση
		Τέλος, σύμφωνα με την Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος του 2018, διαπιστώθηκε ότι σημαντικό ποσοστό κατοίκων μεγάλων πόλεων εκτίθενται σε υψηλά επίπεδα θορύβου, ως επί το πλείστον κατά τις νυχτερινές ώρες. Περίπου ένας στους πέντε κατοίκους στις πόλεις κατοικεί σε ζώνες με ημερήσιο θόρυβο που ξεπερνά τα ανώτερα εθνικά επιτρεπτά όρια, ενώ ένας στους τέσσερεις κατοικεί σε ζώνες με νυχτερινό θόρυβο που ξεπερνά τα ανώτερα εθνικά επιτρεπτά όρια για τη νύχτα. Μόνο το 8% του αστικού πληθυσμού διαμένει σε ζώνες με επίπεδα κάτω του ημερήσιου ορίου του 7^{ου} ΠΔΠ της ΕΕ και μόνο το 25% σε ζώνες με επίπεδα κάτω του νυχτερινού ορίου του 7^{ου} ΠΔΠ της ΕΕ. Απαιτούνται δράσεις για τη μείωση του θορύβου, η επικαιροποίηση των Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου και η υλοποίηση Σχεδίων Δράσης σε Πολεοδομικά Συγκροτήματα της χώρας για την πληρέστερη αντιμετώπιση του θορύβου και των αντίστοιχων επιπτώσεών του, σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ.

2. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

ID	Άξονας Προτεραιότητας	TB	Βάση υπολογισμού	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας που υποστηρίζεται	Ειδικός στόχος που έχει επιλεγεί
1	Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές	Ναι		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ i
					Λιγότερο αναπτυγμένες	ΕΣ ii ΕΣ iii
2	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	Ναι		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ i ΕΣ ii ΕΣ iii
3	Αστική Αναζωογόνηση	Ναι		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ iv
					Λιγότερο αναπτυγμένες	
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων - Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	Ναι		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ iv
5	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	Ναι		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii
					Λιγότερο αναπτυγμένες	
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	Ναι		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ vi
7	Τεχνική βοήθεια			ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ v
					Λιγότερο αναπτυγμένες	
7	Τεχνική βοήθεια			ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii
					Λιγότερο αναπτυγμένες	
7	Τεχνική βοήθεια			TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		

2.A. Προτεραιότητες εκτός της τεχνικής βοήθειας

2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 1: «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού EKT+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού EKT+

2.A.2. Ειδικοί στόχοι: Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης - Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας - Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 καλύπτει τρεις ειδικούς στόχους (ΕΣ i, ΕΣ ii και ΕΣ iii) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε όλες τις κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 1 είναι πολυταμειακός και χρηματοδοτείται τόσο από το ΕΤΠΑ όσο και από το ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο i «Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης»:

- 1.1. Ενεργειακές αναβαθμίσεις μεγάλων δημοσίων κτιρίων: Στο Πρόγραμμα προβλέπονται αναβαθμίσεις σε μεγάλα δημόσια κτίρια, όπως τα κεντρικά κτίρια ασφαλιστικών ταμείων (π.χ. κεντρικό κτίριο ΙΚΑ στην Πειραιώς), κτίρια Υπουργείων, Δημαρχείο της Αθήνας κ.λπ..
- 1.2. Εξοικονομώ κατ' οίκον σε ιδιωτικά κτίρια: Για το σχεδιασμό του νέου προγράμματος «Εξοικονομώ» θα ληφθεί υπόψη το έργο που θα ενταχθεί στο RRF (1^{ος} κύκλος), ώστε με το παρόν Πρόγραμμα να καλυφθούν οι υπόλοιπες ανάγκες της χώρας.

- 1.3. Αναβαθμίσεις νοσοκομείων: Σε συνέχεια μεταφερόμενων ή/ και Phasing έργων από την ΠΠ 2014-2020, που αποτελούσαν Ενταγμένα Έργα της ΕΥΔ ΥΜΕΠΕΡΑΑ. Ενεργοποίηση των Esco's για την αντιμετώπιση της αναβάθμισής τους με μειωμένη κατανάλωση ενέργειας και σημαντική μείωση στα λειτουργικά τους έξοδα (αμοιβή ενεργειακών εταιρειών με ποσοστό στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας).
- 1.4. Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, υποδομών και διεργασιών σε επιχειρήσεις: Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.
- 1.5. Ενεργειακός μετασχηματισμός των οργανωμένων υποδοχέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και ενεργειακή αναβάθμιση βιομηχανικών εγκαταστάσεων - Εισαγωγή Προγράμματος «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» για τις εγκαταστάσεις σε υποδοχείς: Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.
- 1.6. Πιλοτικές δράσεις μικροκινητικότητας (μικρού προϋπολογισμού): Επιλογή κατόπιν αξιολόγησης (με παραμέτρους) πιλοτικών Δήμων (νησιωτικών ή μη) για δράσεις μικροκινητικότητας (π.χ. υποδομές πράσινης διαδρομής). Επιλεγμένα πιλοτικά έργα ανάλογα με τη γεωγραφική τους χωροθέτηση, το τουριστικό προϊόν, τη δυσκολία προσβασιμότητας κ.λπ..
- 1.7. Ηλεκτροκίνηση:
- ⇒ Υποδομές φόρτισης δημόσια προσβάσιμες σε αστικές περιοχές
 - ⇒ Ηλεκτρικά οχήματα για παροχή δημόσιας υπηρεσίας σε Δήμους και Περιφέρειες
 - ⇒ Μικροκινητικότητα (ηλεκτροκίνηση με χρήση ελαφρών μέσων ήτοι ποδηλάτων ηλεκτρικών ή/ και πατινιών ή/ και minibus στα νησιά που αναφέρθηκαν για "Zero Energy" παρέμβαση).
- Οι δράσεις ηλεκτροκίνησης θα προκύψουν κατόπιν αξιολόγησης (με παραμέτρους) Πιλοτικών Δήμων (νησιωτικών ή μη). Επιλεγμένα πιλοτικά έργα ανάλογα με τη γεωγραφική τους χωροθέτηση, το τουριστικό προϊόν, τη δυσκολία προσβασιμότητας κ.λπ.. Οι ανωτέρω δράσεις είναι συμπληρωματικές της προηγούμενης δράσης μικροκινητικότητας και αφορούν όλη την επικράτεια.

Για τον ειδικό στόχο ii «Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας»:

- 2.1. Μεγάλες ενεργειακές παρεμβάσεις “Zero Energy” ή/ και καθαρές μορφές ενέργειας με χρήση ΑΠΕ σε νησιά του Νοτίου (π.χ. Άνδρος, Πάρος, Σαντορίνη, Κως και Κάλυμνος) και Βορείου (π.χ. Σάμος και Λήμνος) Αιγαίου με ενεργειακή αυτονομία: Συνδυασμός με έξυπνη διαχείριση στερεών αποβλήτων και σε συνδυασμό με τις δράσεις εξοικονόμησης ύδατος στις κατοικίες και με επανάχρηση ύδατος από ΕΕΛ και αξιοποίηση της παραγόμενης ιλύος στη γεωργία.
- 2.2. Ενεργειακές αναβαθμίσεις με ΑΠΕ σε αντλιοστάσια και δεξαμενές σε οικισμούς με παραλιακά μέτωπα και τουριστικές περιοχές: Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και ενεργειακή αυτονομία σε γραμμικά ενεργοβόρα έργα. Ολιστική παρέμβαση σε 6 περιοχές της χώρας (π.χ. παραλιακό μέτωπο Κορινθιακού, παραλιακό μέτωπο Αμαλιάδας, παραλιακό μέτωπο Κατερίνης μέχρι Θεσσαλονίκη, νότιος άξονας Κρήτης, περιμετρική παραλιακή Ρόδου, Χαλκιδική).
- 2.3. Μείωση ενεργειακής εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα
- 2.4. Αιολικά θαλάσσια πάρκα - Υδρογόνο - Ενέργεια από το κύμα
- 2.5. Πρώθηση της αυτονομίας με αξιοποίηση ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, χρήση ΑΠΕ για θέρμανση και ψύξη, ενεργειακή μετάβαση σε «καθαρές» μορφές ενέργειας, αξιοποίηση εγχωρίων ενεργειακών πηγών
- 2.6. Προαγωγή των ΑΠΕ στους οργανωμένους Υποδοχείς Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων: Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.
- 2.7. Παροχή κινήτρων σε ΜμΕ για σχεδιασμό, ανάπτυξη και προσαρμογή συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής, θερμικής και ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ (περιλαμβάνεται στη δράση βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης σε επιχειρήσεις): Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Για τον ειδικό στόχο iii «Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης»:

- 3.1. Ψηφιοποίηση υποδομών δικτύων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και συστημάτων παρακολούθησης (έξυπνοι μετρητές) με κίνητρα για τη συμμετοχή τελικών καταναλωτών
- 3.2. Ενεργειακή αυτονομία κτιριακού δυναμικού μέσω παθητικών συστημάτων ενέργειας

3.3. Ενίσχυση ενεργειακής ασφάλειας και διασύνδεσης - Επέκταση των ενεργειακών δικτύων στους οργανωμένους υποδοχείς

3.4. Στήριξη εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων που αφορούν νέα, εξελιγμένα συστήματα αποθήκευσης ενέργειας, νέα υλικά και τεχνολογίες: Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

3.5. Παροχή κινήτρων σε ΜμΕ για σχεδιασμό, ανάπτυξη και προσαρμογή έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης (περιλαμβάνεται σε δράσεις ενεργειακής απόδοσης κτιρίων): Δράσεις, η υλοποίηση των οποίων θα εξετασθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Αναμενόμενη συμβολή τους στους εν λόγω ειδικούς στόχους:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι ο περιορισμός της ενεργειακής ένδειας, η ανάπτυξη ενεργειακών υπηρεσιών, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η ενδυνάμωση του ρόλου των τοπικών κοινωνιών στη χρήση ΑΠΕ, η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της χρήσης πετρελαίου για ηλεκτροπαραγωγή, η βελτίωση της επάρκειας ισχύος και της ασφάλειας του ηλεκτρικού συστήματος, η βελτίωση της διαλειτουργικότητας του δικτύου και η ενίσχυση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Οργανισμοί του Δημοσίου (ενδεικτικά: ΔΕΗ, ΑΔΜΗΕ/ ΔΕΔΔΗΕ)
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΑΕΙ
- ✓ Ερευνητικοί οργανισμοί
- ✓ Ιδιώτες, Νοικοκυριά

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

- ✓ Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως προς την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε όλες τις δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

- ✓ Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ), οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (ΒΑΑ), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν στις ίδιες περιοχές.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 - 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027»
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή εγγυήσεων, δανείων, ιδίων κεφαλαίων ή μίξης αυτών, σε όποιες Πράξεις πληρούν σχετικά κριτήρια (βιωσιμότητας, ανταγωνισμού, υπηρεσίες ΥΓΟΣ, συμβατότητας με σχετικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της χώρας κ.λπ.).

2.A.2.1.2. Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών								
Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
1	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO18	Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της κατοικίας τους	Αριθμός (νοικοκυριά)	180.000	480.000
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO19	Δημόσια κτίρια που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης	Αριθμός	1% του συνολικού εμβαδού των κτιρίων που χρησιμοποιούνται από την κεντρική δημόσια διοίκηση σε ετήσια βάση	3% του συνολικού εμβαδού των κτιρίων που χρησιμοποιούνται από την κεντρική δημόσια διοίκηση σε ετήσια βάση
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO20	Αστικό δίκτυο αγωγών θέρμανσης που κατασκευάστηκε ή βελτιώθηκε πρόσφατα	Χιλιόμετρα αγωγών		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	4.500	9.000
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO97	Αριθμός ενεργειακών κοινοτήτων και κοινοτήτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που υποστηρίζεται	Αριθμός		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
	iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO23	Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα δίκτυα	Αριθμός		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO105	Λύσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας	Αριθμός		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO98	Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για να χρησιμοποιούν έξυπνα ενεργειακά δίκτυα	Αριθμός		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
1	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR26	Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικιών, ιδιωτικών μη οικιστικών κτιρίων, δημόσιων μη οικιστικών κτιρίων)	ktoe/Έτος	6.122	2019		Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Αρμόδιες Αρχές, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ	Μετρήσεις σε εθνικό επίπεδο
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO27	Νοικοκυριά με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση των κατοικιών τους	Αριθμός		2020		Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO28	Κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή	Αριθμός		2020		Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			κατάταξη (εκ των οποίων: κατοικίες, ιδιωτικά μη οικιστικά κτίρια, δημόσια μη οικιστικά κτίρια)					ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR29	Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Τόνοι ισοδυνάμου CO ₂	87,1	2020	70,6	Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	Μετρήσεις σε εθνικό επίπεδο
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO30	Επιχειρήσεις με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	Αριθμός		2020		Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, ΟΠΣ	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR31		MWh / Έτος	3.061,7	2019			

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας		Λιγότερο αναπτυγμένες		Συνολική παραγόμενη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)					Αρμόδιες Αρχές, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	Μετρήσεις σε εθνικό επίπεδο
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR32	Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: ικανότητα που συνδέεται με το δίκτυο (επιχειρησιακή)	MWh / Έτος		2020		Αρμόδιες Αρχές, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	Μετρήσεις σε εθνικό επίπεδο
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
	iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR33	Χρήστες συνδεδεμένοι σε έξυπνα δίκτυα	Αριθμός		2020		Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, ΟΠΣ	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR34	Ανάπτυξη έργων για έξυπνα δίκτυα	Αριθμός		2020		Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ, Εκθέσεις	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ									

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
										Διαχειριστική Αρχή, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	

2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	024	35.200.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		52.800.000
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	025	176.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		591.008.700
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	026	22.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		4.400.000

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	034	
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		17.600.000
	TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ				
	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	028	Τα είδη των ΑΠΕ δεν έχει νόημα να είναι χωριστά. Τα ποσά κατωτέρω αφορούν κυρίως τα GRECO Islands και κάποιες θερμικές χρήσεις. Θα πρέπει να συμφωνηθεί σε σχέση και με το ΠΔΑΜ (Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ/Τομέας Ενέργειας)
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	029	
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	030	
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	031	
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			
	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	032	30.800.000	
		Λιγότερο Αναπτυγμένες		35.200.000	
	TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ				
	iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	033	44.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		308.000.000
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ			

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ i	01, 03, 04	
			ΕΣ ii		
		Λιγότερο αναπτυγμένες	ΕΣ iii		
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ i ΕΣ ii ΕΣ iii	01, 03, 04	

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ i		
		Λιγότερο αναπτυγμένες	ΕΣ ii ΕΣ iii		
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ i ΕΣ ii ΕΣ iii		

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ i		
		Λιγότερο αναπτυγμένες	ΕΣ ii ΕΣ iii		
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ i ΕΣ ii ΕΣ iii		

2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+

2.A.2. Ειδικός στόχος - Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 καλύπτει έναν ειδικό στόχο (ΕΣ iv) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε όλες τις κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 2 είναι πολυταμειακός και χρηματοδοτείται τόσο από το ΕΤΠΑ όσο και από το ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο iv «Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές»:

- 4.1. Θεσμικά Έργα για Κλιματική Αλλαγή - Στοιβάδα Όζοντος - Περιβαλλοντικές Καταστροφές: Στρατηγική και εφαρμογή Κανονισμών και Οδηγιών από τον φορέα πολιτικής (ΥΠΕΝ). Εφαρμογή των στόχων του πρώτου Ευρωπαϊκού Κλιματικού Νόμου (European Climate Law), της Νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (EU Adaptation Strategy 2021) και των στόχων για την κλιματική αλλαγή που έχουν οριστεί από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (European Green Deal).
- 4.2. Υλοποίηση Οριζόντιων Στρατηγικών σχετικά με την μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την καταγραφή της κλιματικής αλλαγής και αξιολόγηση της επίδρασης του Αστικού Περιβάλλοντος στην κλιματική αλλαγή, την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας σε σχέση με τις επιπτώσεις στην Κλιματική Αλλαγή και γενικότερα παρακολούθηση των Κλιματικών μεταβολών και αλλαγών του κλίματος - Εφαρμογή Μέτρων - Συστημάτων προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής.
- 4.3. Τομεακές εξειδικευμένες μελέτες για την διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε τομεακό, αλλά και χωρικό επίπεδο. Προτείνεται οι τομεακές μελέτες να ακολουθήσουν τους τομείς που διερευνώνται στο πλαίσιο της ΕΣΠΚΑ και των ΠεΣΠΚΑ

4.4. Έργα προστασίας ακτών - αντιδιαβρωτικά έργα - προστασία λιμένων έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής: Σύνταξη μελέτης & προδιαγραφών, σε συνεργασία με το ΤΕΕ. Πιλοτικά έργα σε 3-4 μεγάλα προβληματικά παραλιακά μέτωπα (π.χ. Κορινθιακός - Ρόδος – Νησιά – Χαλκιδική, κ.λ.π.). Επιπλέον, αναφέρονται ενδεικτικά:

-
- Κατάρτιση ακτολογίου στο σύνολο της χώρας
- Εκπόνηση μελετών και υλοποίηση έργων προστασίας (κατά προτεραιότητα ήπιες παρεμβάσεις) στις πλέον ευπαθείς παράκτιες περιοχές (τεχνητή φυτοκάλυψη κατά μήκος των ακτογραμμών, τεχνητή αναπλήρωση ακτής, κυματοθραύστες, εγκατάσταση πυθμενικών προβόλων, άρση επεμβάσεων σε ποταμούς, όπου είναι εφικτό κλπ.). Αναβάθμιση υφιστάμενων έργων όπου απαιτείται.

4.5. Μεγάλα Αντιπλημμυρικά Έργα - Ολοκλήρωση Phasing: Κεντρική διαχείριση λόγω παρεμβάσεων σε Διαπεριφερειακό επίπεδο και έργων Εθνικής Σημασίας. Ήδη με την ΠΠ 2014-2020 θα έχει ξεκινήσει ένας μεγάλος αριθμός των έργων αυτών. Ενδεικτικά, αναφέρονται έργα προσωρινής αποθήκευσης υδάτων ανάντι περιοχών που κινδυνεύουν από πλημμυρικά φαινόμενα και διοχέτευσης των πλημμυρικών υδάτων κατά την χειμερινή περίοδο προς αξιοποίησή τους.

4.6. Υλοποίηση Οριζόντιων Στρατηγικών σχετικά με τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου - Συστημάτων προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής: Οριζόντιες Στρατηγικές Πολιτικές με παροχή κατευθύνσεων και μέτρων για τις επιπτώσεις από την Κλιματική Αλλαγή σε συνέχεια των Κοινοτικών Οδηγιών και των Διεθνών Συμφωνιών για το κλίμα.

4.7. Πρόγραμμα Δράσης για την εφαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης της Κλιματικής Αλλαγής: Εκπόνηση και εφαρμογή Σχεδίων Δράσης σε τοπικό επίπεδο, όπως τα Σχέδια Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια και το Κλίμα (ΣΔΑΕΚ), το Σύμφωνο των Δημάρχων (Covenant of Mayors), τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) κ.ά..

4.8. Θέσπιση ενός μηχανισμού συνεχούς παρακολούθησης των Κλιματικών μεταβολών και αλλαγών του κλίματος: Ο μηχανισμός μπορεί να σχετίζεται ειδικότερα με:

- Διάχυση πληροφορίας σε περιπτώσεις ακραίων φαινομένων και διάδοση οδηγιών για την ασφάλεια των επισκεπτών και τουριστών
- Διάχυση της πληροφορίας σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και διάδοση οδηγιών για την ασφάλεια των χρηστών των δικτύων μεταφορών

- ο Έγκαιρη προειδοποίηση για κινδύνους που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

4.9. Αναλυτική καταγραφή των χώρων αστικού πρασίνου, των πράσινων και μπλε υποδομών των πόλεων και της αστικής βιοποικιλότητας

4.10. Αντιμετώπιση των φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης των εδαφών και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή - Προστασία πράσινων υποδομών: Οριζόντια μέτρα από τον φορέα πολιτικής (ΥΠΕΝ) για θέματα ερημοποίησης και διάβρωσης εδαφών και εφαρμογή πιλοτικών παρεμβάσεων. Καταγραφή σε ετήσια βάση του βαθμού ερημοποίησης των εδαφών σε επίπεδο χώρας και σύνταξη εδαφολογικού χάρτη κατάλληλης κλίμακας.

4.11. Σύνταξη Προδιαγραφών για αύξηση της ανθεκτικότητας των έργων υποδομής. Αποσκοπεί στη μείωση της ευπάθειας και της τρωτότητας των έργων υποδομής στα ακραία καιρικά φαινόμενα, μέσω της αναθεώρησης και προσαρμογής των προτύπων κατασκευής, της χρήσης ιδιαίτερα ανθεκτικών υλικών κατασκευής, της βελτίωσης της αντιπλημμυρικής θωράκισης των έργων κλπ. Ενδεικτικά, αναφέρονται:

- ο χρήση νέων ασφαλικών μειγμάτων ανθεκτικών στην θερμότητα και με ιδιότητες ταχύτερης αποστράγγισης των λιμναζόντων υδάτων
- ο κατασκευή φραγμάτων - αναχωμάτων για την προστασία των υποδομών
- ο έργα προστασίας κατά της καθίζησης των οδικών πρανών
- ο βελτίωση αποχέτευσης σε διασταυρώσεις.

4.12. Μελέτες τρωτότητας παλαιών και κρίσιμων υποδομών και εγκαταστάσεων: Εκπόνηση ειδικών μελετών τρωτότητας στην κλιματική αλλαγή για υφιστάμενες υποδομές και εγκαταστάσεις (μεταφορικές υποδομές, υποδομές ενέργειας, δημόσια κτίρια κλπ.). Χρήση των οδηγιών του JASPERS για την κατάρτιση κοινής μεθοδολογίας υπολογισμού της τρωτότητας.

4.13. Προτάσεις χρηματοδότησης έργων μεγάλης και μεσαίας κλίμακας, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις υποδομές, το περιβάλλον, τα οικοσυστήματα και την βιοποικιλότητα, τους υδατικούς πόρους, την γεωργία, την πλημμυρική επικινδυνότητα κ.λπ.

4.14. Στοχευμένες δράσεις για την προσαρμογή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή: Ενδεικτικές δράσεις:

- Εξειδικευμένη μελέτη διερεύνησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς
- Εφαρμογή μη-παρεμβατικών τεχνικών που θα εξασφαλίζουν τη συνεχή καταγραφή της παραμόρφωσης, φθοράς ή αλλοίωσης που προκαλούν τα κλιματικά φαινόμενα
- Σχεδιασμός προγράμματος δράσης αυξημένης ετοιμότητας σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών.

Αναμενόμενη συμβολή τους στον εν λόγω ειδικό στόχο:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η βελτίωση της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας, η αύξηση της ικανότητας παρακολούθησης, αξιολόγησης και επικαιροποίησης των σχετικών παραμέτρων, η ενίσχυση της κλιματικής ανθεκτικότητας των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων και η προστασία έναντι της ερημοποίησης των εδαφών, της διάβρωσης της παράκτιας ζώνης και της ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων (Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υγείας, Τουρισμού, Υποδομών και Μεταφορών, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Πολιτικής Προστασίας)
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Οργανισμοί του Δημοσίου (ενδεικτικά: ΕΛΓΑ, ΟΠΕΚΕΠΕ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, ΓΟΕΒ/ ΤΟΕΒ, ΕΟΤ, ΔΕΗ, ΑΔΜΗΕ/ ΔΕΔΔΗΕ)
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΔΕΥΑ
- ✓ ΦΔΠΠ
- ✓ ΑΕΙ
- ✓ Ερευνητικοί οργανισμοί (ενδεικτικά: ΕΛΚΕΘΕ, Ακαδημία Αθηνών, Εθνικό Αστεροσκοπείο)

✓ *Ιδιώτες*

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

✓ *Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως προς την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε όλες τις δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.*

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

✓ *Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ), οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (ΒΑΑ), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν στις ίδιες περιοχές.*

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 - 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ *Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027»*
- ✓ *Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»*
- ✓ *Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027»*

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027»
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή επιχορήγησης.

2.A.2.1.2. Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών								
Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
2	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO24	Νέα ή αναβαθμισμένα συστήματα παρακολούθησης καταστροφών, ετοιμότητας, προειδοποίησης και ανταπόκρισης	Αριθμός (Συστήματα παρακολούθησης που λειτουργούν)	5	20
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO25	Νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών και νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων κατά των κατολισθήσεων για την προστασία	Αριθμός (μελετών)	50	100
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	Λιγότερο αναπτυγμένες					

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
	στις καταστροφές				των ατόμων, των αγαθών και του φυσικού περιβάλλοντος			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO26	Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αριθμός (έργα που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται υπό εξέλιξη)	20	50
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO27	Εθνικές/ περιφερειακές/ τοπικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αριθμός (μελετών που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται υπό εξέλιξη)	20	50
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO28	Περιοχές που καλύπτονται από μέτρα προστασίας κατά των δασικών πυρκαγιών	Αριθμός διαχειριστικών μελετών δασών	50	100
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
2	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR35	Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	Αριθμός		2020	1.200.000	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR36	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα δασικής πυροπροστασίας	Αριθμός		2020	500.000	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
			Μετάβασης								
		ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες	RCR37	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά των φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή (εκτός	Αριθμός		2020	300.000	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
			Μετάβασης								

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
					των πλημμυρών και των δασικών πυρκαγιών)						

2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	035	4.400.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			136.800.000
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	036	44.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			15.200.000
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	037	46.200.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			93.100.000

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ iv	01	
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ				

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ iv		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ				

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ iv		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ				

2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 3: «Αστική Αναζωογόνηση»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+

2.A.2. Ειδικός στόχος - Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 καλύπτει έναν ειδικό στόχο (ΕΣ vii) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε δύο κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 3 χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο vii «Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης»:

- 5.1. Αποκατάσταση ρυπασμένων χώρων: Αξιοποίηση μελέτης που είχε χρηματοδοτήσει το ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013 για τους ανεξέλεγκτους ρυπασμένους χώρους (Μεταλλεία Κίρκης, Αποκατάσταση περιοχών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές σε Μάτι και Κινέτα, αποκατάσταση ρυπασμένων εδαφών στη ΛΑΠ Ασωπού).
- 5.2. Δράσεις Ποιότητας της Ατμόσφαιρας - Παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε αστικές περιοχές και λιμένες - Παρακολούθηση της θερμικής άνεσης και ακτινοβολίας (θερμικές νησίδες)

5.3. Δράσεις Θορύβου -Παρακολούθηση και έλεγχος θορύβου σε αστικές περιοχές και λιμένες: Εκπόνηση στρατηγικών χαρτών θορύβου για πολεοδομικά συγκροτήματα και υλοποίηση σχετικών σχεδίων δράσης αντιμετώπισης περιβαλλοντικού θορύβου και συναφών έργων, όπως π.χ. ανάπτυξη ήσυχων περιοχών κ.λπ.

5.4. Αστική αναζωογόνηση, μικροκινητικότητα και ενίσχυση πράσινων και μπλε υποδομών σε αστικές περιοχές και βελτίωση της προσβασιμότητας: Προγράμματα Μικροκινητικότητας και άλλων Πιλοτικών Δράσεων, συμπεριλαμβανομένων παρεμβάσεων στον αστικό ιστό με σκοπό τη μείωση των εκπομπών CO₂, την διαφοροποίηση του οικοσυστήματος και την δημιουργία μικροκλίματος (π.χ. αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων - Διάσωση πολιτιστικού αποθέματος -μείωση των εκπομπών CO₂ από μία σημαντική πηγή εκπομπής, ένταξη ποδηλατικών διαδρομών, δημιουργία αστικού πρασίνου, κ.ά.).

Αναμενόμενη συμβολή τους στον εν λόγω ειδικό στόχο:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η αποκατάσταση ρυπασμένων χώρων, η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου στα αστικά κέντρα, η δημιουργία ενός αστικού περιβάλλοντος που θα στηρίζεται στην αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξή του, ο σχεδιασμός με βάση περιβαλλοντικές παραμέτρους και με βελτιωμένες συνθήκες διαβίωσης για τον πληθυσμό, η ανάσχεση της αστικής διάχυσης ευρέων προγραμμάτων αστικών αναπλάσεων, η ανάπτυξη πράσινων και μπλε υποδομών, η βελτίωση του μικροκλίματος και η μείωση των αδιαπέρατων επιφανειών, η δημιουργία περιοχών ήπιας κυκλοφορίας και χαμηλών ταχυτήτων κίνησης οχημάτων, η αναβάθμιση της ποιότητας του κτιριακού αποθέματος, η ενίσχυση της προστασίας της αστικής βιοποικιλότητας και σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Οργανισμοί του Δημοσίου
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΑΕΙ

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

- ✓ Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως προς την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε όλες τις δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

- ✓ Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ), οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (ΒΑΑ), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν στις ίδιες περιοχές.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 - 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»

- ✓ Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027»
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή επιχορήγησης.

2.A.2.1.2. Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών								
Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
3	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO36	Επιφάνεια πράσινων υποδομών που στηρίζονται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά χιλιόμετρα		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO38	Επιφάνεια αποκατεστημένου εδάφους που υποστηρίζεται	Τετραγωνικά χιλιόμετρα		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO99	Επιφάνεια τόπων, εκτός των τόπων Natura 2000, που	Τετραγωνικά χιλιόμετρα		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
					καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης			
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης Λιγότερο αναπτυγμένες	RCO39	Εγκατεστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	Αριθμός		

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
3	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης Λιγότερο αναπτυγμένες	RCR50	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα	Αριθμός		2020	10.000.000	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR95		Αριθμός		2020	1.500.000		

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
			Λιγότερο αναπτυγμένες		Πληθυσμός που έχει πρόσβαση σε νέες ή αναβαθμισμένες πράσινες υποδομές σε αστικές περιοχές					ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
			Μετάβασης	RCR51	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για τη μείωση του θορύβου	Αριθμός		2020	6.500.000	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο Επίτευξης Δεικτών	
		ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες								
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCR52	Αποκαταστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες,	Τετραγωνικά χλμ.		2020		ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής, Τεχνικό Δελτίο Έργου, Δελτίο	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
					οικονομικές ή κοινοτικές δραστηριότητες					Επίτευξης Δεικτών	

2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	046	132.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	047 (Επιχειρηματικότητα)	8.800.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	048	13.200.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	050	176.000.000
			Λιγότερο Αναπτυγμένες		

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii	01	
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

2.Α.1. Άξονας Προτεραιότητας 4: «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+

2.A.2. Ειδικός στόχος - Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική από πλευράς πόρων οικονομία

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 4 καλύπτει έναν ειδικό στόχο (ΕΣ νί) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε όλες τις κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 4 χρηματοδοτείται από το ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο νί «Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική από πλευράς πόρων οικονομία»:

- 6.1. Δράσεις ανακύκλωσης στην πηγή - Επαναχρησιμοποίηση υλικών (ΚΔΕΥ) που δεν συλλέγουν τα ΣΣΕΔ (υφάσματα, στρώματα, καναπέδες, είδη σπιτιού κ.λπ.) - Εξοπλισμός λοιπών Ανακυκλώσιμων Υλικών (έντυπο χαρτί, πλαστικά μιας χρήσης, κ.λπ.)
- 6.2. Εξοπλισμός καφέ κάδων για Βιοαπόβλητα - Εξυπνα συστήματα «Πληρώνω Όσο Πετάω» - Απορριμματοφόρα καφέ κάδων
- 6.3. Μονάδες κομποστοποίησης σε νησιά του Νοτίου και του Βορείου Αιγαίου και των Ιονίων Νήσων
- 6.4. Εξοπλισμός συλλογής πράσινων αποβλήτων και τυποποίηση (τεμαχισμός – δεματοποίηση) υλικού προεπεξεργασίας
- 6.5. Μονάδες Μηχανικής και Βιολογικής Επεξεργασίας (ΜΕΑ-ΜΕΒΑ) που έρχονται ως Phasing από την ΠΠ 2014-2020, ή /και νέες Υποδομές (π.χ. Αττική), με προσαρμογές, όπου απαιτείται για την συμμόρφωση στις Κοινοτικές Οδηγίες 850 & 851/2018/ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας και νέου ΕΣΔΑ - Παραγωγή Ενέργειας από SRF ή/ και αύξηση δυναμικότητας επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού
- 6.6. Αναβάθμιση ΚΔΑΥ
- 6.7. Μονάδες Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων

6.8. Διαχείριση υλός σε νέες Μονάδες Επεξεργασίας αστικών λυμάτων, με στρατηγική αντιμετώπιση κεντρικά (ήδη το ΥΠΕΝ εκπονεί μελέτη για αυτό).
Πρόβλεψη ομαδοποίησης και για ΣΔΙΤ:

- ο Αξιοποίηση σε Γεωργία
- ο Παραγωγή Ενέργειας
- ο Συνεπεξεργασία με απόβλητα
- ο Υλοποιείται μελέτη από το ΥΠΕΝ για την οριστικοποίηση των προδιαγραφών.

6.9. Ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών και δράσεων για την κυκλική οικονομία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

6.10. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για την υποστήριξη βιώσιμων καταναλωτικών πρακτικών και προώθηση περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων

6.11. Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων βάσει των προβλέψεων του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων:

- ο Δράσεις υποστήριξης ΟΤΑ στην οργάνωση και εφαρμογή σε ευρεία κλίμακα του συστήματος «πληρώνω όσο πετάω»
- ο Δημιουργία επαρκούς δικτύου χωριστής συλλογής αποβλήτων και προγράμματα ΟΤΑ για επιβράβευση πολιτών για διαχείριση διαλογής αποβλήτων στην πηγή
- ο Προγράμματα ΟΤΑ, Επιχειρήσεων, ΜΚΟ για μείωση της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων
- ο Προγράμματα ΟΤΑ για έξυπνες τεχνολογίες (διαδίκτυο των πραγμάτων IoT, πληροφοριακά συστήματα, εφαρμογές, πλατφόρμες) για ανταλλακτική/κυκλική οικονομία (π.χ. «δίκτυο επισκευής πόλης»), επαναχρησιμοποίηση, διαλογή στην πηγή.

6.12. Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση πολιτών για τη διαλογή αποβλήτων στην πηγή, για την ανακύκλωση και την κυκλική οικονομία, αλλά και δράσεις για τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών

6.13. Ανάπτυξη ικανοτήτων των βασικών φορέων και οργανισμών που εμπλέκονται στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και γενικότερα στη διαχείριση αποβλήτων

- 6.14. Εκσυγχρονισμός ή αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών ανακύκλωσης και επεξεργασίας αποβλήτων με στόχο την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων ανακύκλωσης
- 6.15. Ενίσχυση των δικτύων χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων και δημιουργία μονάδων επεξεργασίας αυτών με προωθημένες τεχνολογίες
- 6.16. Επενδύσεις σε πρόσθετη δυναμικότητα επεξεργασίας υπολειμματικών συμμείκτων αστικών αποβλήτων κατ' εξαίρεση α) σε ειδικά αιτιολογημένες περιπτώσεις απομονωμένων περιοχών ή νησιών β) για τεχνολογίες ανάκτησης υλικών από υπολειμματικά απόβλητα για τους σκοπούς κυκλικής οικονομίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες
- 6.17. Επενδύσεις σε νέους ΧΥΤΥ, κατ' εξαίρεση, μόνο σε ειδικά αιτιολογημένες περιπτώσεις απομονωμένων περιοχών ή νησιών
- 6.18. Επενδύσεις με ασφάλεια στην εδαφική διάθεση αποβλήτων, κατ' εξαίρεση, για τη θέση εκτός λειτουργίας, τη μετατροπή ή εξυγίανση υφιστάμενων ΧΥΤΑ
- 6.19. Παρεμβάσεις στους λιμένες της χώρας για την παράδοση αποβλήτων από πλοία
- 6.20. Εξοπλισμός αποκατάστασης ρυπασμένων υδάτων και μονάδες διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων στους λιμένες
- 6.21. Εκπόνηση μελετών και Ειδικών Σχεδίων Δράσεων για την κοστολόγηση του κύκλου ζωής για κάθε κατηγορία προϊόντων/ υπηρεσιών για την οποία προβλέπεται η εφαρμογή πράσινων κριτηρίων, για την προώθηση της βιομηχανικής συμβίωσης και για την ενδυνάμωση της πράσινης, γαλάζιας και κυκλικής οικονομίας στα νησιά, όπως προβλέπεται στη νέα Οδηγία και τον Οδικό Χάρτη για την κυκλική οικονομία
- 6.22. Προσαρμογή των οργανωμένων μορφών ανάπτυξης της βιομηχανίας στην κυκλική οικονομία και η δημιουργία υποδομών περιβαλλοντικής διαχείρισης
- 6.23. Υποστήριξη της βιομηχανικής συμβίωσης - ανακύκλωση και επανάχρηση βιομηχανικών πόρων στους οργανωμένους υποδοχείς - μετάβαση των οργανωμένων υποδοχέων σε σύγχρονες δομές, όπως τα οικο-βιομηχανικά πάρκα και στην ανάπτυξη των περιβαλλοντικών υποδομών σε άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις που μετασχηματίζονται Επιχειρηματικά Πάρκα Εξυγίανσης

- 6.24. Προσδιορισμός συγκεκριμένων προδιαγραφών και απαιτήσεων για την αξιοποίηση δευτερογενών υλικών και καυσίμων, καθώς και για το σχεδιασμό και παραγωγή βιώσιμων/ κυκλικών προϊόντων
- 6.25. Πρωώθηση των υποχρεωτικών κριτηρίων ΕΕ για πράσινες δημόσιες συμβάσεις σύμφωνα με το νέο Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία
- 6.26. Δράσεις υποστήριξης του εθνικού σχεδίου μείωσης της σπατάλης και των απωλειών τροφίμων, ενθάρρυνσης δωρεών και αναδιανομής τροφίμων και βελτιστοποίησης της αξιοποίησης του οργανικού υπολείμματος
- 6.27. Ανάπτυξη συνεργειών στον επιχειρηματικό τομέα (κάθετα clusters κυκλικής οικονομίας) και μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος των επιχειρήσεων
- 6.28. Ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση με την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό σχετικών υποδομών και τη χρήση έξυπνων τεχνολογιών
- 6.29. Δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης για ΜμΕ σε θέματα κυκλικής οικονομίας
- 6.30. Ενίσχυση της κυκλικής επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της αύξησης πρακτικών κυκλικής οικονομίας (τρόφιμα, πλαστικά, διαχείριση και αξιοποίηση αποβλήτων αστικών περιοχών, επαναχρησιμοποίηση δομικών υλικών, κ.λπ.)
- 6.31. Μείωση ενεργειακού αποτυπώματος των επιχειρήσεων μέσω προώθησης της κυκλικότητας στις μεθόδους παραγωγής
- 6.32. Παροχή κινήτρων για επιχειρήσεις που επενδύουν σε περιβαλλοντικές τεχνολογίες
- 6.33. Επαναχρησιμοποίηση αντικειμένων σε συνδυασμό με δημιουργία κοινωνικών και επιχειρηματικών δικτύων.

Αναμενόμενη συμβολή τους στον εν λόγω ειδικό στόχο:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η στήριξη της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης είτε με ανάπτυξη δικτύων διαλογής και συλλογής στην πηγή είτε με την κατασκευή νέων υποδομών ή/ και αναβάθμιση ή/ και εκσυγχρονισμό των σχετικών υποδομών με γνώμονα την προσαρμογή τους, σύμφωνα

με τις Οδηγίες της ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας, η χρήση έξυπνων τεχνολογιών στη διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων, η προώθηση δράσεων για την ενημέρωση και πληροφόρηση των πολιτών σε σχέση με την ανακύκλωση και την κυκλική οικονομία, αλλά και η υλοποίησης δράσεων για τον περιορισμό της χρήσης πλαστικών, η διαχείριση της ιλύος που παράγεται από Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας αστικών Λυμάτων είτε με συνεπεξεργασία με τα στερεά απόβλητα είτε ξεχωριστά, η προώθηση και υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας από τις επιχειρήσεις σε εφαρμογή μέτρων του εθνικού προγράμματος πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων για τα ρεύματα στόχους και σε εφαρμογή μέτρων της εθνικής στρατηγικής για την κυκλική οικονομία, η προώθηση της βιοοικονομίας και η προώθηση κυκλικών επιχειρηματικών μοντέλων καινοτομίας.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΔΕΥΑ
- ✓ ΦοΔΣΑ
- ✓ Ερευνητικοί οργανισμοί
- ✓ ΑΕΙ
- ✓ Ιδιώτες

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

- ✓ Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως προς την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση

των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε όλες τις δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

- ✓ Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ), οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (ΒΑΑ), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν στις ίδιες περιοχές.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 - 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027»
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή εγγυήσεων, δανείων, ιδίων κεφαλαίων ή μίξης αυτών, σε όποιες Πράξεις πληρούν σχετικά κριτήρια (βιωσιμότητας, ανταγωνισμού, υπηρεσίες ΥΓΟΣ, συμβατότητας με σχετικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της χώρας κ.λπ.).

2.Α.2.1.2.Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών								
Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
4	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCO34	Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων	Τόνοι/Έτος	2.949.002	3.226.365
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCO107	Επενδύσεις σε υποδομές για χωριστή συλλογή αποβλήτων	€	80.000.000	160.000.000
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X1	Ποσοστό διαλογής στην πηγή των αστικών αποβλήτων (συνολικά και ανά είδος αποβλήτων)	% επί της συνολικά παραγόμενης ποσότητας των αποβλήτων		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X2	Ποσοστό ανακυκλωμένου περιεχόμενου στα νέα προϊόντα	% σε σχέση με το συνολικό βάρος		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X3	Ποσότητα αποβλήτων που αποχαρκτηρίζεται	Τόνοι		
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X4	Ποσότητα των αποβλήτων τροφίμων συνολικά και χωριστά για κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων (βάσει της κοινής μεθοδολογίας και	Ποσοστό %		

					ελάχιστων απαιτήσεων ποιότητας για την ομοιόμορφη μέτρηση των επιπέδων αποβλήτων τροφίμων της Επιτροπής)			
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X5	Μέτρηση του βαθμού πρόληψης της παραγωγής των αποβλήτων τροφίμων ως η παραγωγή αποβλήτων τροφίμων κατά το έτος μέτρησης προς την αντίστοιχη ποσότητα του έτους βάσης (2023) συνολικά και χωριστά για κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων	Τόνοι		

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
4	νι. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR46	Πληθυσμός που εξυπηρετείται από εγκαταστάσεις ανακύκλωσης αποβλήτων και μικρά συστήματα διαχείρισης αποβλήτων	Ποσοστό	96%	2019	100%	ΥΠΕΝ/ Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων/ ΕΣΔΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR47	Ανακυκλωμένα απόβλητα	Τόνοι/ Έτος	1.180.373	2019	3.108.899	ΥΠΕΝ/ Διεύθυνση Διαχείρισης	Τιμή στόχου για το 2030 σύμφωνα

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
										Αποβλήτων/ ΕΣΔΑ	με τον ΕΣΔΑ / ποσότητα των αστικών αποβλήτων που υπόκειται σε ανακύκλωση (εισροή)
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR48	Ανακυκλωμένα απόβλητα που χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες	Τόνοι/ Έτος	846.226	2019	1.881.957	ΥΠΕΝ/ Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων/ ΕΣΔΑ	Τιμή στόχου για το 2030 σύμφωνα με τον ΕΣΔΑ
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR103	Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά	Τόνοι (βιοαποβλήτων)/ Έτος	139.244	2020	1.228.237	ΥΠΕΝ/ Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων/ ΕΣΔΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR49	Ανακτηθέντα απόβλητα	Τόνοι/ Έτος	1.254.458	2019	4.771.349	ΥΠΕΝ/ Διεύθυνση Διαχείρισης Αποβλήτων/ ΕΣΔΑ	Τιμή στόχου για το 2030 σύμφωνα

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
											με τον ΕΣΔΑ

2.Α.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		041 (Δράσεις κυκλικής οικονομίας στα υγρά απόβλητα όπως η επαναχρησιμοποίηση του ύδατος από την επεξεργασία της ΕΕΛ και η διαχείριση της ιλύος.	76.000.000
				042	224.580.000
				043	923.921.820
				044	38.000.000
				045	57.000.000

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ vi	01, 03, 04	

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ vi		

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ vi		

2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 5: «Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά τους πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+

2.A.2. Ειδικός στόχος - Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 5 καλύπτει έναν ειδικό στόχο (ΕΣ ν) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε όλες τις κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 5 χρηματοδοτείται από το ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο ν «Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού»:

7.1. Ολοκλήρωση έργων υγρών αποβλήτων οικισμών Γ' προτεραιότητας που θα περάσουν phasing και διαχειρίζονται από την ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ: Έργα οικισμών Γ' προτεραιότητας που έχουν ενταχθεί και διαχειρίζονται από το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ, είναι δε μεγάλα και κρίσιμα και γίνονται phasing. Έργα σημαντικά, όπως η διαχείριση υγρών αποβλήτων στα Οινόφυτα της ΛΑΠ Ασωπού και η ολοκλήρωση του αποχετευτικού δικτύου του Κορινθιακού Κόλπου από Ακράτα έως Πάτρα (τα άλλα τμήματα έχουν ήδη ολοκληρωθεί από την ΕΥΔ ΥΜΕΠΕΡΑΑ).

7.2. Σημαντικά έργα ύδρευσης που έχουν ήδη ενεργοποιηθεί και συμμορφώνονται σε συγκεκριμένες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις:

- ο Έργο ύδρευσης από πηγή Αναβάλλου Αργολίδας (Μελέτη ΕΠΠΕΡΑΑ)
- ο Έργο ύδρευσης Δήμου Τανάγρας και εμπλουτισμός υδροφόρου ορίζοντα για προστασία Υλίκης (συμπεριλαμβάνονται στην ΛΑΠ Ασωπού)
- ο Έργο ύδρευσης νήσου Κέρκυρας
- ο Ολοκλήρωση έργων ύδρευσης Ρόδου από Γαδουρα (υλοποίηση από Φορέα Διαχείρισης Ρόδου)
- ο Ύδρευση Αμφιλοχίας που ολοκληρώνει το έργο που εκτελείται στο ΥΜΕΠΕΡΑΑ στην περιοχή του Βάλτου Αιτωλοακαρνανίας.

7.3. Έργα ύδρευσης phasing που διαχειρίζεται η ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ

- 7.4. Αφαλατώσεις σε συμπλέγματα νησιών ή παραλιακών μετώπων με χρήση ΑΠΕ (Μελέτη ΥΠΕΝ) με εμπλοκή της ΕΥΔΑΠ Νήσων ή άλλου Οριζόντιου Φορέα: Έργα αφαλατώσεων σε επίπεδο πιλοτικό, που θα προκύψουν από τη μελέτη του ΥΠΕΝ για χρήση και ΑΠΕ, με εμπλοκή της ΕΥΔΑΠ Νήσων ή άλλου οριζόντιου φορέα - Υποστήριξη Jaspers.
- 7.5. Δίκτυο παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων (ΥΠΕΝ - ΕΛΚΕΘΕ - ΕΑΓΜΕ - ΕΚΒΥ - ΔΕΥΑ Λάρισας - Μουσείο Γουλανδρή - ΕΘΙΑΓΕ): Βασικό έργο της ΕΥΔ Περιβάλλοντος. Η υλοποίησή του γίνεται σε 3 ΠΠ. Εξαετής παρακολούθηση από το ΥΠΕΝ.
- 7.6. Πιλοτικές Παρεμβάσεις σε 10 επιλεγμένες περιοχές με δράσεις Ολιστικής διαχείρισης του Δικτύου Ύδρευσης: Ολιστική αντιμετώπιση σε επιλεγμένες πιλοτικά περιοχές για παροχή επαρκούς και ποιοτικού πόσιμου ύδατος (μεγάλες πόλεις, κυρίως). Δράσεις, όπως αντικατάσταση των αμιαντοτσιμεντοσωλήνων, πλήρης εφαρμογή συστημάτων τηλεμετρίας και έξυπνων υδρομέτρων, επανάχρηση ύδατος από ΕΕΛ, δράσεις εξοικονόμησης ύδατος σε κατοικίες (έξυπνα συστήματα εντός κατοικίας - συγκέντρωση ύδατος σε δεξαμενές για πότισμα κήπων με έξυπνα συστήματα ύδρευσης - ενίσχυση ιδιωτών και κίνητρα). Τελικός σκοπός των αποτελεσμάτων είναι η δημιουργία βέλτιστων πρακτικών για την εξορθολογισμένη χρήση του νερού.
- 7.7. Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών - Δράσεις Θαλάσσιας Στρατηγικής & Ολοκλήρωση Θαλάσσιων Χωροταξικών Πλαισίων: Οριζόντιες Στρατηγικές Πολιτικές με παροχή κατευθύνσεων και μέτρων από την αναθεώρηση των ΣΔΛΑΑΠ (6ετής), την εκπόνηση των Θαλάσσιων Χωροταξικών και την συνέχιση του προγράμματος της Θαλάσσιας Στρατηγικής (υλοποιείται ήδη από το ΕΛΚΕΘΕ και το ΕΝΙΑΛΕ).
- 7.8. Πιλοτικές δράσεις αναβάθμισης σημαντικών ΕΕΛ με οριζόντια αντιμετώπιση (μέσω ΣΔΙΤ): Συμμετοχή του Προγράμματος σε πιλοτικές εφαρμογές (διερεύνηση για έργο ΣΔΙΤ) για ένα αριθμό σημαντικών ΕΕΛ, με σκοπό την αποτίμηση των ποιοτικών εκροών και την εφαρμογή καλών πρακτικών..
- 7.9. Προώθησης επαναχρησιμοποίησης νερού εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων: Έργα επαναχρησιμοποίησης ύδατος κατά τα προβλεπόμενα και στο προσχέδιο του νέου Οδικού Χάρτη για την κυκλική οικονομία. Τα ανωτέρω έργα προκύπτουν από τη μελέτη που εκπονεί το ΥΠΕΝ και ο σχεδιασμός πρέπει να παραμείνει κεντρικός. Υπάρχει πρόβλεψη και για ομαδοποίηση σε έργα ΣΔΙΤ. Εκπονεί εμπειρογνωμοσύνη το ΥΠΕΝ.
- 7.10. Επαναχρησιμοποίηση του νερού σε κτιριακές υποδομές (γκρι και μαύρο νερό) - Δράσεις εξοικονόμησης ύδατος: Πρόγραμμα, όπως το «Εξοικονομώ», αλλά για την εξοικονόμηση ύδατος. Αξιοποίηση μελέτης που είχε αναθέσει το πρόγραμμα ΕΠΠΕΡΑΑ.
- 7.11. Προστασία, ανάδειξη και διευθέτηση μεγάλων υδροκριτών (Κηφισός, κ.λπ.): Παρεμβάσεις σε βασικούς υδροκρίτες.

Αναμενόμενη συμβολή της στον εν λόγω ειδικό στόχο:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής για τη θάλασσα με στόχο τη «zero-pollution» και της συνολικής προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων, η καθολική πρόσβαση σε επαρκές πόσιμο νερό με ιδιαίτερη έμφαση σε απομακρυσμένα και μικρά νησιά και σε περιοχές που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ποιότητας πόσιμου νερού, η αξιοποίηση των επιφανειακών νερών και όπου δεν υπάρχει εναλλακτική επιλογή, της στα απομακρυσμένα μικρά νησιά θα αξιοποιούνται οι θαλάσσιοι υδάτινοι πόροι, η κατάρτιση της εθνικού σχεδιασμού για τη διαχείριση και προστασία συνολικά των υδάτινων πόρων, η ενίσχυση των φορέων χάραξης στρατηγικής διαχείρισης των υδάτων και των υδάτινων (και θαλάσσιων) πόρων, η διαμόρφωση της αποτελεσματικού χωροταξικού σχεδιασμού με καθορισμό ζωνών υδατικού ισοζυγίου και κατάλληλων χρήσεων, η ψηφιακή καταγραφή των δικτύων υδροδότησης, η παρακολούθηση της ποιότητας των επιφανειακών και υπογείων υδάτων, η εφαρμογή «έξυπνων» συστημάτων τηλεελέγχου – τηλεχειρισμού των διαρροών των δικτύων ύδρευσης, η κάλυψη σε υποδομές διαχείρισης λυμάτων θα αφορά σε οικισμούς Α', Β' και Γ' προτεραιότητας, αλλά και σε μικρότερους οικισμούς, ιδίως σε τουριστικές και περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές με έμφαση σε μικρά νησιά, η διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης της ιλύος και η επαναχρησιμοποίηση του επεξεργασμένου ύδατος.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΔΕΥΑ
- ✓ ΓΟΕΒ/ ΤΟΕΒ
- ✓ ΑΕΙ
- ✓ Ιδιώτες

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

- ✓ Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως της την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε της της δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

- ✓ Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ), οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (ΒΑΑ), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για της εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από της παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν της της περιοχές.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 – 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα – Βουλγαρία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα – Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα – Αλβανία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας – Ιταλίας 2021-2027»
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή επιχορηγήσεων, εγγυήσεων, δανείων, ιδίων κεφαλαίων ή μίξης αυτών, σε όποιες Πράξεις πληρούν σχετικά κριτήρια (βιωσιμότητας, ανταγωνισμού, υπηρεσίες ΥΓΟΣ, συμβατότητας με σχετικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της χώρας κ.λπ.).

2.A.2.1.2.Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
5	ν. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RCO30	Μήκος νέων αγωγών ή αγωγών που ενισχύθηκαν για τη σύνδεση νοικοκυριών με το δίκτυο ύδρευσης	Χιλιόμετρα		450.000
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X6	Ημερήσια παραγωγή επεξεργασμένου νερού	M ³ /ημέρα		185.000
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RCO31	Μήκος νέων κατασκευών ή κατασκευών που ενισχύθηκαν αποχετευτικών δικτύων	Χιλιόμετρα		
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RO X7	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από Εγκατάσταση Επεξεργασίας αστικών λυμάτων	Ι.Κ.		104.636
		TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RCO32	Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων	Κυβικά/Έτος		

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
5	ν. Προαγωγή της βιώσιμης	TAMEIO ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR41	Πληθυσμός συνδεδεμένος σε βελτιωμένη παροχή νερού	Ποσοστό	70%	2020	100%	ΥΠΕΝ/ ΕΓΥ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	Αν η μ.μ. είναι αριθμός ο Στόχος: 600.000 κάτ.

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
	διαχείρισης του νερού	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR42	Πληθυσμός συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων	Ποσοστό	89%	2020	100%	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	Αν η μ.μ. είναι αριθμός ο Στόχος: 600.000 κάτ.
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR43	Απώλειες νερού	Ποσοστό	32%	2020	20%	ΥΠΕΝ/ ΕΓΥ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	Το Πρόγραμμα έχει απώλειες διαρροών στις Πιλοτικές δράσεις
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			Ποσοστό ισοδύναμου πληθυσμού που καλύπτεται από δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων οικισμών Α-Β-Γ προτεραιότητας κατά την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ	Ποσοστό	95%	2023	100%	ΥΠΕΝ/ ΕΓΥ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		RCR44	Υγρά απόβλητα που υποβάλλονται σε σωστή επεξεργασία	Κυβικά/Έτος		2020		ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	

2.Α.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης

Αριθ. Προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	ν. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		039	247.000.000
				040	22.800.000
				041	114.000.000

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης

Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ ν	01, 03, 04	

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση					
Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ ν		

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+					
Αριθ. Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		ΕΣ ν		

2.A.1. Άξονας Προτεραιότητας 6: «Προστασία της Βιοποικιλότητας»

☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά μια σχετική ειδική σύσταση ανά χώρα
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά την απασχόληση των νέων
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά καινοτόμες δράσεις
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά της πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο xi) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+
☐	Η προτεραιότητα αυτή αφορά ειδικά της πλέον άπορους του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο σημείο x) του άρθρου 4 παράγραφος 1 του Κανονισμού ΕΚΤ+

2.A.2. Ειδικός στόχος – Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης

2.A.2.1. Παρεμβάσεις των Ταμείων

Ο Άξονας Προτεραιότητας 6 καλύπτει έναν ειδικό στόχο (ΕΣ vii) και περιλαμβάνει δράσεις, οι οποίες χωροθετούνται σε δύο κατηγορίες Περιφερειών. Για το λόγο αυτό, ο ΑΠ 6 χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ.

Σχετικά είδη δράσεων:

Για τον ειδικό στόχο vii «Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης»:

8.1. Υποστήριξη του νέου μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών του δικτύου Natura 2000 (Κεντρική Δομή – ΟΦΥΠΕΚΑ)

8.2. Αναβάθμιση της οικολογικής συνοχής του δικτύου Natura 2000 και βελτίωση των υπηρεσιών του οικοσυστήματος

8.3. Παρεμβάσεις κατ' εφαρμογή του αναθεωρημένου ΡΑΦ κι όχι μόνο στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Τέτοιες δράσεις ενδεικτικά είναι :

- Ο έλεγχος της παράνομης χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων για τη μείωση της θνησιμότητας των πτωματοφάγων πτηνών καθώς και άλλων σημαντικών ειδών.
- Τα μέτρα μείωσης της θνησιμότητας ειδών ορνιθοπανίδας (μόνωση πυλώνων και τοποθέτηση σημαντήρων σε 30 χλμ. δικτύου μεταφοράς ενέργειας/έτος εντός του δικτύου Natura 2000)
- Η κατασκευή ειδικών περασμάτων για την αποτροπή της θανάτωσης αμφιβίων, ερπετών και μικρών θηλαστικών από διερχόμενα οχήματα
- Η εκπόνηση Εθνικού στρατηγικού σχεδίου οργάνωσης και ανάπτυξης του Τουρισμού στις περιοχές του δικτύου Natura 2000
- Η δημιουργία και Λειτουργία Ενιαίας Διαδικτυακής Πύλης (Portal) για τη βιοποικιλότητα (BIODIVERSITY PORTAL).
- Η αποκατάσταση ενδιαιτημάτων ιχθυοπανίδας σε υδάτινα συστήματα

8.4. Καθορισμός Προεδρικών Διαταγμάτων αναφορικά με τις δραστηριότητες που θα συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών με όρους προστασίας της βιοποικιλότητας

8.5. Βελτίωσης της γνώσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων, με την εγκαθίδρυση και εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος μόνιμης παρακολούθησης ειδών/ οικοτόπων.

8.6. Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, για τα οποία κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση της σημερινής κατάστασής τους, μέσω εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης ειδών και οικοτόπων και των Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών

8.7. Καταγραφή και αντιμετώπιση κινδύνων σε θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000

- 8.8. Δημιουργία πράσινων υποδομών για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων εντός και εκτός δικτύου Natura 2000 και ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος
- 8.9. Αντιμετώπιση των επιπτώσεων των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών με έμφαση στο θαλάσσιο περιβάλλον και σε είδη/ τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος
- 8.10. Μετριασμός των επιπτώσεων των μεγάλων υποδομών (π.χ. αιολικών πάρκων, έρευνα για εξόρυξη υδρογονανθράκων κ.λπ.) σε περιοχές Natura 2000 και σε είδη/ τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος
- 8.11. Πρόληψη και αποκατάσταση ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων (αναδασώσεις)
- 8.12. Ορεινά Υδρονομικά έργα για τη διαχείριση των υδάτων (φυτοτεχνικά και τεχνικά) και την αποκατάσταση των καμένων εκτάσεων

Αναμενόμενη συμβολή τους στον εν λόγω ειδικό στόχο:

Τα σημαντικότερα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η προστασία της βιοποικιλότητας και των δασών, μέσω των θεσμοθετημένων οργάνων του ΥΠΕΝ (Διεύθυνση Βιοποικιλότητας, ΟΦΥΠΕΚΑ), η αναβάθμιση της οικολογικής συνοχής του δικτύου Natura 2000, η καλύτερη αντιμετώπιση των ξενικών ειδών, η διατήρηση των γενετικών πόρων, η βελτίωση των οικοσυστηματικών υπηρεσιών, η βελτίωση της ικανότητας παρακολούθησης και καταγραφής πιέσεων/

απειλών και αναγκών διαχείρισης, η προώθηση δράσεων ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη βιοποικιλότητα και τις περιοχές Natura 2000 και η προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων και εκτός περιοχών Natura 2000.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Οργανισμοί του Δημοσίου
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ Ερευνητικοί οργανισμοί
- ✓ ΑΕΙ

Δράσεις που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και τη μη διάκριση:

- ✓ Το Πρόγραμμα είναι ουδέτερο ως προς την προώθηση των αρχών της ισότητας των ευκαιριών πρόσβασης σε χρηματοδότηση και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνοτικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων και της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων του. Επιπλέον, ενσωματώνει την αρχή της μη διάκρισης προωθώντας ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση, τη χρήση των υπηρεσιών και τα θετικά αναμενόμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων που στοχεύουν στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και σε όλες τις δράσεις ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης πολιτών και φορέων.

Ένδειξη για τα ιδιαίτερα στοχευόμενα εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων:

- ✓ Το Πρόγραμμα εκπονείται σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συγκεκριμένη χωρική θεώρηση. Επομένως, η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην εδαφική ανάπτυξη δεν βρίσκει εφαρμογή στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Εντούτοις, οι κατά τόπους στρατηγικές ανάπτυξης μέσω Ολοκληρωμένων Εδαφικών Επενδύσεων (ΟΕΕ),

οι στρατηγικές ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (BAA), η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Αστικής Πρωτοβουλίας, οι πρωτοβουλίες για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και η προσέγγιση χρήσης μέσων Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), που πρόκειται να υιοθετηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, υποστηρίζονται σημαντικά από τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στο εν λόγω Πρόγραμμα και στοχεύουν στις ίδιες περιοχές.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις:

Το Πρόγραμμα θα εξετάσει την πιθανότητα ενθάρρυνσης της συνεργασίας των δικαιούχων της Ελλάδας με δικαιούχους άλλου Κράτους-Μέλους, μέσω δράσεων διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας. Δράσεις/ έργα του Προγράμματος θα έχουν συνέργειες με τα σχεδιαζόμενα Προγράμματα ΕΕΣ της περιόδου 2021 - 2027 και ειδικότερα με:

- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027»
- ✓ Το Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027
- ✓ Τη Μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR).

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων:

- ✓ Θα προσφερθεί η δυνατότητα άντλησης πρόσθετης (ιδιωτικής) χρηματοδότησης με τη μορφή επιχορήγησης.

2.A.2.1.2.Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO37	Επιφάνεια τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης σύμφωνα με το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας	Τετραγωνικά χιλιόμετρα	29.500	59.000
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	RCO99	Επιφάνεια τόπων, εκτός των τόπων Natura 2000, που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης	Τετραγωνικά χιλιόμετρα		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή βάσης ή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
6	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών (σύνολο περιοχών Natura 2000) με Εργαλεία Διαχείρισης	Ποσοστό	2%	2020	100%	ΥΠΕΝ, Εκθέσεις Διαχειριστικής Αρχής	
			Λιγότερο αναπτυγμένες								

2.A.2.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης (άνευ αντικειμένου για το ΕΤΘΑ)

Πίνακας 4: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης					
Αριθ. προτεραιότητας	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	049	26.400.000
			Αναπτυγμένες		
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης	050	52.800.000
			Αναπτυγμένες		

Πίνακας 5: Διάσταση 2 – μορφή χρηματοδότησης					
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii	01	
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

Πίνακας 6: Διάσταση 3 – μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση					
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

Πίνακας 7: Διάσταση 6 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+					
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Ειδικός στόχος	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	ΕΣ vii		
		Λιγότερο αναπτυγμένες			

2.B. Προτεραιότητα «Τεχνική βοήθεια»

2.B.1. Άξονας Προτεραιότητας 7: «Τεχνική Βοήθεια»

2.B.1.1. Παρέμβαση από τα Ταμεία

Ο Άξονας Προτεραιότητας 7 καλύπτει όλες τις κατηγορίες Περιφερειών διότι περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν το σύνολο της επικράτειας της χώρας. Για το λόγο αυτό θα χρηματοδοτηθεί τόσο από το ΕΤΠΑ όσο και το ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Οι σχετικοί τύποι δράσεων:

9.1. Πληροφόρηση και επικοινωνία

9.2. Εκπαίδευση και συμβουλευτική υποστήριξη εμπλεκόμενων φορέων

9.3. Αξιολόγηση, εκπόνηση ή επικαιροποίηση μελετών και σύνταξη φακέλων μεγάλων έργων

9.4. Συλλογή δεδομένων

9.5. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων

9.6. Ένταξη, διοίκηση, παρακολούθηση, επίβλεψη, επαλήθευση, έλεγχος και ολοκλήρωση των έργων

9.7. Ενσωμάτωση δράσεων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και διάδοσης των αποτελεσμάτων.

Βασικές ομάδες-στόχοι:

- ✓ Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του
- ✓ Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ ΥΠΕΝ
- ✓ Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων
- ✓ Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ
- ✓ Οργανισμοί του Δημοσίου
- ✓ Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ✓ ΟΤΑ
- ✓ ΔΕΥΑ
- ✓ ΦοΔΣΑ
- ✓ Ερευνητικοί οργανισμοί
- ✓ ΑΕΙ
- ✓ Ιδιώτες, Νοικοκυριά

2.B.1.2. Δείκτες

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	ID	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
7		ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Αριθμός συμβάσεων		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Υπηρεσίες Συμβούλων Τεχνικής Υποστήριξης	Αριθμός συμβάσεων		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Σύμβουλοι επικοινωνίας - Επικοινωνιακά σχέδια δράσης - Ενέργειες επικοινωνίας και πληροφόρησης	Αριθμός συμβάσεων		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Μελέτες, σύμβουλοι, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Αριθμός συμβάσεων		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						
		ΕΤΠΑ	Μετάβασης		Υποστηρικτικά εργαλεία και υπηρεσίες - Σχέδια διαχείρισης - Στρατηγικά σχέδια και μελέτες	Αριθμός συμβάσεων		
			Λιγότερο αναπτυγμένες					
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ						

2.B.1.3. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Πίνακας 8: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης				
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
7	ΕΤΠΑ	Μετάβασης	140, 141, 142, 143	
		Λιγότερο αναπτυγμένες		
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ		140, 141, 142, 143	

Πίνακας 9: Διάσταση 5 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+				
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
7	ΕΤΠΑ	Μετάβασης		
		Λιγότερο αναπτυγμένες		
	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ			

2.B.2. Προτεραιότητα «Τεχνική βοήθεια» σύμφωνα με το άρθρο 32

2.B.2.1. Παρέμβαση από τα Ταμεία

Περιγραφή της τεχνικής βοήθειας βάσει πληρωμών που δεν συνδέονται με δαπάνες:

Το κράτος μέλος μπορεί να προτείνει να αναλάβει πρόσθετες δράσεις τεχνικής βοήθειας για την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων που απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση και χρησιμοποίηση των πόρων των Ταμείων. Για να χρησιμοποιήσει τη συνεισφορά της Ένωσης στο σύνολο ή σε μέρη μιας προτεραιότητας προγραμμάτων βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες, το κράτος μέλος

υποβάλλει πρόταση στην Επιτροπή, σύμφωνα με τα υποδείγματα που παρατίθενται στα παραρτήματα V και VI του ΚΚΔ, ως μέρος του Προγράμματος ή αιτήματος για την τροποποίησή του. Η πρόταση περιέχει τις ακόλουθες πληροφορίες:

1. προσδιορισμό της σχετικής προτεραιότητας και του συνολικού ποσού το οποίο καλύπτεται από τη χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με δαπάνες περιγραφή του μέρους του προγράμματος και του τύπου των πράξεων που καλύπτονται από την χρηματοδότηση που δεν σχετίζεται με τις δαπάνες,
2. περιγραφή των όρων που πρέπει να εκπληρωθούν ή των αποτελεσμάτων που πρέπει να επιτευχθούν και χρονοδιάγραμμα,
3. ενδιάμεσα παραδοτέα που ενεργοποιούν τη διαδικασία επιστροφής από την Επιτροπή,
4. μονάδες μέτρησης,
5. το χρονοδιάγραμμα για την επιστροφή από την Επιτροπή και τα σχετικά ποσά που συνδέονται με την πρόοδο στην εκπλήρωση όρων ή την επίτευξη αποτελεσμάτων,
6. τις ρυθμίσεις για την επαλήθευση των ενδιάμεσων παραδοτέων και την εκπλήρωση όρων ή την επίτευξη αποτελεσμάτων,
7. τις μεθόδους προσαρμογής των ποσών, ανάλογα με την περίπτωση και
8. τις ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της διαδρομής ελέγχου, σύμφωνα με το παράρτημα XI, που αποδεικνύει την εκπλήρωση όρων ή την επίτευξη αποτελεσμάτων.

2.B.2.2. Ενδεικτική κατανομή των πόρων του προγράμματος (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Πίνακας 8: Διάσταση 1 – πεδίο παρέμβασης				
Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
			140	
			141	
			142	
			143	

Πίνακας 9: Διάσταση 5 – δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

3. ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

3.Α. Μεταφορές και συνεισφορές

☐ Τροποποίηση του προγράμματος που αφορά το άρθρο 10 του ΚΚΔ (συνεισφορά στο μηχανισμό InvestEU)
☐ Τροποποίηση του προγράμματος που αφορά το άρθρο 21 του ΚΚΔ (μεταφορές σε μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης συμπεριλαμβάνοντας τις μεταφορές μεταξύ των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής)

Πίνακας 15: Συνεισφορές στο μηχανισμό InvestEU

Ταμείο	Κατηγορία Περιφερειών	Σκέλος 1 (α)	Σκέλος 2 (β)	Σκέλος 3 (γ)	Σκέλος 4 (δ)	Σκέλος 5 (ε)	Ποσό (στ)=(α)+(β)+(γ)+(δ)+(ε)
ΕΤΠΑ							
	Λιγότερο αναπτυγμένες						
	Μετάβασης						
Ταμείο Συνοχής							
ΣΥΝΟΛΟ							

Αιτιολόγηση της προτεινόμενης συνεισφοράς:

--

Πίνακας 16: Μεταφορές σε μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση

Ταμείο	Κατηγορία Περιφερειών	Μέσο 1 (α)	Μέσο 2 (β)	Μέσο 3 (γ)	Μέσο 4 (δ)	Μέσο 5 (ε)	Ποσό μεταφοράς (στ)=(α)+(β)+(γ)+(δ)+(ε)
ΕΤΠΑ							
	Μετάβασης						
	Λιγότερο αναπτυγμένες						
Ταμείο Συνοχής							
ΣΥΝΟΛΟ							

Αιτιολόγηση της προτεινόμενης μεταφοράς:

--

Πίνακας 17: Μεταφορές μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης, συμπεριλαμβάνοντας τις μεταφορές μεταξύ των Ταμείων της πολιτικής συνοχής

		ΕΤΠΑ				ΕΚΤ+				ΤΣ	ΕΤΘΑ	ΤΑΜΕ	ΤΕΑ	ΜΔΣΘ	ΣΥΝΟΛΟ
		Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβασης	Λιγότερο αναπτυγμένες	Εξόχως απόκεντρες και αραιοκατοικημένες	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβασης	Λιγότερο αναπτυγμένες	Εξόχως απόκεντρες						
ΕΤΠΑ															
	Μετάβασης														
	Λιγότερο αναπτυγμένες														
Ταμείο Συνοχής															
ΣΥΝΟΛΟ															

Αιτιολόγηση της προτεινόμενης μεταφοράς:

Πίνακας 18: Αρχική κατανομή για το ΤΔΜ στο πρόγραμμα

	Αρχική κατανομή για το ΤΔΜ στο πρόγραμμα ανά κατηγορία περιφέρειας		
	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβασης	Λιγότερο αναπτυγμένες
Αρχική κατανομή για το ΤΔΜ μέσα στο πρόγραμμα			

Υποχρεωτική μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ ως συμπληρωματική στήριξη στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Κατανομή στο ΤΔΜ	☐ αφορά εσωτερικές μεταφορές μέσα στο πρόγραμμα με την κατανομή του ΤΔΜ (Πίνακας 18Α)
	☐ αφορά μεταφορές από άλλα προγράμματα στο πρόγραμμα με την κατανομή του ΤΔΜ (Πίνακας 18Β)
	☐ Α/Α (δηλ. καμία στήριξη από το ΤΔΜ στο πρόγραμμα)

Πίνακας 18Α: Μεταφορά πόρων από το ΕΤΠΑ στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) μέσα στο πρόγραμμα

		Κατανομή ΤΔΜ μέσα στο πρόγραμμα ανά κατηγορία Περιφέρειας		
		Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβασης	Λιγότερο αναπτυγμένες
Μεταφορές μέσα το πρόγραμμα (πρόσθετη στήριξη) ανά κατηγορία Περιφέρειας				
ΕΤΠΑ				
	Μετάβασης			
	Λιγότερο αναπτυγμένες			
ΣΥΝΟΛΟ				

Πίνακας 18Β: Μεταφορά πόρων ΕΤΠΑ από άλλο(α) πρόγραμμα(τα) στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) του εν λόγω προγράμματος

		Πρόσθετη στήριξη του ΤΔΜ στο εν λόγω πρόγραμμα (αριθμός CCI) ανά κατηγορία Περιφέρειας		
		Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβασης	Λιγότερο αναπτυγμένες
Μεταφορά(ές) από άλλο(α) πρόγραμμα(τα) (πρόσθετη στήριξη) ανά κατηγορία Περιφέρειας				
Πρόγραμμα 1 (αριθμός CCI)				
ΕΤΠΑ				
	Μετάβασης			
	Λιγότερο αναπτυγμένες			
Πρόγραμμα 2 (αριθμός CCI)				
Πρόγραμμα 3 (αριθμός CCI)				
Σύνολο ΕΤΠΑ				
	Μετάβασης			
	Λιγότερο αναπτυγμένες			
ΣΥΝΟΛΟ				

Αιτιολόγηση της υποχρεωτικής μεταφοράς από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ με βάση τους προγραμματισμένους τύπους παρέμβασης:

--

3.1. Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά έτος

Πίνακας 10: Χρηματοδοτικά κονδύλια ανά έτος									
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021 (€)	2022 (€)	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Σύνολο (€)
	Λιγότερο αναπτυγμένες	184.698.497	184.698.497	184.698.497	184.698.497	184.698.497	184.698.497	184.698.497	1.292.889.477
	Μετάβασης	75.417.031	75.417.031	75.417.031	75.417.031	75.417.031	75.417.031	75.417.031	527.919.219
Σύνολο (ΕΤΠΑ)		260.115.529	260.115.529	260.115.529	260.115.529	260.115.529	260.115.529	260.115.529	1.820.808.700
Ταμείο Συνοχής		278.343.117	278.343.117	278.343.117	278.343.117	278.343.117	278.343.117	278.343.117	1.948.401.820
Σύνολο		538.458.646	538.458.646	538.458.646	538.458.646	538.458.646	538.458.646	538.458.646	3.769.210.520

3.2. Σύνολο χρηματοδοτικών κονδυλίων ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση

Για το στόχο για την απασχόληση και την ανάπτυξη:

Πίνακας 11: Σύνολο χρηματοδοτικών κονδυλίων ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση										
Στόχος πολιτικής/ ΤΔΜ ή ΤΒ	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικής ή δημόσιας)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας**	Συνεισφορά της ΕΕ (α)	Εθνική συνεισφορά (β) = (γ) + (δ)	Ενδεικτική ανάλυση της εθνικής συμμετοχής		Σύνολο (ε)=(α)+(β)*	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ)=(α)/(ε)*
							δημόσια	ιδιωτική		
							(γ)	(δ)		
Στόχος πολιτικής/ ΤΔΜ ή ΤΒ	Άξονας προτεραιότητας 1	Δ/Σ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	Λιγότερο αναπτυγμένες						
				Μετάβασης						
	Άξονας προτεραιότητας 2	Δ/Σ	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες						
				Μετάβασης						
	Άξονας προτεραιότητας 3	Δ/Σ	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες						
				Μετάβασης						
	Άξονας προτεραιότητας 4	Δ/Σ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ							
	Άξονας προτεραιότητας 5	Δ/Σ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ							
	Άξονας προτεραιότητας 6	Δ/Σ	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες						
				Μετάβασης						
Τεχνική Βοήθεια	ΤΒ άρθρο 29 ΚΚΔ		ΕΤΠΑ/ ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ							
	ΤΒ άρθρο 30 ΚΚΔ		ΕΤΠΑ/ ΤΑΜΕΙΟΝ ΣΥΝΟΧΗΣ							
Σύνολο ΕΤΠΑ				Μετάβασης						
Σύνολο ΤΣ				Λιγότερο αναπτυγμένες						
Γενικό σύνολο										

* Κατά περίπτωση για όλες τις κατηγορίες περιφερειών.

4. ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ ΠΡΟΣΦΟΡΟΙ ΟΡΟΙ

Οι Αναγκαίοι Όροι²⁰ αποτελούν ως επί το πλείστον συνέχεια των αιρεσιμοτήτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, για τις οποίες με βάση τις απαιτήσεις των κριτηρίων των ΑΟ απαιτείται η περαιτέρω εφαρμογή και η εξέλιξή τους.

Ο Πίνακας του Παραρτήματος III «Οριζόντιοι αναγκαίοι πρόσφοροι όροι – άρθρο 11 παράγραφος 1» του ΚΚΔ θα προστεθεί μετά από συνδρομή της ΕΑΣ

Οι σχετιζόμενοι θεματικά Αναγκαίοι Όροι του Παραρτήματος IV του ΚΚΔ που συνδέεται με τον τομέα του Περιβάλλοντος είναι:

- 2.1 Strategic policy framework to support energy efficiency renovation of residential and non-residential buildings/ Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την υποστήριξη της ενεργειακής απόδοσης ανακαίνισης κατοικιών και μη οικιστικών κτιρίων. Αφορούν στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) το οποίο έχει εγκριθεί, το Εθνικό Σχέδιο για τα κτίρια μηδενικής κατανάλωσης που έχει εγκριθεί και την Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος που εκκρεμεί (λόγω διαβούλευσης).
- 2.2 Governance of for the energy sector/ Διακυβέρνηση για τον ενεργειακό τομέα. Αφορούν στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) το οποίο έχει εγκριθεί.
- 2.3 Effective promotion of the use of renewable energy across sectors and across the EU/ Αποτελεσματική προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε διάφορους τομείς και σε ολόκληρη την ΕΕ. Αφορά στην Στρατηγική για την Οδηγία για τις ΑΠΕ και η ανάληψη μέτρων για την εκπλήρωση των στόχων της Οδηγίας (έχει εκπληρωθεί).
- 2.4 Effective disaster risk management framework/ Αποτελεσματικό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων καταστροφών
- 2.5 Updated planning for required investments in water and wastewater sectors/ Επικαιροποιημένος προγραμματισμός για τις απαιτούμενες επενδύσεις στους τομείς των υδάτων και των λυμάτων. Ήδη επικαιροποιείται ο Εθνικός Σχεδιασμός και τα 13 Περιφερειακά Σχέδια Αστικών Λυμάτων, τα οποία θα εγκριθούν από την Επιτροπή καθοδήγησης και εκπονείται η Στρατηγική της Χώρας για το πόσιμο νερό).
- 2.6 Updated planning for waste management/ Επικαιροποιημένος προγραμματισμός για τη διαχείριση των αποβλήτων (ενώ έχει αναθεωρηθεί ο Εθνικός Σχεδιασμός Στερεών Αποβλήτων και εκπονούνται τα 13 Περιφερειακά Σχέδια)

²⁰ Αναμένονται οριζόντιες οδηγίες ΕΑΣ.

Η εκπλήρωση των ανωτέρω ΑΟ συνδέονται με τη χρηματοδότηση δράσεων υπό τους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

(i) προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης για τους ΑΟ 2.1 και 2.2

(ii) προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τους ΑΟ 2.2 και 2.3

(iv) προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές για τον ΑΟ 2.4

(v) προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού για τον ΑΟ 2.5

(vi) προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία για τον ΑΟ 2.6

Πίνακας 12: Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι							
Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι	Ταμείο	Ειδικός στόχος (Α/Α για το ΕΤΘΑ)	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Εκπλήρωση των κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
2.1 Στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την υποστήριξη της ενεργειακής απόδοσης ανακαίνισης κατοικιών και μη οικιστικών κτιρίων	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(i) προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	Ναι/Όχι		N/O	Αφορούν στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) το οποίο έχει εγκριθεί, το Εθνικό Σχέδιο για τα κτίρια μηδενικής κατανάλωσης που έχει εγκριθεί και την Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος που εκκρεμεί (λόγω διαβούλευσης)	
2.2 Διακυβέρνηση για τον ενεργειακό τομέα	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(i) προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης (ii) προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Ναι/Όχι		N/O	Αφορούν στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) το οποίο έχει εγκριθεί	
2.3 Αποτελεσματική προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε διάφορους τομείς και σε ολόκληρη την ΕΕ	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(ii) προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Ναι/Όχι		N/O	Αφορά στην Στρατηγική για την Οδηγία για τις ΑΠΕ και η ανάληψη μέτρων για την εκπλήρωση των στόχων της Οδηγίας	

Πίνακας 12: Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι							
Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι	Ταμείο	Ειδικός στόχος (Α/Α για το ΕΤΘΑ)	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Εκπλήρωση των κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
2.4 Effective disaster risk management framework/ Αποτελεσματικό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων καταστροφών	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(iv) προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	Ναι/Όχι		N/O	Αφορά στο Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης» (εθνικό σχέδιο αντιμετώπισης κινδύνων) και πρόβλεψη για τα επιμέρους Ειδικά Σχέδια αντιμετώπισης για κάθε κίνδυνο, Εθνική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) και 13 Περιφερειακά σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, Σχέδια Διαχείρισης Λειψυδρίας και Ξηρασίας, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών και Υδατικών Διαμερισμάτων , Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση), Δημόσια Πολιτική Πρόληψης Δασικών Πυρκαγιών	
2.5 Επικαιροποιημένος προγραμματισμός για τις απαιτούμενες επενδύσεις στους	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(v) προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	Ναι/Όχι		N/O	Αφορά στο Εθνικό Σχέδιο για τα λύματα και το πόσιμο νερό, Εθνικό Σχέδιο Λυμάτων οικισμών Γ	

Πίνακας 12: Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι							
Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι	Ταμείο	Ειδικός στόχος (Α/Α για το ΕΤΘΑ)	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Εκπλήρωση των κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
τομείς των υδάτων και των λυμάτων.						προτεραιότητας και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια, 14 Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής	
2.6 Επικαιροποιημένος προγραμματισμός για τη διαχείριση των αποβλήτων	ΕΤΠΑ-ΤΣ	(vi) προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία	Ναι/Όχι		N/O	Αφορά στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και 13 Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ), Σχέδιο Πρόληψης	

5. ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πίνακας 13: Αρχές του προγράμματος			
Αρχές του προγράμματος	Επωνυμία του φορέα	Όνομα υπεύθυνου επικοινωνίας	Δ/ση ηλ. ταχυδρομείου
Διαχειριστική αρχή	Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΤΠΑ & ΤΣ Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον Και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΥΔ/ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ)	Προϊστάμενος ΕΥ	grammateia-epperaa@mou.gr
Ελεγκτική αρχή	Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων	Προϊστάμενος ΕΥ	spa@mnec.gr
Φορέας που λαμβάνει πληρωμές από την Επιτροπή	Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων	Προϊστάμενος ΕΥ	spa@mnec.gr
Κατά περίπτωση, φορέας ή φορείς που λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή σε περίπτωση ΤΒ κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 παράγραφος 5			
Λογιστικός έλεγχος στην περίπτωση που ο έλεγχος ανατίθεται σε άλλο φορέα από τη διαχειριστική αρχή	Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου	Πρόεδρος ΕΔΕΛ	grammateia_edel@edel.gr

Η κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για την τεχνική βοήθεια κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 παράγραφος 5 αν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι φορείς για να λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή

Πίνακας 13 bis: Μέρος του ποσοστού που ορίζεται στο άρθρο 30 παράγραφος 5 στοιχείο β που θα καταβληθεί στους φορείς που λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή στην περίπτωση τεχνικής βοήθειας κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 παράγραφος 5 (σε ποσοστιαίες μονάδες)	
Φορέας 1	ποσοστιαίες μονάδες
Φορέας 2	ποσοστιαίες μονάδες

6. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

Η συμμετοχή των εταίρων, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 5 του ΓΚ και εξειδικεύονται στο άρθρο 4 του εξουσιοδοτικού κανονισμού σχετικά με τον κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση, θα είναι ενεργή σε όλα τα στάδια διαμόρφωσης και κατάρτισης του Προγράμματος.

Η εταιρική σχέση εφαρμόζεται στο στάδιο του προγραμματισμού/ σχεδιασμού των πολιτικών και θα εφαρμοστεί περαιτέρω σε επίπεδο διαχείρισης, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης κατά την περίοδο 2021-2027. Όσον αφορά τη διαβούλευση με τους σχετικούς εταίρους απαιτείται να λαμβάνεται υπόψη: α) έγκαιρης δημοσιοποίησης και εύκολης πρόσβασης στις σχετικές πληροφορίες, β) διάθεσης στους εταίρους επαρκούς χρόνου για την ανάλυση και τη διατύπωση παρατηρήσεων σχετικά με τα βασικά προπαρασκευαστικά έγγραφα, το σχέδιο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και τα σχέδια των προγραμμάτων γ) παροχής διαθέσιμων διαύλων μέσω των οποίων οι εταίροι θα μπορούν να υποβάλλουν τα ερωτήματα και τις παρατηρήσεις τους και θα ενημερώνονται σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο έχουν συνεκτιμηθεί οι προτάσεις τους και δ) διάδοσης των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης.

Χρειάζεται να επισημανθεί ότι λόγω της πανδημίας COVID-19 προτείνεται η διενέργεια δημόσιας ηλεκτρονικής διαβούλευσης μέσω διαδικτυακών συναντήσεων και συνομιλιών με την αρμόδια ΟΣΠ σύνταξης του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον – Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027».

Ο συντονισμός σχεδιασμού και η ευθύνη κατάρτισης του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ ανατέθηκε, με την 2η εγκύκλιο για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027 της Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ του Υπ. Ανάπτυξης & Επενδύσεων (α.π. 125192/25.11.2020), στην Υποδιεύθυνση Τομέα Περιβάλλοντος της ΕΥΔ-ΕΠ- ΥΜΕΠΕΡΑΑ. Σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία και τις Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ στο πλαίσιο Ομάδων Σχεδιασμού Προγράμματος.

Με την ΕΥΔ/ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ 9334/30-10-2020 Απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Σύσταση και συγκρότηση Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος ΕΠ «Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027», καθορίζονται η σύσταση, η συγκρότηση, το έργο και τα μέλη της εν λόγω Ομάδας Σχεδιασμού.

Στο ανωτέρω πλαίσιο εκπόνηθηκε το Concept Paper και πραγματοποιήθηκε ο πρώτος κύκλος διαβουλεύσεων διάρκειας δύο εβδομάδων. Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο για την άντληση στατιστικών στοιχείων από τους συμμετέχοντες φορείς.

Η απαραίτητη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης του concept paper του προγράμματος διενεργήθηκε μέσω:

Α) Έρευνας κοινού μέσω ερωτηματολογίου (διαδικτυακά)

Ταυτότητα έρευνας

Φορέας : ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ / Τομέας Περιβάλλοντος

Τύπος & Μέθοδος : Διαδικτυακή έρευνα (web Survey) με συμπλήρωση ερωτηματολογίου.

Δομή ερωτηματολογίου : Ερωτηματολόγιο 22 ερωτήσεων στην ελληνική γλώσσα, με δυνατότητα απαντήσεων πολλαπλών επιλογών, λίστας επιλογών με απάντηση ανά γραμμή, μίας επιλογής, ελεύθερου κειμένου απάντησης κλπ

Πληθυσμός : Γενικός πληθυσμός 18 ετών και άνω.

Περιοχή : Ελλάδα

Δειγματοληπτική συμμετοχή : Ελεύθερη συμμετοχή κοινού

Χρόνος διεξαγωγής : Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα 12 Ιανουαρίου έως 22 Ιανουαρίου 2021.

Προσωπικό έρευνας (σχεδιασμός – ανάλυση) : Ομάδα ΟΣΠ Τομέα Περιβάλλοντος ΕΥΔ ΕΠ

ΥΜΕΠΕΡΑΑ Συμμετείχαν 71 πολίτες

Β) Έρευνας εταίρων μέσω γραπτής επικοινωνίας

Υπέβαλαν το σχολιασμό τους για το concept paper του Προγράμματος

- Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)
- Οι Επιτελικές δομές του ΥΠΕΝ
- Το Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών
- Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών
- Η Επιτελική Δομή του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
- Το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Η Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
- Η Ελληνική Αστυνομία

Μέσω των δύο παραπάνω διαδικασιών :

Α) διαπιστώθηκε ότι η ενεργός πλειοψηφική συμμετοχή όσων αυτοπροσδιορίζονται ως απλοί πολίτες, επιβεβαιώνεται από την συμμετοχή τους στην διαδικτυακή έρευνα, αποτυπώνοντας έτσι την ανάγκη τους να συνεισφέρουν στην σχεδίαση του νέου ΕΣΠΑ για το περιβάλλον με εποικοδομητικό τρόπο. Οι πολίτες που συμμετείχαν στην έρευνα, ιεραρχούν χωρίς ιδιαίτερα μεγάλες διακυμάνσεις τους στρατηγικούς τομείς γύρω από το Περιβάλλον. Υπάρχει σαφής αποτύπωση του αυξημένου ενδιαφέροντος των πολιτών σχετικά με τα θέματα της κλιματικής αλλαγής, της ενεργειακής επάρκειας και της διαχείρισης απορριμμάτων, τομείς οι οποίοι κατέχουν εξέχουσα θέση στο νέο πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για «Περιβάλλον, Ενέργεια Κλιματική Αλλαγή»

Β) Οι στοχευμένες επισημάνσεις των εταίρων φορέων ελήφθησαν υπόψη στη σύνταξη των κεφαλαίων του προγράμματος αφού άπτονταν τόσο σε θέματα ουσίας (πχ στερεά απόβλητα, ενέργεια κλπ), όσο και σε θέματα πληρότητας, σαφήνειας και συμβατότητας με του Ευρωπαϊκούς κανονισμούς

Όλο το υλικό της δημόσιας διαβούλευσης αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ.

Εξάλλου στο πλαίσιο της ΟΣΠ και της διαυπηρεσιακής διαβούλευσης, διενεργούνται τακτικά συσκέψεις και ανταλλαγή απόψεων-παρατηρήσεων και πληροφοριών, για την πληρέστερη ενημέρωση των Υπηρεσιών που εμπλέκονται και διαρκή ανατροφοδότηση της συλλογικής εργασίας.

Ο ρόλος των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ

Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης (ΕπΠα), για την οποία λαμβάνονται μέτρα ουσιαστικής λειτουργίας της και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητάς της. Πέραν των τυπικών μέτρων ενίσχυσης του επιχειρησιακού της χαρακτήρα, όπως η ολιγομελής και αντιπροσωπευτική σύνθεσή της και η υποστήριξη της λειτουργίας της από ισχυρή γραμματεία της Διαχειριστικής Αρχής, πρόκειται να ληφθούν και άλλα μέτρα άμεσης επικοινωνίας και ενημέρωσης των μελών της, με αναμενόμενο

αποτέλεσμα την μεγαλύτερη κινητοποίησή τους. Τέτοια μέτρα είναι ενδεικτικά η διαδικτυακή επικοινωνία των μελών της μέσω του ΔΙΑΥΛΟΥ, όπου είναι δυνατή η επικοινωνία των μελών σε πραγματικό χρόνο, η υποβολή ερωτημάτων και παρατηρήσεων, καθώς και η εξατομικευμένη ενημέρωση μέσω email για κάθε νέα ανάρτηση. Τα μέλη της ΕπΠα θα έχουν τη δυνατότητα να θέτουν ερωτήματα και να λαμβάνουν απαντήσεις για ειδικότερα ζητήματα, όπως το πλαίσιο υλοποίησης του ΕΠ, την αξιολόγηση και επιλογή των προτάσεων, την αξιόπιστη εφαρμογή των κριτηρίων επιλογής των πράξεων, την πορεία σύνταξης των ετήσιων εκθέσεων και της τελικής έκθεσης εφαρμογής, την αξιολόγηση του προγράμματος, την εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας κλπ. Με τα μέτρα αυτά αυξάνεται η διαφάνεια της εφαρμογής του ΕΠ και η παραγωγική συμμετοχή των μελών της ΕπΠα σε αυτό, με αναμενόμενη άμεση θετική επίπτωση στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των υλοποιούμενων παρεμβάσεων και στην επίτευξη των τεθέντων στόχων.

Ανάλογα χαρακτηριστικά διαθέτει η συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών εταίρων στις φάσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης του ΕΠ μέσω της οικείας ΕπΠα. Στο πλαίσιο του εσωτερικού κανονισμού της εν λόγω Επιτροπής θα καθοριστούν με σαφήνεια τα οριζόμενα στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό της ΕΕ σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων.

7. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ

7.1. Εισαγωγή

Ο ρόλος της επικοινωνίας είναι καθοριστικός και κρίσιμος. Η Επικοινωνιακή Στρατηγική του Προγράμματος πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ουσία και το περιεχόμενό του, να συνάδει με τους στόχους του και να αναδεικνύει το ρόλο και τα οφέλη του.

7.2. Επικοινωνιακοί Στόχοι

Κύριος επικοινωνιακός στόχος:

- ⇒ Ανάδειξη και προβολή του ρόλου του Προγράμματος και της συμβολής της ΕΕ στην προστασία και διασφάλιση του φυσικού περιβάλλοντος, την ενεργειακή μετάβαση, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Επιμέρους στόχοι:

- ⇒ Άμεση και έγκαιρη ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης και τις διαδικασίες πρόσβασης σε αυτές.
- ⇒ Ενίσχυση αναγνωρισιμότητας, συμβολής της ΕΕ στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών μέσα από τις παρεμβάσεις του Προγράμματος.
- ⇒ Διασφάλιση της διαφάνειας ως προς τη διαχείριση και υλοποίηση του προγράμματος και αύξηση της εμπιστοσύνης στην ΕΕ.
- ⇒ Υποστήριξη των δικαιούχων κατά την υλοποίηση των έργων ως προς την επικοινωνία και προβολή των αποτελεσμάτων των πράξεων που υλοποιούν.

Ειδικοί στόχοι:

- ⇒ Ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης σε όλους τους πολίτες ως εγγύηση για τη βιωσιμότητα των έργων που υλοποιούνται.
- ⇒ Προβολή σημαντικών έργων, «καλών πρακτικών», ώστε να αναδειχθεί το άμεσο και έμμεσο όφελος για την καθημερινότητα του πολίτη.
- ⇒ Εμπλοκή φορέων και αξιοποίηση δικτύων και συνεργειών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, για τη μεγιστοποίηση του επικοινωνιακού αποτελέσματος.

7.3. Κοινά – Στόχος

- I. **Δυνητικοί Δικαιούχοι** (Υπηρεσίες του ΥΠΕΝ και των εποπτευόμενων φορέων του, Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων, Επιτελική Δομή Περιβάλλοντος ΕΣΠΑ, Επιτελική Δομή Ενέργειας ΕΣΠΑ, Οργανισμοί του Δημοσίου (ΕΛΓΑ, ΟΠΕΚΕΠΕ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, ΓΟΕΒ/ ΤΟΕΒ, ΕΟΤ, ΔΕΗ, ΑΔΜΗΕ/ ΔΕΔΔΗΕ), Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, ΟΤΑ, Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, ΦΔΠΠ, ΑΕΙ, ΦΠΔΔ, Ερευνητικοί Οργανισμοί, Ιδιώτες, Νοικοκυριά).
- II. **Δικαιούχοι** (τα νομικά πρόσωπα και οι φορείς που τελικά συμμετέχουν)
- III. **Ευρύ Κοινό**

IV. **Δικαιούχοι άλλου κράτους – μέλους που θα συνεργαστούν με Έλληνες δικαιούχους** μέσω δράσεων διεθνικής και διευρωπαϊκής συνεργασίας (INTERREG VI-A «Ελλάδα - Βουλγαρία 2021-2027, INTERREG IPA CBC «Ελλάδα - Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας 2021-2027», IPA «Ελλάδα - Αλβανία 2021-2027, INTERREG «Ελλάδας - Ιταλίας 2021-2027).

⇒ Πολίτες – Κάτοικοι των περιοχών όπου λαμβάνουν χώρα παρεμβάσεις του προγράμματος.

⇒ Επιχειρήσεις: Άμεση και έμμεση ενίσχυση επενδύσεων και ανάπτυξη νέων ενεργειακών τεχνικών για μια επιχειρηματικότητα φιλική προς το περιβάλλον.

⇒ Ευρύ Κοινό & Ειδικές Πληθυσμιακές Ομάδες (π.χ. μαθητές, ΑμΕΑ)

I. Πολλαπλασιαστές Πληροφόρησης

⇒ Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης: Έμφαση και σε περιφερειακά ΜΜΕ για πιο άμεση προσέγγιση των τοπικών κοινωνιών.

⇒ Διαμορφωτές Κοινής Γνώμης στο Διαδίκτυο και τα Social Media (π.χ. *bloggers*, *αρθρογράφοι*, *influencers*):

⇒ Οικονομικοί & Κοινωνικοί Εταίροι – Δημόσιοι Φορείς (Επιμελητήρια, Επαγγελματικές Ενώσεις, Εταιρείες του Δημόσιου Τομέα, ΝΠΔΔ, κ.ά.):

⇒ Ευρωπαϊκοί Φορείς & Δίκτυα (Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα, Κέντρα Πληροφόρησης Europe Direct - EDIC)

⇒ Περιβαλλοντικές Οργανώσεις & Επιστημονική/Εκπαιδευτική Κοινότητα

7.4. Στρατηγική Προσέγγιση Επικοινωνίας

Το Πρόγραμμα Επικοινωνίας προτείνεται να επιμεριστεί σε τρεις Φάσεις Επικοινωνίας (Φ.Ε.). Η στρατηγική θα εξειδικεύεται ανά φάση και οι σημαντικές πληροφορίες του Προγράμματος και των επιμέρους δράσεων θα χαρτογραφούνται και θα αποδίδονται στοχευμένα με συνοπτικό και κατανοητό τρόπο.

⇒ Α': **Γενική Πληροφόρηση - Γνωριμία** με το Πρόγραμμα

⇒ Β': **Εξειδικευμένη Πληροφόρηση - Θεματική για τους άξονες και τις δράσεις** του Προγράμματος

⇒ Γ': **Απολογισμός - Διάδοση αποτελεσμάτων** του Προγράμματος

7.5. Μέσα Επικοινωνίας

Η επικοινωνία θα αξιοποιήσει το σύνολο των Μέσων και Εργαλείων Επικοινωνίας ανάλογα με τον επικοινωνιακό στόχο, το κόστος, το κοινό-στόχος και τη συγκυρία, ανά Φ.Ε..

- I. Ψηφιακή Παρουσία**
 - Ιστοσελίδα Προγράμματος
 - Επίσημοι λογαριασμοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα (Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, YouTube]
- II. Εκδηλώσεις - Ημερίδες - Εκθέσεις - Τεχνικές Συναντήσεις**
 - Εκδηλώσεις στις 13 Περιφέρειες της χώρας
 - Ετήσια Ανοιχτή Εκδήλωση
 - Ημερίδες Ενημέρωσης
 - Συμμετοχή/Συνδιοργάνωση Εκδηλώσεων/Συνεδρίων με φορείς
 - Απολογιστικό Συνέδριο Προγράμματος
- III. Γραφείο Πληροφόρησης**
 - e-Helpdesk & Call Center
- IV. e-Newsletter**
- V. Γραφείο Τύπου & Έμμεση Δημοσιότητα**
 - Δελτία Τύπου, Αρθρογραφία, Δημοσιεύματα
 - Συνεντεύξεις Τύπου
- VI. Έντυπο & Ηλεκτρονικό Ενημερωτικό Υλικό**
 - Οδηγός Δημοσιότητας για Δικαιούχους
 - Έντυπα & Αφίσες
 - Υλικό για εκδηλώσεις
 - Video Ενημερωτικά & Έργων - Καλών Πρακτικών
 - Απολογιστικό έντυπο
- VII. Προβολή στα ΜΜΕ, το Διαδίκτυο & τα Social Media**
 - Τηλεόραση
 - Ραδιόφωνο
 - Τύπος
 - Premium Display Ads
 - Google Ads
 - Social Media Ads
- VIII. Αξιολόγηση Σχεδίου Δράσεων - Έρευνες Αναγνωρισιμότητας.**

7.6 Προϋπολογισμός

Η επικοινωνία του Προγράμματος θα χρηματοδοτηθεί από πόρους του Ταμείου Συνοχής και του ΕΤΠΑ του ΑΠ7 της Τεχνικής Βοήθειας. Ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός δύναται να ανέλθει στο 0,25% του συνολικού προϋπολογισμού.

Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού

Δράσεις / Μέσα Επικοινωνίας	Α' ΦΕ			Β' ΦΕ			Γ' ΦΕ		
Έτος	‘21	‘22	‘23	‘24	‘25	‘26	‘27	‘28	
% Π/Υ	30			40			30		
Δράσεις / Μέσα Επικοινωνίας						% Π/Υ			
Επικοινωνιακή Στρατηγική, Εικαστική Ταυτότητα & Κεντρικά Μηνύματα						0.50			
Ψηφιακή Παρουσία						6.80			
Εκδηλώσεις						18.00			
Γραφείο Πληροφόρησης						0.50			
Γραφείο Τύπου & Έμμεση Δημοσιότητα						3.00			
Ενημερωτικό Υλικό						11.00			
ΜΜΕ						35.00			
Διαδίκτυο & Social Media						25.00			
Έρευνες Αναγνωρισιμότητας						0.20			
Σύνολο						100.00			

7.7 Παρακολούθηση & Αξιολόγηση

ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΗΣ
I	Επισκεψιμότητα	Επισκεψιμότητα Ιστοσελίδας (visits, unique visitors, acquisition) & Conversions (downloads, εγγραφές, διάρκεια σύνδεσης)	- Βαθμός ενημέρωσης - Θετική άποψη για το Πρόγραμμα και την ΕΕ
	Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, Αριθμός & Τύπος Αναρτήσεων, Αριθμός fans, followers	Αριθμός fans, followers, Engagement (comments, reactions, re-tweets, hashtag exposure)	
II	Αριθμός εκδηλώσεων, συμμετεχόντων	Αριθμός συμμετεχόντων, δημοσιεύσεων, διανεμόμενο υλικό	
IV	Αριθμός Δράσεων	Αριθμός εκδηλώσεων, συμμετεχόντων, δελτίων τύπου, δημοσιευμένων άρθρων, επαφών με media, αξιολόγηση ποιότητας δημοσιότητας (θετική-αρνητική)	
V	Υλικά που παράχθηκαν	Υλικά που διανεμήθηκαν	
VI	Αριθμός – Διάρκεια Τηλεοπτικών & Ραδιοφωνικών Μηνυμάτων,	- Κάλυψη / Κυκλοφορία - Συχνότητα / Γεωγραφική Κάλυψη	

	<i>Αριθμός - Μέγεθος Καταχωρήσεων</i>	• Τηλεθέαση – GRPs / Ακροαματικότητα / Αναγνωσιμότητα	
VII	<i>Αριθμός & Τύπος καταχωρήσεων / αναρτήσεων</i>	• Αποτελέσματα διαφήμισης (reach, video views, link clicks κλπ)	

Σε συνδυασμό με τις Έρευνες Αναγνωρισιμότητας, καταγράφονται οι δείκτες αξιολόγ

8. ΧΡΗΣΗ ΜΟΝΑΔΙΑΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ, ΕΦΑΠΑΞ ΠΟΣΩΝ, ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΔΑΠΑΝΕΣ

Πίνακας 14: Χρήση μοναδιαίων δαπανών, εφάπαξ ποσών, κατ' αποκοπή συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες

Ένδειξη χρήσης των άρθρων 88 και 89 του ΚΚΔ	Αριθ. προτεραιότητας	Ταμείο	Ειδικός στόχος (στόχος «Απασχόληση και ανάπτυξη») ή Τομέας στήριξης (ΕΤΘΑ)
Χρήση επιστροφής επιλέξιμων δαπανών βάσει μοναδιαίων δαπανών, εφάπαξ ποσών και κατ' αποκοπή συντελεστών στο πλαίσιο προτεραιότητας σύμφωνα με το άρθρο 88 του ΚΚΔ	Άξονας προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
Χρήση χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 89 του ΚΚΔ	Άξονας προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
Χρήση χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 89 του ΚΚΔ	Άξονας προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
Χρήση χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 89 του ΚΚΔ	Άξονας προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	
		ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	
	Άξονας προτεραιότητας 4	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Άξονας προτεραιότητας 5	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Επισκόπηση Στόχων και Λογικής Παρέμβασης για το Πρόγραμμα

Πίνακας παρουσίασης των Στόχων του Προγράμματος Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
1. Απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και μετάβαση σε ένα νέο ενεργειακό μίγμα, με προώθηση έργων ΑΠΕ. 2. Ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας όλου του κτιριακού αποθέματος, με ταυτόχρονη εξοικονόμηση ενέργειας με χρήση ΑΠΕ. 3. Υποδομές ηλεκτροκίνησης. 4. Ολοκλήρωση των διασυνδέσεων με τα νησιά των Κυκλάδων και δημιουργία διασυνδέσεων με την Κρήτη και τις γειτονικές χώρες. 5. Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την εκπλήρωση του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του	1. Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές	i Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης	- Ενεργειακή εξοικονόμηση και αποδοτικότητα ιδιωτικού και δημόσιου κτιριακού αποθέματος. - Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων για αποθήκευση ενέργειας και σε Επιχειρήσεις, με ή χωρίς την αξιοποίηση των ΑΠΕ, με στόχο την ενεργειακή αυτονομία σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.	RCO 18 Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης της κατοικίας τους	RCR 26 Ετήσια τελική κατανάλωση ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικιών, ιδιωτικών μη οικιστικών κτιρίων, δημόσιων μη οικιστικών κτιρίων)	ΤΣ ΕΤΠΑ
					RCR 27 Νοικοκυριά με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση των κατοικιών τους	
				RCO 19 Δημόσια κτίρια που υποστηρίζονται για τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης	RCR 28 Κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή κατάσταση (εκ των οποίων: κατοικίες, ιδιωτικά μη οικιστικά κτίρια, δημόσια μη οικιστικά κτίρια)	
					RCR 29 Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	
		ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	- Ενίσχυση υποδομών ηλεκτροκίνησης. - Ενίσχυση ενεργειακής ασφάλειας και διασύνδεσης.	RCO 20 Αστικό δίκτυο αγωγών θέρμανσης που κατασκευάστηκε ή βελτιώθηκε πρόσφατα	RCO 30 Επιχειρήσεις με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	ΤΣ ΕΤΠΑ
				RCO 22 Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	RCO 30 Επιχειρήσεις με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	
				RCO 97 Αριθμός ενεργειακών κοινοτήτων και κοινοτήτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που υποστηρίζεται	RCR 32 Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: ικανότητα που συνδέεται με το δίκτυο (επιχειρησιακή)	

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
Θερμοκηπίου έως το 2030 και την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. 6. Προώθηση ενός μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης και αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος . 7. Υλοποίηση έργων αποθήκευσης ενέργειας για ενεργειακή ασφάλεια και αυτονομία. 8. Ολοκληρωμένη διαχείριση αποβλήτων σύμφωνα με τις Κοινοτικές Οδηγίες (850 & 851/2018/ΕΕ) για την Κυκλική Οικονομία, με προσαρμογές των υφιστάμενων υποδομών. 9. Ενίσχυση της πρόληψης και ανακύκλωσης όλων των διακριτών ρευμάτων στην πηγή και μείωση του παραγόμενου όγκου αποβλήτων. 10. Αντιμετώπιση της ρύπανσης σε ευαίσθητα και μη υδάτινα συστήματα λόγω ανεπεξέργαστων υγρών		iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης		RCO 23 Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα δίκτυα RCO 98 Νοικοκυριά που υποστηρίζονται για να χρησιμοποιούν έξυπνα ενεργειακά δίκτυα	RCR 33 Χρήστες συνδεδεμένοι σε έξυπνα δίκτυα RCR 34 Ανάπτυξη έργων για έξυπνα δίκτυα	ΤΣ ΕΤΠΑ
	2. Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές	- Αντιπλημμυρική θωράκιση ευαίσθητων περιοχών. - Αντιμετώπιση διάβρωσης παράκτιων ή και μεσόγειων περιοχών. - Συστηματική παρακολούθηση κλιματικών μεταβολών και παραμέτρων και σχεδιασμός μέτρων προσαρμογής (έργα υποδομής πρόληψης - μετριασμού - αποκατάστασης).	RCO 25 Νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών και νέες κατασκευές ή ενίσχυση έργων κατά των κατολισθήσεων για την προστασία των ατόμων, των αγαθών και του φυσικού περιβάλλοντος	RCR 35 Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	
				RCO 26 Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	RCR 36 Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα δασικής πυροπροστασίας	
				RCO 27 Εθνικές/ περιφερειακές/ τοπικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή		
				RCO 28 Περιοχές που καλύπτονται από μέτρα προστασίας κατά των δασικών πυρκαγιών		RCR 37 Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας κατά των φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή (εκτός των πλημμυρών και των δασικών πυρκαγιών)
				3. Αστική Αναζωογόνηση	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	Έλεγχος και μετριασμός των επιπέδων θορύβου, ατμοσφαιρικής και οπτικής ρύπανσης σε αστικές περιοχές.
	RCO 99 Επιφάνεια τόπων, εκτός των τόπων Natura 2000, που καλύπτονται	RCR 95 Πληθυσμός που έχει πρόσβαση σε νέες ή αναβαθμισμένες πράσινες υποδομές σε αστικές περιοχές				

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
αποβλήτων και δη σε πυκνοδομημένες περιοχές. 11. Παρακολούθηση και αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου, κυρίως στις αστικές περιοχές, αλλά και σε περιοχές πυκνής συγκέντρωσης ρύπων, όπως σε αεροδρόμια, λιμένες, κ.λπ. 12. Παροχή ποιοτικού και επαρκούς πόσιμου νερού σε όλη την Χώρα ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα σημεία. 13. Ανάσχεση της τοξικής επιβάρυνσης, μεταξύ άλλων για τον αέρα, τα ύδατα και το έδαφος, και προστασία της υγείας και της ευημερίας των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον. 14. Πρόληψη αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ιδίως σε ευάλωτες περιοχές, με			- Στρατηγικού χαρακτήρα επεμβάσεις στον αστικό ιστό για την βελτίωση του μικροκλίματος και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας των πόλεων. - Δημιουργία αστικών θυλάκων χωρίς αυτοκίνητα, περιοχές ήπιας κυκλοφορίας και χαμηλών ταχυτήτων κίνησης οχημάτων (π.χ. μικροκινητικότητα), με αναβάθμιση της ποιότητας του κτιριακού αποθέματος. - Αποκατάσταση ρυπασμένων χώρων και εκτάσεων.	από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης RCO 38 Επιφάνεια αποκαταστημένου εδάφους που υποστηρίζεται RCO 39 Εγκαταστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	RCR 51 Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα για τη μείωση του θορύβου RCR 52 Αποκαταστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες, οικονομικές ή κοινοτικές δραστηριότητες	
	4. Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων - Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική από πλευράς πόρων οικονομία	Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων βάσει των προβλέψεων του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Δημιουργίας	RCO 34 Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων	RCR 46 Πληθυσμός που εξυπηρετείται από εγκαταστάσεις ανακύκλωσης αποβλήτων και μικρά συστήματα διαχείρισης αποβλήτων	ΤΣ
				RCO 107 Επενδύσεις στην χωριστή συλλογή αποβλήτων	RCR 47 Ανακυκλωμένα απόβλητα	

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
την βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τη μείωση της ευπάθειας στην κλιματική αλλαγή. 15. Ανάπτυξη υποδομών αντιπλημμυρικής προστασίας, πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή (διάβρωση ακτών, αντιμετώπιση ερημοποίησης εδαφών κ.λπ.). 16. Ενίσχυση της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών οικοσυστημάτων εντός και εκτός των προστατευόμενων περιοχών και του φυσικού κεφαλαίου, ιδίως του αέρα, των υδάτων, του εδάφους και των δασών, των γλυκών υδάτων, των υγροτόπων και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. 17. Κινητοποίηση Βιώσιμων Επενδύσεων και αξιοποίηση των Ενωσιακών Κονδυλίων, όσον αφορά τις περιβαλλοντικές			Αποβλήτων και δράσεις μετάβασης στην κυκλική οικονομία. - Ενίσχυση δικτύων χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αποβλήτων. - Εκσυγχρονισμός ή/και αναβάθμιση υφιστάμενων υποδομών ανακύκλωσης και επεξεργασίας αποβλήτων και δημιουργία μονάδων διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων. - Επενδύσεις σε νέους ΧΥΤΥ (μόνο σε νησιά και απομονωμένες περιοχές). - Ενίσχυση της κυκλικής επιχειρηματικότητας. - Στήριξη επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογίας επαναχρησιμοποίησης συσκευασιών. - Ενεργειακή αξιοποίηση αστικών στερεών αποβλήτων.	RCO X1 Ποσοστό διαλογής στην πηγή των αστικών αποβλήτων (συνολικά και ανά είδος αποβλήτων) RCO X2 Ποσοστό ανακυκλωμένου περιεχόμενου στα νέα προϊόντα RCO X3 Ποσότητα αποβλήτων που αποχαρκτηρίζεται RCO X4 Ποσότητα των αποβλήτων τροφίμων συνολικά και χωριστά για κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων (βάσει της κοινής μεθοδολογίας και ελάχιστων απαιτήσεων ποιότητας για την ομοιόμορφη μέτρηση των επιπέδων αποβλήτων τροφίμων της Επιτροπής) RCO X5 Μέτρηση του βαθμού πρόληψης της παραγωγής των αποβλήτων τροφίμων ως η παραγωγή αποβλήτων τροφίμων κατά το έτος μέτρησης προς την αντίστοιχη ποσότητα του έτους βάσης (2023) συνολικά και χωριστά για κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων	RCR 48 Ανακυκλωμένα απόβλητα που χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες RCR 103 Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά RCR 49 Ανακτηθέντα απόβλητα	

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
υποδομές, με μόχλευση πόρων από ιδιωτικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των κονδυλίων και μέσων που διατίθενται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της Ένωσης, μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών. 18. Βελτίωση της συνεργασίας και διαλειτουργικότητας μεταξύ Κεντρικού – Περιφερειακού και τοπικού επιπέδου.			- Κατάρτιση ειδικών σχεδίων δράσεων ενδυνάμωσης της πράσινης, γαλάζιας και κυκλικής οικονομίας στα νησιά. - Επαναχρησιμοποίηση αντικειμένων καθημερινής χρήσης σε συνδυασμό με δημιουργία κοινωνικών και επιχειρηματικών δικτύων (π.χ. δίκτυα επισκευής πόλης).			
	5. Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	ν. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	- Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων με αξιοποίηση κατά προτεραιότητα των επιφανειακών υδάτων. - Εξασφάλιση ποιοτικού και επαρκούς πόσιμου νερού σε όλη την χώρα με την ολοκλήρωση εν εξελίξει Έργων, την υλοποίηση σημαντικών στρατηγικών παρεμβάσεων καθώς και ολιστικών πιλοτικών	RCO 30 Μήκος νέων αγωγών ή αγωγών που ενισχύθηκαν για τη σύνδεση νοικοκυριών με το δίκτυο ύδρευσης RCO X6 Ημερήσια παραγωγή επεξεργασμένου νερού RCO 31 Μήκος νέων κατασκευών ή κατασκευών που ενισχύθηκαν αποχετευτικών δικτύων RCO X7 Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από Εγκατάσταση Επεξεργασίας αστικών λυμάτων RCO 32 Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα	RRC 41 Πληθυσμός συνδεδεμένος σε βελτιωμένη παροχή νερού RRC 42 Πληθυσμός συνδεδεμένος σε δευτερεύον τουλάχιστον σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων Ποσοστό ισοδύναμου πληθυσμού που καλύπτεται από δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων οικισμών Α-Β-Γ προτεραιότητας κατά την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ RRC 43 Απώλειες νερού	ΤΣ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
			παρεμβάσεων σε μεγάλες πόλεις. - Ολοκλήρωση διαχείρισης αστικών λυμάτων σε Α', Β' και Γ' κατηγορίες οικισμών. - Υλοποίηση πιλοτικών υποδομών αποχετευτικών δικτύων, ΕΕΛ, επεξεργασίας ιλύος και επανάχρησης ύδατος, με ολιστική αντιμετώπιση σε οικισμούς περιβαλλοντικά, ή/και πολιτιστικά, ή/ και τουριστικά σημαντικούς. - Αναβάθμιση ποιοτικών εκρμών σε λειτουργούντα συστήματα επεξεργασίας αστικών λυμάτων. - Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων. - Παρακολούθηση ποιότητας επιφανειακών,	επεξεργασίας υγρών αποβλήτων		

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΓΚΕΣ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
			υπογείων και θαλασσίων υδάτων.			
	6. Προστασία της Βιοποικιλότητας	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης	- Αποτελεσματικότερη προστασία και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, ειδών και οικοτόπων με εφαρμογή μέτρων από την Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα και το ΡΑΕ. - Πρώθηση της προστασίας και της αποκατάστασης των δασών από βιοτικούς και αβιοτικούς κινδύνους, και πρώθηση των αναδασώσεων.	RCO 37 Επιφάνεια τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης σύμφωνα με το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας RCO 99 Επιφάνεια τόπων, εκτός των τόπων Natura 2000, που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης	Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών (σύνολο περιοχών Natura 2000) με Εργαλεία Διαχείρισης	ΕΤΠΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Φορείς εταιρικής συνεργασίας του Προγράμματος

Ως φορείς εταιρικής συνεργασίας του ΕΠ «Περιβάλλον - Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027» νοούνται οι κάτωθι:

A. Εκπρόσωποι δημοσίων αρχών, ειδικών υπηρεσιών και επιτελικών δομών υπουργείων και της ΜΟΔ

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ή εκπρόσωπος του.
2. Ο Γενικός Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ή εκπρόσωπος του.
3. Ο Γενικός Γραμματέας Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ή εκπρόσωπος του.
4. Ο Γενικός Γραμματέας Συντονισμού Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ή εκπρόσωπος του.
5. Ο Γενικός Γραμματέας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών ή εκπρόσωπός του
6. Ο Γενικός Γραμματέας Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών ή εκπρόσωπός του
7. Ο Γενικός Γραμματέας Λιμένων, Λιμενικής Πολιτικής και Ναυτιλιακών Επενδύσεων του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. ή εκπρόσωπός του
8. Ο Γενικός Διευθυντής Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
9. Ο Γενικός Διευθυντής Δασών και Δασικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
10. Ο Γενικός Διευθυντής Χωρικού Σχεδιασμού του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
11. Ο Γενικός Διευθυντής Πολεοδομίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
12. Ο Γενικός Διευθυντής Ενέργειας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
13. Ο Γενικός Διευθυντής Ορυκτών Πρώτων Υλών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
14. Ο Γενικός Διευθυντής Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
15. Εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Διαχείρισης Αποβλήτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
16. Εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Προστασίας και Διαχείρισης Υδάτινου Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
17. Εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Διαχείρισης Υπηρεσιών Ύδατος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
18. Εκπρόσωπος του Τμήματος Ελέγχου και Επεξεργασίας Λυμάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας
19. Εκπρόσωπος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (τομέας Περιβάλλοντος).
20. Εκπρόσωπος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (τομέας Ενέργειας).

21. Εκπρόσωπος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων (τομέας Υποδομών και Μεταφορών).
22. Εκπρόσωπος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.
23. Εκπρόσωπος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Υγείας
24. Εκπρόσωπος Επιτελικής Δομής Τομέα Πολιτικής Προστασίας Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.
25. Ο Γενικός Διευθυντής Δημόσιας Υγείας και Ποιότητας Ζωής του Υπουργείου Υγείας.
26. Εκπρόσωπος της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών και Επιτελικού Σχεδιασμού (Διεύθυνση Δημοσιονομικής Διαχείρισης) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.
27. Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.
28. Εκπρόσωπος της Εθνικής Αρχής Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓΜΕ).
29. Εκπρόσωπος της ΜΟΔ Α.Ε.
30. Εκπρόσωπος της Τεχνικής Γραμματείας Λυμάτων
31. Εκπρόσωπος του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ)
32. Εκπρόσωπος του Πράσινου Ταμείου
33. Εκπρόσωπος του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ)
34. Εκπρόσωπος της Κτηματολόγιο Α.Ε.
35. Εκπρόσωπος του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ)
36. Εκπρόσωπος του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε. (ΑΔΜΗΕ)
37. Εκπρόσωπος της ΔΕΠΑ Υποδομών Α.Ε.
38. Εκπρόσωπος της ΔΕΗ Ανανεώσιμες Α.Ε.
39. Εκπρόσωπος του Διαχειριστή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και Εγγυήσεων Προέλευσης Α.Ε. (ΔΑΠΕΕΠ)
40. Εκπρόσωπος του Διαχειριστή Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου Α.Ε. (ΔΕΣΦΑ)
41. Εκπρόσωπος της Ελληνικής Διαχειριστικής Εταιρίας Υδρογονανθράκων Α.Ε. (ΕΔΕΥ)

Β. Εκπρόσωποι ΕΝΠΕ και ΚΕΔΕ

42. Εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ).
43. Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ).

Γ. Εκπρόσωποι οικονομικών, κοινωνικών εταίρων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

44. Εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑΜΕΑ).
45. Εκπρόσωπος της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ).
46. Εκπρόσωπος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ).
47. Εκπρόσωπος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ).
48. Εκπρόσωπος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΕΕ).

49. Εκπρόσωπος του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ).
50. Εκπρόσωπος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΟΕΕ).
51. Εκπρόσωπος του Δικτύου Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, («Δ.Φο.Δι.Σ.Α.»).
52. Εκπρόσωπος της Ένωσης Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης, («Ε.Δ.Ε.Υ.Α.») εκπροσωπούμενη από τον Πρόεδρό της.
53. Εκπρόσωπος του Ενιαίου Διαβαθμιακού Συνδέσμου Νομού Αττικής («Ε.Δ.Σ.Ν.Α.»).
54. Εκπρόσωπος της ΜΚΟ «Μηχανικοί του Κόσμου».
55. Εκπρόσωπος του Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝ-ΔΟΙΚΟ).
56. Εκπρόσωπος του Παγκοσμίου Ταμείου για τη Φύση (W.W.F.) - ΕΛΛΑΣ.
57. Εκπρόσωπος του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Δ. Εκπρόσωποι άλλων ΕΥΔ ΠΕΠ και ΕΠ

58. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Αττικής.
59. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας.
60. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Θεσσαλίας.
61. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας.
62. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης.
63. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας.
64. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Ηπείρου.
65. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας.
66. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων.
67. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Πελοποννήσου.
68. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Κρήτης.
69. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου.
70. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου.
71. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης.
72. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας
73. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής των ΕΠ του στόχου Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.
74. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ 2021-2027
75. Εκπρόσωπος του Ταμείου Ανάκαμψης
76. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ 2021-2027
77. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ 2021-2027
78. Εκπρόσωπος του ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ 2021-2027
79. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2021-2027
80. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ 2021 - 2027
81. Εκπρόσωπος της Διαχειριστικής Αρχής του ΕΠ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ 2021-2027.

